

BIBLIOTHEQUE DE LA
VILLE DE MONTREAL

COLLECTION
GAGNON

581.971
C819ia

D.

3-3-20-8M-71423

39106

IAC CORNVTI

DOCTORIS MEDICI

PARISIENSIS

J. Goody

CANADENSIVM PLANTARVM,

aliarumque nondum editarum

HISTORIA.

*pr 1/2 1 d
0:820*

Cui adiectum est ad calcem

ENCHIRIDION

BOTANICVM PARISIENSE,

*Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis, Silvis, Pratis, &
Montosis iuxta Parisios locis nascuntur.*

PARISIIS,

Venundantur apud SIMONEM LE MOYNE, viâ Iacobcâ,

M. DC. XXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

1753
IAC CORNVTI

DOCTORIS MEDICI

PARISIENSIS

CANADENSIVM PLANTARVM

abstrahitque nonnullas editiones

HISTORIA

Con additione et ad calcem

ENCHIRIDION

BOTANICVM PARISIENSE

Compositum Iacobus Poirier, quatuor Parsis, Paris, 1753.
Monsieur Louis Poirier, Paris, 1753.

PARISIIS

Venduntur apud SIMONEM FR. MOYNE, via Jacobea.

M. DC. XXXV

CVM PRIVILEGIO REGIS

CAROLO
BOVARDO

ARCHIATRORVM

COMITI.

IACOBVS CORNYTI Doctor Medicus
Parisiensis S. D.

CIO quosdam, CAROLE BOVARDE, nostri seculi Medicos Plantarum omnium abnuisse curam, earumque decocta velut inutilia medēdis morbis, aut etiam agrotantibus fastidiosa constantissimè repudiasse; Inter quos Germani nonnulli & ceteri qui metallicis addicti nihil prater horū sales conditis exceptos gloriosè & citra nauseam corporibus conferre sanitatem affirmantes, purgationum nostrarum, Foliorum, Rhei, & Siliqua compositiones velut professione suā indignas longissimè ablegarunt: quasi sit agro contrarium talia prescribentis medici propositum: cum ille quàm maximè puris,

Et gratioribus epulis gaudeat, hic acerba tantum et amara propinet apozemata, qua diluti etiam syrupi nimia dulcedine saepe nauseam movent: ille posthabita morbi ratione, corporis vires uno tantum victu recuperare studeat, hic easdem mediocriter atterendo assiduam potionum exhibitione morbi vim infringere. Ita fit, aiunt, ut quod egrotus abominatur, contra nos videamur optare. Sed in his tam discordantibus votis, est tamen quadam naturalis societas, et amica coniunctio; quoniam usu-venit plerumque morbosam egrotantis intemperiem suaviore et pleniore nutritu inualescere, et per alterantia herbarum decocta, velut ptisanas cibatum aegrum a morbi magnitudine vindicari. Ac proinde, ut arbitror, nulla est regio in qua medicina Hippocraticè exercetur, quae ut vena sectionis et purgationum herbariarum, ita et alterantium medicamentorum adiumento non utatur. Nam in arte medendi vel antiquissima est ratio per simplices herbas morbos abigendi, eaque tutissima semper fuit. Has scilicet natura nobis vitae salubritatisque causam ad manum esse voluit: eoque proposito ubique nobis obuias fecit, ut iis pernoscendis quisque animum applicaret. Quod si ita esset, non sua profecto cuique venalis sanitas fo-

ret : in nullo penè namque loco gradum si-
stere liceret , quin & in eo admirabiles simul
plantas & insperatum agritudinibus nostris so-
latium decerperemus. Clarus medicina Hero-
philus nonnullas etiam calcatas prodesse affirma-
bat ; adeo incredibilis fuit apud eum & antiquos
existimationis herbarum scientia ; equalis quip-
pe censebatur gloria herbam inuenisse , & vitam
iuvasse. Hac quoque medendi scientia è Gra-
cia migravit in scholam nostram Parisiensem ,
quæ ablegatis cæteris præsidiis quæ è terræ visceri-
bus effodiuntur , ea maximè usurpat quæ planta
earumque partes subministrant. Hac siquidem
agnovit , quæ dum viuerent caloris nativi iugum
subiere , a nostro posse facile confici : et si fortè
segniùs aliquando processerint etiam sine noxa
cedere in alimentum. Tantùm verò apud te
valuit eadem hæc opinio , ut omnis generis stir-
pium locupletissimum hortum ex munificen-
tiâ Regiâ , non dicam publico , sed toti Orbi ad-
mirabilem compararis ; Cuius horti præ-
fecturam Rex Christianissimus tibi velut in-
signe dedit valetudinis toties recuperatæ mo-
numentum (Intelligebat quippe Princeps ad-
mirabilis ingenij , magnam esse , ut Theophra-
stus ait , medica artis & olitoria affinitatem , nec
alia ratione corpus , quàm plantas esse colen-

dum.) Ille quidem obtulit herbariam coronam
tibi salutaria consulenti; Ego verò qui sub tuis,
tuorumque vexillis dudum militavi, teque sem-
per ut actus medicinalis ab initio ducem, ita &
studiorum velut exemplar impofterum mihi pro-
posui: Ego Tibi inquam Gramineam coronam
hanc contexui, non quidem vulgarem, & ex
vulgaribus graminibus confertam, quæ licet
ignobilia, honorem tamen nobilem faciunt: sed
ex inauditis plantis & a nullo auctore antea ce-
bratis, quas Canada, America meridionalis, In-
dia, & Hispania genuerunt. Harum nobilissimas
undecumque conuocaui, ut summum tuum in se
dominatum & Imperium agnoscerent, ac vene-
rarentur. Quia verò nudæ erant, ac velut in pa-
trio solo, inculte: obtexi singulas latinâ qua-
dam lacernâ, quæ tibi fortasse minus polita
videbitur: sed est sermo rei explicata accommo-
datus; qui agrestes tantum siluestresque plantas
describit, quique in ipso plerumque horto fuit
extemporaneus. Hanc itaque corollam si æquo
exceperis animo, non dubitabit illa sub auspiciis
benevolentie tue in lucem prodire, nec verebitur
museorum cellis coarctari, seque non gravem
legentium manibus præbebit. Quocumque vero
peruenerit, ampla tui nominis stemmata fronti
impressa, longè, latèque diffundet. Vale.

AD LECTOREM.

VT crescit in dies auida cuiusque sciendi libido, ita & natura sui non prodiga, pro mensurâ cuiusque laboris sinum explicat: felicem certè neotericis qui indefesso animo, nec intolerabili labore territi, novas terras, non tam opes acquirendi quàm inquirendi studio, traiecto quacumque Oceano detexerunt; Et ex Americâ vtraque, & Indiis quamplurimas stirpes aduexerunt veteribus omnibus incognitas; quæ sine dubio non parùm negotij facerent posteris, eorum scripta euoluentibus, si silentio obtegerentur. Vt pote quæ positas ab auctoribus proprias plantarum differentias eludant, & nouâ atque inauditâ velut formâ speciem mutant: adeo vt si quod genus ex natura ἀειχέλων, αἰανθῆς, καὶ ἀκέρων scriptitarint, eiusdem generis frutex inuentus modò sit contrariis dotibus ornatus. Earum ergo stirpium quæ in exteris terris nascuntur, amantque solitudines inaccessas, & incultis illis squallentibusque locis maximè delectantur, persequimur historiam, eamque breuem, quia non de omnibus, sed de nondum à quoquam auctore (quod equidem sciam) editis hic est sermo: in qui-

AD LECTOREM.

bus licet nulla sæpè sit nec pomi, nec baccæ commendatio; imò nec suauitas aut species earum ad se nos inuitet, indictas tamen omnes indiscriminatum persequuti sumus: vt quisque intelligat quàm, sub sordida ista facie, & horrido velut aspectu quem præ se ferunt siluestres illæ nonnullæ plantæ, lateat eximia medendi facultas; Sacrà videlicet parente omnium naturâ nusquam non remedia disponente, homini vt medicina fieret. Singulis verò plantis aptauimus nomina, quæ maximè propria iudicauimus, vt clarior foret omnis earum cognitio. Non aliâ namq; de causâ siluestrium ferè omnium notitiam ab antiquis eruere non possumus: nisi quòd apud Græcos τῶν μὲν ἀγρίων αἰώνιμα τὰ πλεῖστα referente Theophrasto, & apud Latinos maiore ex parte earumdem nomenclaturæ defuit cura, vt testatur Plinius, qui sæpè queritur etiam quòd genera arborum Macedones narrauerint magna ex parte sine nominibus. Quæ verò iudicauimus hocce libello contentarum Canadensium plantarum nomina, doctis herbariis disquirenda potius, quàm affirmanda proponimus: nulliusque sensum volumus his astringi, sed liberum in eo cuiusque iudicium relinquimus. Maluimus tamen proposito nomine historiam asferre, quàm more antiquiorum de plantis differere. Ob id enim obscurior est plantarum ab iis proditarum cognitio, & quod de anonymis sæpenumero differuerint, & quòd concisè nimis velutque obiter nominatarum historiam perstrinxerint. Sic
Theo-

Theophrastus velut apud eruditos de plantis agit. Dioscorides paulò fufius explicat, fed femper aliquid difquirendum relinquit. Plinius Theophrasti more potius nominat quàm depingit. Ita fit vt fuas plantas intra fe confumant auctores, fintque noftro orbi tantùm nominibus cognitæ. Recentiores vero cùm nullam vel minimam particulam intactam prætereant, longiores efle malunt in describendo, quàm breuitatis ftudio vel minuto lineamento relicto ftudiofos demorari. Neque inficior id eos optimâ ratione feciffe, cùm describendi fcientia picturæ arti omninò respondere videatur. Hos itaque fecutus, in cuiusque plantæ (quam & ipfe vidi, & ad viuum delineari iufli) hiftoria expatiari latius confilium fuit: feu in ratione nominis inueftiganda, feu in explicandis Viribus aut natali folo. Plerumque etiam Theophrasti verba inferuimus, nunc Plinij, nunc aliorum auctorum: præfignato femper aut in textu, aut in margine auctoris nomine: Quod eo potiffimùm confilio feci, vt auctorum natiua & genuina loquendi venuftas eo magis eluceret, cùm sermonis eorundem particula minus excultæ meæ orationi intermifceretur; effetque velut in viridi prato fparfa viola, quæ è diftanti fpatio etiam interftingitur. Porro huic operi ad calcem, à nemine hætenus compositum Enchiridion Botanicon Parifiense adiecimus. Opus certè nouitiis expectandum, in quo plantæ infinuantur, & rariores quæ in hortis noftreis publicis, & vulgares quæ in pa-

gis, pratis, paludibus, fluuiis, montibus, siluis, mar-
cerijs, & locis incultis iuxta Parisios sitis inueniun-
tur. Quarum herbarum nomina (ne me auctorem
putes) à Lobelio desumpsimus. Hunc ergo meum
laborem, Lector beneuole, si æqui bonique con-
sulas, alacriorem me ad noua & meliora commen-
tationum genera aliquando incitabis. Vale.

INDEX
CAPITVM
HVIVS LIBRI.

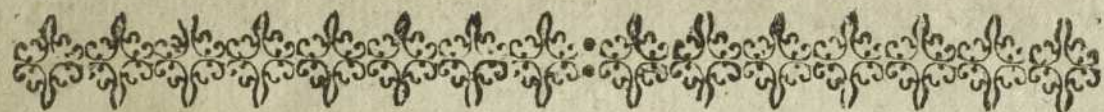
D E filice	CAPVT 1
Filix baccifera.	2
Adiantum Americanum.	3
Thlaspi luteum spanospermon.	4
Rosa punicea.	5
Origanum fistulosum Canadense.	6
Eruca maxima Canadensis.	7
De valeriana.	8
Valeriana vrtica-folia flore albo.	9
Valeriana vrtica-folia flore violaceo.	10
Asaron Canadense.	11
De polygonato.	12
Polygonatum spicatum sterile.	13
Polygonatum spicatum fertile.	14
Polygonatum racemosum.	15
Polygonatum ramosum flore luteo maius.	16
Polygonatum ramosum flore luteo minus.	17
De Hedysaro.	18
Hedysaron triphyllum Canadense.	19
Bugula odorata Lusitanica.	20

<i>Cyclaminum orientale. Karmer Bouhour. Turcarum.</i>	21
<i>Cyclaminum montis Libani.</i>	80
<i>De Arundine.</i>	22
<i>Arundo Indica variegata.</i>	23
<i>Fumaria siliquosa semper virens.</i>	24
<i>Fumaria Tuberosa insipida.</i>	49
<i>Aquilegia pumila praecox. Canadensis.</i>	25
<i>Aster luteus alatus.</i>	26
<i>Asteriscus latifolius Autumnalis.</i>	27
<i>De Centaurio,</i>	28
<i>Centaurium maius luteum.</i>	29
<i>Centaurium folijs Cynara.</i>	30
<i>Panaces καριπύρον .f. racemosa Canadensis.</i>	31
<i>Herbatum Canadensium .f. panaces moschatum.</i>	80
<i>Aconitum baccis niueis, & rubris.</i>	32
<i>Gladiolus Æthiopicus flore coccineo.</i>	33
<i>Rhamnus Myrtifolius ex Insula sancti Christophori.</i>	34
<i>Car chichec Turcarum.</i>	35
<i>De Apocyno.</i>	39
<i>Apocynum maius Syriacum rectum.</i>	37
<i>Apocynum minus rectum Canadense.</i>	38
<i>Ranunculus Latifolius multiplex serotinus.</i>	39
<i>Edera trifolia Canadensis.</i>	40
<i>Edera quinque-folia Canadensis.</i>	41
<i>Gelseminum Ederaceum Indicum.</i>	42
<i>De Geranio Tristi, & per occasionem eius, plantarum in diurnas & nocturnas diuisio.</i>	43
<i>Varietatis supradictæ caussarum enarratio.</i>	45
<i>Perennitatis florum caussæ.</i>	46
<i>Cur nonnulli flores ad solem aperiuntur, alij ad lunam</i>	

<i>solum, & vnde tanta in plantis odorum diuersitas</i>	47
<i>Geranium Triste.</i>	44
<i>Scordium spinosum odoratum.</i>	48
<i>Lamium astragaloides.</i>	50
<i>Trifolium asphaltion Canadense.</i>	51
<i>Colchicum variegatum.</i>	52
<i>Colchicum striatum</i>	ibid.
<i>Colchicum flore pleno.</i>	ibid.
<i>Colchicum Amaranthinum.</i>	ibid.
<i>De Millefolia tuberosa.</i>	53
<i>Althæa Rosea peregrina.</i>	54
<i>Rapistrum maximum Rotundifolium Monospermon.</i>	55
<i>Rubus odoratus.</i>	59
<i>Narcissus pumilus Indicus polyanthos.</i>	57
<i>Narcissus Iaponicus rutilo flore.</i>	58
<i>Ornithogalon luteo-virens Indicum.</i>	59
<i>Plantago maxima Hispanica.</i>	60
<i>Sisynrichium Indicum.</i>	61
<i>Solanum triphyllon Canadense.</i>	62
<i>Solidago maxima Americana.</i>	63
<i>Acacia Africana Robini.</i>	64
<i>Pimpinella maxima Canadensis.</i>	65
<i>Cerefolium latifolium Canadense.</i>	66
<i>Aconitum Helianthemum Canad.</i>	67
<i>Aquifolium echinata folij superficie.</i>	68
<i>Vitis laciniatis folijs</i>	62. fol. 182
<i>Faseolus puniceo flore, fol. 184.</i>	cap. 69
<i>Thaliolum Canadense</i>	70
<i>Agem lilag Persarum.</i>	71

<i>Eupatoria folijs Enula.</i>	72
<i>Bellis ramosa umbellifera.</i>	73
<i>Angelica lucida Canadensis.</i>	74
<i>Angelica atropurpurea Canadensis.</i>	75
<i>Apios Americana.</i>	76
<i>Myrtus flore pleno.</i>	77
<i>Calceolus Marianus Canad.</i>	78
<i>Lupinus Indicus.</i>	79
<i>Pilosella Indica.</i>	80
<i>Saponaria flore pleno.</i>	ibid.
<i>Viola matronalis flore pleno.</i>	ibid.
<i>Hiacynthus comosus calamistratus.</i>	ibid.
<i>Chelidonium maximum ἀγυρον Canadense.</i>	ibid.
<i>Statiche maxima Americana.</i>	ibid.
<i>Radix Snagrôel notha Anglia.</i>	ibid.

IN HISTORIAM
PLANTARVM CANADENSIVM,
A IACOBO CORNVTIO
editam.

ENERAT extremis terrarum Gallus ab oris
Non visos frutices nauita classe vehens:
Et nostris flores iam spectabantur in hortis
Conspicui pretio, nec nouitate minus.

Emptorem vel gratus odor ducebat hiantem,

Vel naturali picta figura manu.

Interea utilitas non explorata latebat,

Effectus nec qui diceret, ullus erat:

Hoc te, CORNVTI, mouit; tu nomina plantis

Imponis, vires, effigiesque notas;

Interdum causas sollers rimaris, ut ille

Diuino referens nomen ab eloquio.

Nunc gaudent Asclepiada sermone Latino

Per te Barbarici discere dona soli.

Quin etiam natura tibi debere fatetur,

Ignotas quod opes non finis esse suas.

H. V.

IN
EIVSDEM AVCTORIS
ENCHIRIDION BOTANICON.

VT Medicis des, CORNVTI, cognoscere plantas,
Et quo quæque frequens nascitur herba loco:
Prata, suburbanos saltus, montesque, paludesque
Excutis, & si quid denia vallis habet.
Qualis Pelidem, patrias monstraret vt herbas,
Ducebat Chiron per iuga Thessalia.

H. V.

AD EVNDEM AVTHOREM.

EPIGRAMMA.

MVLTA solo nostro prudens natura negavit,
Omnia nec passim qualibet edit humus.
Quod tamen ex oculis alter subduxerat orbis,
Nobis humana nunc patet artis ope.
Sed postquam exoticas profert CORNVTIVS herbas,
Plus vni debet Gallia tota viro.
Aurum etenim, & gemmas vexit sollertia, Nemo
Attulit in nostros tam pretiosa lares.

GVIDO PATINVS, Bellouacus,
Doctor Medicus Parisiensis.

I. CORNVTI

DOCTORIS MEDICI
PARISIENSIS

*CANADENSIVM PLANTARVM,
aliarumque nondum editarum*

HISTORIA.

DE FILICE.

CAPVT I.

FILICIS maris & fœminæ, quæ
ῥίεις & ἰνδὺῤῥίεις à pennatâ folio-
rum figurâ Græcis nominatur, tam
trita est apud Græcos & Latinos
mentio, tam vulgata descriptio, vt
eandem hisce lucubrationibus in-
texere non modò lectori fastidio foret, sed mihi
solùm de varietate & nouitate plantarum agenti, su-

peruacaneum. Satis itaque factum arbitror, si varium & multiplicem in Filicis speciebus naturæ lusum, & inauditam hætenus Filicem patefecero.

Filicis itaque tot, pluresque sunt species, quot Dioscorides epitheta διαειρημένα filicis posuit. Neque absolutè cum ipso & Theophrasto quoque dicendum: Filici φύλλα ὄντι ἀκαυλα, καὶ ἀνανθή, καὶ ἀκαρπα. Sed potius Filix alia est sine folijs & cum caule, alia cum folijs & sine caule, alia cum folijs cum caule & cum floribus sine fructu, alia denique sine floribus & cum fructu. Quod quidem non commentitium esse, vt Ruellius, aut fabulosum, vt Fuchsius censet, legenti perspicuum erit. Filicem sine folijs & cum caule descripsit Tragus: hæc inter saxa nascitur, & caulem profert digitum longum, multiplicem, ex vnâ capillatâ radice, in cacumine binis vel ternis corniculis, aut si mauis incuruis quasi setis, quæ purpureis ex aduerso notantur punctis, conspicuum: gustu & odore cum Filice vulgari conuenit. Filix cum folijs & sine caule vulgares sunt mas & fœmina, & Dryopteris satis per se notæ: quibus Lobelius addit Chamæfilicem Marinam Anglicam, quam ait non nisi in saxorum, rupiumve interueniis, aut petrosis asperginibus Cornubiæ reperiri ad maris alluiones. Folijs, caule, & floribus ornatur Osmunda regalis: ob id Filix florida dicta: quæ ex radice crassa multis segmentis imbricatim appositis compactâ, folia profert in utroque caulis latere pinnata, dilutè virentia, & Polypodij more non crenata: in quorum vertice

Filix faxea
tragi.

Filix mas
& fœmina
Dryopteris
Chamæfilix
marina.

Osmunda
regalis.

candicantem florem caulis sustinet, qui Iulio sine semine marcescit. Bauhinus in Prodromo Filicis aculeatæ duplicis mentionem fecit. Filix mas aculeata maior, inquit, radicem habet nigram, fibrosam, pediculos pedales, foliosos, in multas alas pinnatas, modo maiores, modo minores profundius diuisos, pallidè virentes, primis in ambitu dentatis, & in breuem spinulam desinentibus. Filix mas aculeata minor pinnulis est breuibus, totis integris non dentatis, sed in spinulam acutam breuémque omnibus desinentibus: Hæc sunt antiquæ inuentionis Filicum genera: nunc velut omnium cumulus suprema dicitur quæ nostra est.

Lib. 10. c. 3.
Filix aculeata vtraque.

Jacobi Cornuti
FILIX BACCIFERA.

FILIX BACCIFERA.

C A P. II.

FILIX sine floribus & cum fructu folio non est ^{Filix baccifera.} infœcundo vt cæteræ, sed fructu à tergo foliorum luxuriat, adeò fragili vt vel vltro, vel leuissimo contactu defiliat, vt Persicariæ siliquosæ: ideòq; Filicē bacciferam nominauimus. Dryopteridis instar enascitur, ac sensim in cubitum erigitur pennatis folijs, in ambitu crenatis, luteo-virentibus: quæ crescunt vtrinque ad caulem non facile flexilem citra rupturam, pone rotundum, ante excauatum sinu exiguo per totam longitudinem exporrecto; seminum etiam rudimenta posticis folijs adhærent, inter quæ sparsim eminent rotundi globuli, nunc bifidi, virides initio, deinde nigri, gustu suauis, Polypodij ferè radicis saporem referente, qui tandem maturi vix tactum patiuntur, sed sponte decedentes terræ infiguntur, vnde noua succrescit soboles. Radice nititur multis contexta fibris capillofis, colore fuscis, & gustu subacerbis. In America Septentrionali passim inter saxa prouenit, pullulat Aprili ineunte, baccæ mediâ æstate maturescunt, folia Nouembri marcescunt, superstite solâ per hyemem radice.

Vires ipsi vt Polypodio querno, eiusque locum inter succedanea subire potest.

Iacobi Cornuti
ADIANTVM AMERICANVM.

Adiantum Americanum.

C A P. III.

QUICQUID arte barbarica Phrygiones moliantur texendis plumarum ramulis ad limbum vestium ornandum, nihil aut mente excogitari, aut acu pingi potest nobilius admirabili foliorum ordine quem ostētat noua hæc Capilli Veneris species, feliciter admodum expressa ab strenuo nostro Chalcographo; prout in horto D. Robini conspexit: quamuis longè sit ornatior eius figura in America Septentrionali, in quâ nascitur proceritate plusquam cubitali: quò namque folia altiora sunt, cò pluribus diducta ramulis incredibilem naturæ luxum, lusumve præbent admirandum.

Huic radix pusilla, capillamentis nigris fibrata; cauliculi exeunt atropurpurei, in cubitum se attollunt, septemque aut octo ramulis diuisi, in orbem expansi latissimè se spargunt; adnascantibus interim processibus quamplurimis, qui cum ramulis leuiter crispantur extremo. Folia Adianto vulgari similia sunt sed ampliora, Galli cristam referentia sunt enim infimâ parte lineâ curuâ clausa, superiori nonnullis sinibus laciniosa, omnia contrariis pediculis densa inter se & ex aduerso: singulorum foliorum pars altera gratâ viriditate lucet, altera punctulis fuscis exasperatur. Sapor idem cum nostrate parùm acerbus. Hoc Adiantum Canadensi

regioni frequentissimum est; nusquam adeò altum prouenit. Tradunt duorum cubitorum altitudine amplius reperiri; expansisque brachiis tantum umbræ parere, vt eò succedere possent homines in æstu, facileque se ab eo huius umbraculi præsidio tueri. Apud nos autem huius plantæ proceritas intra pedem vnum aut alterum subsistit.

Capillares herbæ omnes à radicibus quæ ex tenuibus capillamentis confibrantur nomen adeptæ sunt: ac proinde auctores homonymia isthac obscuriores reddidisset, nisi communis eorum consensus huius nominis latiore sensum ad quatuor species contraxisset, Adiantum scilicet album, Adiantum nigrum, Trichomanes siue Polytrichon, & Asplenium. Hanc autem plátam similitudine ducti & saporis & figuræ, ad Adiantum retulimus: quod nomen huic inditum ab eo quod οὐ διαίρεται: quòd in aquâ non madescat, sed perfusum, mersum-ve sicco semper simile sit, instar scirpi apud Plautum, qui semper seruat gloriam aritudinis.

In Truch-
lento.

THLASPI LVTEVM

Spanospermon.

CAPVT IV.

INTER innumeras herbæ Thlaspi differentias, quæ ab auctoribus priscis & recentioribus traditæ sunt, nulla hætenus inuenta fuit multitudine flosculorum

Canadensium Plant. Historia. 9
THLASPI LVTEVM SPANOSPERMON.

flosculorum abundantior hac noua specie, quam impresentiarum describimus: tanta enim feracitate prægnat, vt trimestri spatio plusquam bis mille floribus ornetur, quamuis flores singuli diem tantum vnum durent: ac proinde meritò *Thlaspe milleflora* dici posset. Verum quia vix vlla est eiusmodi herbulæ differentia, quæ non quamplurimos flores progignat, à quibus semen capsulâ peltatâ inuolutum pari numero postmodum oriatur; maluimus à paucitate seminis *Spanospermon* appellare; Vix enim in tota hac plantula quinque aut sex semina reperiatis: Flores siquidem, relictis aridis cauliculis quibus appendebantur (vt hæc tabella sedulo demonstrat) omnes decidunt; fructusque vnus tantummodo, aut alter sparsim hinc inde spectatur, folliculi scilicet compressi & oblongi, quales sunt *Glasti satiui*, in quibus semen concluditur acri sapore. Huic plantæ radix est durior multisque fibrillis heret, folia sunt digitali longitudine initio, admodum angusta, humi sparsa, & subpinguia; cauliculi semipedales, non sine adnatis ramulis longiusculis & capillaribus, folijs quidem vacuis, sed mille flosculis luteolis, quatuor foliis constantibus, ornatis. Sapor Subacris vulgaris instar *Nasturtij* leuiter linguam pungit.

Cæterum *Thlaspi*, aut *Thlaspes* nomen à seminis figurâ deductum est: semen enim huius plantæ est (vt ait *Dioscorides*) Δισκοειδὲς οἷον εἰ ἐν τεθλασμένον, ἐξ ὧ καὶ τὸ ὄνομα ἔρχηκεν. Disco simile aut, vt ait *Plinius*, peltarum specie quasi compressum, vnde

Cap. 186.
lib. 2.

nomen. *θλασσαι* enim contundi vel infringi significat, & infringendo quod globosum tumidumque erat cum dilatatione exæquare.

ROSA PVNICEA.

CAP. V.

TANTA fuit commendatio rosarum priscis temporibus quibus strophæ, fertæ, & coronæ in pretio esse cœperunt ut certè fatendum sit, non modo earum multiplicem differentiam Veteres agnouisse; sed & florum prope omnium, qui in coronamenta veniunt cognitionis quam maximè auidos fuisse: ac proindè tam accuratè Plinius Rosarum varietatem proprijs inditis nominibus expressit. Et Dalechampius nostris vocabulis declarare nititur: quas vltra Rosarum species veteribus indictam ut ait Rosam luteam addit. Nos præter eam, duas subiungimus, quarum mentio apud herbarios nostros hætenus nulla fuit, Rosam scilicet Luteam centifoliam, & Rosam Puniceam, Prima Rosa lutea centifolia. foliorum tantum numero à luteâ Dalechampij distinguitur; nam vtræque & eodem floret tempore & eundem odorem spirat. Secunda ob coloris elegantiam summo apud nos habetur in pretio: quinque folijs constat intus puniceo colore saturatis, à tergo croceis: quæ coloris diuersitas varium sæpè florem reddit, lineis quibusdam flauis per co-

Cap. 4.
lib. 21.

Cap. 2. l. 2.

lorem phœniceum ardentissimum dispersis iucundissimo spectaculo. Huius Rosæ vmbilicum tenet pappus atropurpureus, mille filamentis & apicibus luteo-pallidis cinctus; capitulum flori subiectum rotundum est, vt in siluestri Rosâ, folia minima sunt, viridia, in ambitu crenata: caudex longioribus aculeis horrescit; odorem habet veluti mellis: floret Maio. Cæterum arbitror hanc vltimam Rosæ speciem, vt & luteam simplicem (cuius inuentionem sibi tribuit Dalech. etiamsi Lobelius eiusdem meminerit in suis aduersarijs, eiusque generationis modum insinuet) quas duas hætenus herbarij silentio præterierunt, Scriptoribus antiquis notas fuisse, Puniceam enim Virgilius indicat his versibus.

Ecloga 5.

Puniceis humilis quantum saliunca rosetis

Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.

Cap. 4.

Columella quoq; lib. 9. de re rustica, vbi de pastione apum differit, & de fructibus qui flores amicissimos apibus creant, summoperè laudat vtramque hanc Rosæ speciem. Punicas, inquit, Rosas Luteolâsque, & sarranas violas, &c. Quippe quæ videlicet inter cæteras Rosarum species melleum maxime halitum spirent. Horatius lib. 4. Carminum.

Nunc & qui color Puniceæ flore prior rosæ.

ORIGANVM FISTULOSVM
Canadense.

CAP. VI.

FRUTICOSA & cubitalis herba è Canada nuper aduenit, quam *Origanum Fistulosum* nominauimus: quòd tubuli floris ita sint inter se compositi, vt quandam velut cicutis compactam *Fistulam* repræsentent. Caulibus exit quadratis, nunc angulosis, subhirsutis, & ramosis. Foliis longis, *Lyfimachiaë filiquosæ æmulis*, dilutè virentibus, quæ ab imo ad caulis fastigium vsque pullulant, ibique minora decem aut duodecim in orbem congesta floris obambiunt globum, qui *Scabiosæ capitulum* refert (quamuis sit latior multoque depressior:) mille caliculis conflatur, à quibus funduntur ordinatè dispositi tubuli plures, semuncialis longitudinis, coloris ex purpurâ colossini, bifidi extremo quo patentem rictum fingunt, vnde profluunt duo aut tria cum purpureis apicibus filamenta. Prolifera est, caulem enim sæpe transfilit caulis, qui tribus digitis à primo flore eleuatus, subiectis totidem foliolis, nouo floris alterius globo repullulat. Tota planta caulibus atque adeo folijs subincanâ lanugine pubescit. Efflat odorem non trita *Satureiæ hortensis*. Sapor huic acerrimus, ac *Hydropiperis* more linguam peruerens, exceptâ radice quæ solis contextitur fibris: hæc

namque nescio quo naturæ lusu, prorsus insipida gustanti percipitur. Floret Iulio & Augusto mensibus: Huius vita in multos annos protrahitur. *ὀεί-
ζαρος* Græcis, quasi *ὄρεον ζάρος* montanum gaudium dicitur.

ERVCA MAXIMA

Canadensis.

CAP. VII.

INTER dendrolachana hæc Eruca numerari potest, siquidem hominis proceritatem implet: potissimum quando radix eius, quæ fibris albis constat, lætiore solo cohæret: silvestres enim plantæ qualis hæc & Canadenses omnes, quo leui magis & subactâ terrâ differuntur, eo maius incrementum capiunt. Numerosis caulibus adolescit, rotundis, & tomento quodam asperiori vestitis, quod undique folia exornant vti *Lyfimachia*, longa, acuta, in ambitu crenis inæqualibus serrata, tenui lanugine obsita; gustu subacida initio, tandem subacri: vt consuetum *Erucis* omnibus. Flosculi in cymis mirâ fecunditate luxuriant, Iunio ac Iulio mensibus; Lutei sunt illi, quatuor foliis constantes, in quorum medio staminula quatuor & pistillum hæret, quod collapsa postmodum flore, in siliquam efformatur longiusculam, rectam, & seminibus turgentem exiguis, sapore dulcibus, maturis Augusto,

Septembri deciduis . Ad Veneris oblectamenta præcipuis.

Εὐζωμὸν Græcis dicitur quod iura commendet habeatque peculiarem in eis gratiam. Huius enim mira est in condiendis obsoniis suauitas vt ait Plinius. Latinis, vt existimat Ruellius, Eruca ab erodendo, aut ab vrendo dicta. Bestiolas enim innascentes corpori erodit, & si eam degustaueris, os & linguam satis acriter vellicat: aut certè his plantis Erucæ nomen inditum ab Erucis, quæ Κάμπα Græcis dicuntur, non tamen ob inhæSIONem vt existimat Apuleius, sed quod hæc insecta suo decursu sinuosum quendam gyrum formant, Erucæ herbæ lacinias foliorum apprimè referentem.

DE VALERIANA.

CAP. VIII.

PHV Græcorum, Latinis Nardum Siluestre, ab Italis primùm Valeriana dictum fuit; quod nomen deductum credit Dalechampius, ab innumeris quibus præditum est facultatibus. non modo enim ex Diosc. δυνάται ἔχει κινεῖν καὶ πρὸς πλῆθος πόνον, ἐμμύα τε ἄγειν, ciere vrinas potest, lateris dolorem mulcere, & deducere menstrua, sed ex Gal. hæc herba est τῇ Νάρδω πᾶσα πλησία τῷ δυνάμει, quasi diceret vt habetur libro octauo de med. simpl. fac. δήξεις ἰᾶται σωμαχῶ, καὶ τὰ κτ' τῷ γαστέρι, καὶ τὰ ἐντέρων ῥέματα

Cap. 20.
lib. 21.

ῥάματα ξηραίνει, ἐπὶ καὶ τὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θώρακα, sanat stomachi morsus, humorumque in ventriculum, intestina, caput, aut thoracem decubitus siccat. Quin & Platearius eandem commendat in stranguria & disuria, in cruditatibus ventriculi à frigida causa, aut flatu ortis, tussientibus & suspiriosis, in superfluitate matricis, ut loquitur, siccandâ, in liberandis viscerum obstructionibus, idem testatur Plinius: Dalechampius addit virentem plantam cum radicibus capiti dolenti admotam, eius dolores mulcere, oculorum vitia instillatam emédare, potionibus mixtam summo vulneribus esse remedio. Matthiolus ad venenatorum ictus laudat, si cum vino bibatur. Aduersus pestilentiam non modo pota, sed etiam olfacta prodest, utpote cuius radix summopere sit ἀρωματώδης.

Cap. 27.
lib. 4.

Plurimæ verò extant apud Herbarios Valerianæ species, quibus Phu veterum nullatenus descriptio quadret, quales sunt 7. à D. viro Bauhino propositæ in prodromo, nisi forte in quantum inter eas nonnullarum sit radix odoris particeps, sed flos nequaquam est Narcissi, nec caulis πυφελός, nec folia Hippofelini aut Elaphobosci: ac proinde ut arbitror, legitimum Phu Dioscoridis à nemine hætenus certò cognitum fuit: nam id quod hoc nomine circūfertur, nescio quo iure hoc sibi nomen vindicari, cum flores Narcisso proximos nullatenus habeat, siue figuram, siue amplitudinem, aut etiam mollitiem spectes. Constat enim Valerianam nostratē ut omnium herbarum flores tenuitate su-

perat, ita & mollitie Narcissi floribus longè inferior
 rem esse, & nihil secius Narcissi flores imitari, quam
 vitis. Ad cuius flores nihil in figurâ propius acce-
 dere potest; Deinde nusquam Dioscorides in de-
 scriptione florum huius plantæ, meminit umbellæ,
 aut muscarij. Quod etiam aduertit Matthiol. Ta-
 ceo præterea caulem, quem nemo vnquam ἐμπόρφυ-
 ον obseruauit. Quod enim benignè legendus sit
 Dioscor. & quod Typographorum incuriâ irrepsc-
 rit hoc mendum μείζονα, cuius loco ἡσσονα substi-
 tuendum testentur viridoctiss. Matthiolus, Ruellius
 noster, & alij, id certè tolerandum foret, si cætera
 consentirent. Facile concedo Valerianæ radicem
 easdem vires, eundemque obtinere odorem, quem
 suo Phu Diosc. tribuit: non ideo tamen quisquam
 enuntiarit Valerianam esse Phu genuinum Diosc.
 cognationes enim eiusmodi, quamplurimos dece-
 pisse testatur ipse Diosc. πολλοὶ πλάνονται ἀπὸ τῆς κα-
 τ' ὅσμιον ἐμπερείας, πολλὰ γὰρ εἶναι ὅμοια τῇ ὁσμῇ Ναρ-
 δω, ὡς τὸ φῶς, ἀσπερ, νῆεις. ἃ καὶ ἔχει ὁ ἕως grauer er-
 rant plerique, in eiusmodi odorum cognatione,
 multa namque Nardo sunt odore similia, quem-
 admodum Phu, Asarum, Neris, longe verò aliter
 se habent: quapropter non vera censerì debent,
 possunt tamen in medendi, vsu in genuinorum
 locum sufficì. Sed non ita strictè recentiores, hi
 enim nullâ nisi radicis habita ratione, in tantum
 Valerianæ species multiplicarunt, vt nulla prope
 sit odorata radix, cuius plantam illico Valerianæ
 nomine non insigniant, imò vero multæ eo nomi-

Cap. 11. lib.
 1. de Ma-
 labathro.

ne dotantur, quod nomen vnde adeptæ sint, ipsimet auctores ignorant; vt in Valeriana Græca accidit. Satis itaque fuerit, pauca hæc quasi ἐξ ὑποπόμψος præmonuisse, alias si Deus dederit, fortè accuratius rem ipsam examinabimus.

Interim duo noua Valerianæ genera publico palam facimus, quorum historia hætenus auctores omnes latuit, hæcque ipsa ex eâ Americæ parte quæ Canada nominatur aduecta sunt; Quod flore est violaceo, vna cum flore interiit: alterum etiam in horto nostro superat.

VALERIANA VRTICÆFOLIA
flore albo.

C A P. I X.

HIC plantæ radix, vt Asaro fibrosa, non alte descendit, sed in summo terræ leuiter hæret, adeoque est apricationis auida, vt sæpius nudet supra terram fibras, quæ saporis & odoris gratiam Nardo non inferiorem obtinent, Valerianâ vulgari longè nobiliorem, si enim diutius in ore dentibus prematur, mira suauitate halitum commendat, linguamq; postremò vt Cinnamomum acriter pungit. Pluribus surculis assurgit rotundis, cauis, geniculatis, glabris, longitudinis vltra cubitum, hi in plures alas diuiduntur. Folia ex aduerso bina semper, ab radice ad summum vsque caulis fasti-

Canadensium Plant. Historia. 21
VALERIANA VRTICÆFOLIA FLORE ALB.

gium nascuntur, referuntque Scrophulariæ aut Vrticæ maioris folia, minimè tamen pungunt & dilutissimè virent: cuiusque caulis apex in muscarium spargitur, floribus ornatum parvis, inodoris, Valerianæ similibus, sed ex vno calice pluribus. Post ἔξαιθρον semina longiuscula tenui pappo hærentia in auras abeunt. Floret Septembri. Hyeme, sola radix superstes viuit, reliqua pereunt. In eo planta hæc à Valerianâ vulgari discrepat, quod sit illa sempiterno folio, huius vero folia hyemem non sustinent.

VALERIANA VRTICÆFOLIA
flore violaceo.

CAPVT X.

HÆC Planta & viribus, & ipso aspectu est præcedenti simillima: in hoc tantum distinguitur, quòd & folia paulo altius diuisa sint, & flores qui magis ad Ocymastrum Valeriantum accedunt, eleganti violaceo colore maximè commenduntur. Superiore anno in cultissimo Vespasiani Robini Botanici Regij horto vigebat: Huius satis fuerit iconem ad viuum expressum citra historiam dare.

VALERIANA VRTICAFOLIA FLOR. VIOL.

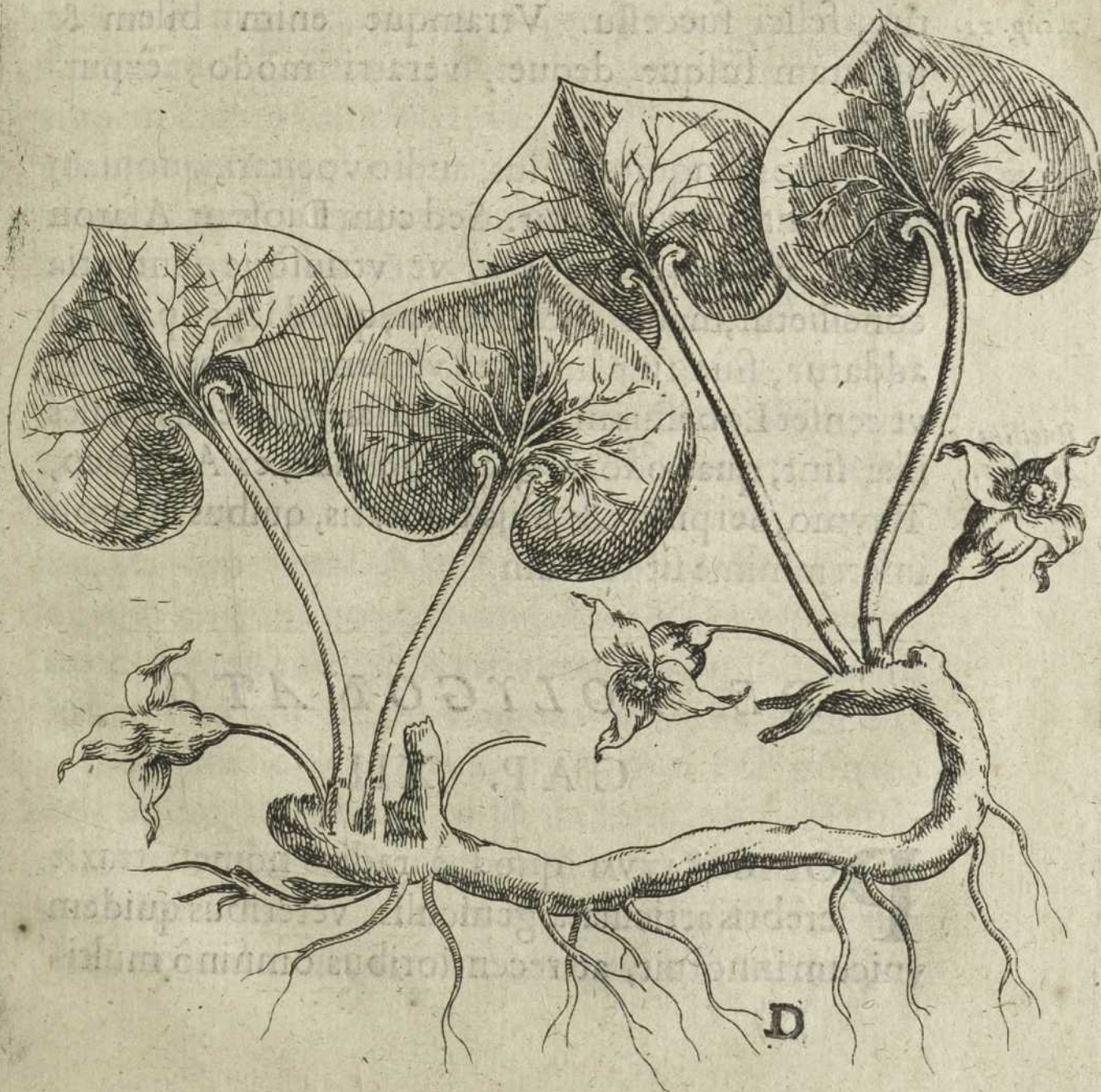

ASARON CANADENSE.

CAPVT XI.

EX confinio Valerianæ Asaron inuehitur (colles quippè pariter amat, vmbrosisque maxime lætatur.) Huius facies, vt dicetur, à nostrate partium amplitudine potius, quàm viribus distat. Mox vbi bruma confecta est, apud nos suprà terram emergit, sine caule, folijs hederaceis, mollioribus: non circinata rotunditatis, non conuolutis in se, nec splendidis: sed expansis, & in mucronem desinentibus, adiectaque minutâ cæsarie hirsutis. Foliorum pediculi vitiles, florumque cytini pari lanugine pubescunt. Pro flore, ab radice prodeunt caliculi plures, quorum viridis color languescit: dum hiant singuli in tres cultratos velut mucrones dissecantur, qui non intrò flectuntur, sed in exteriora inuertuntur: cuiusque floris cauitate delitescit semen acinosum, mordens gustu, feruensque in ore. Radix carnosâ viuaxque, terram obliquè perreptat, ab eâ longiores fibræ profluunt suauissimi odoris, Acoro similis, intensiorisque: Hæ singularem vino gratiam adiiciunt, si pinsitæ, linteique nodulo inclusæ, in cadum musti colentur, cum pondusculo vt fidant, trimestriq; spatio macerentur ante vsum. Hæc eadem radix mandentium halitus suauiter inodorat. In vsum quoque salutis humanæ verti potest,

ASARON CANADENSE.

Cap. 13.
lib. 22.

Lib. 8. de
com. Med.
sec. locos
cap. 3.

Mesues li.
2. cap. 22.

Lib. 21. c. 6.

Ruellius c.
20. lib. 1.

vt vulgare, (quod Nardi vim habet, ipsumque ab aliquibus Nardum siluestre aut rusticum ex Plinio appellatur) seu quibus aluus, vuidior distenditur, aut quibus fuerit gelidus humor Ischiadi impressus molestus acerbitate doloris, nullum deducendis vrinis aut liquandis humoribus aptius Asaro remedium obseruauit Galenus. In Tertianis febribus, quarum contumacia præfidijs generalibus confici nequit, cum rigor incesserit, geminâ cochleari mensurâ succus huius herbæ ex vino albo bibitur, felici successu. Vtramque enim bilem & pituitam susque deque, veratri modo, expurgat.

Asaron, inquit Plinius, audio vocitari, quoniam in coronas non addatur. Sed cum Dioscor. Asaron dicat, *πῶαν τεφανωματικήν*, vt vtriusque sententia concilietur, malim dici Asaron, quod in scopas non addatur, siue sint lustrales verrendis Deorum aris, vt censet Lobelius in suis aduersarijs, siue manualès illæ sint, quas odoris gratia gestant, ex Amaraco, Thymo, Serpillo, & alijs odoratis, quibus Asaron inferi minime sit solitum.

DE POLYGONATO.

CAP. XII.

POLYGONATVM quod à radice nomen traxit crebris articulatâ geniculis, veteribus quidem vnicum innotuit, at recentioribus omninò multi-

plex est & varium. Dodonæus, Fuchsius, Dalechamplus marem πλατύφυλλον & foeminam angustofolio agnouerunt. Lobelius tria asserit in suis obseruationibus Polygonati genera, superiora duo vulgaria, & tertium Tragi. Camerarius Maris duplicem differentiam facit, alterum baccas nigras, rubras alterum, aut purpureas profert; Clusius sex enumerauit, quatuor nimirum nouas species à se vno descriptas, & vulgares duas ab omnibus cognitatas. Has omnes Polygonati species additâ vnâ à se inuentâ, quam in prodromo descripsit doctissimus Bauhinus, herculeo penitus labore in nouem classes distribuit in suo phytopinace. In vniuersum itaque nouem differentiarum Polygonati ex auctorum scriptis eruuntur. Quibus subiungemus quinque hætenus incognitas, quæ ex noua Francia, & Virginia prodierunt. Prius autem non alienum fuerit si Polygonati descriptionem à Dioscoride allatam examinauerimus. Dioscorides Polygonatum ait fruticem esse cubito altiorrem, foliis lauri latioribus & læuioribus, sapore mali Coronei aut Punici, qui flores per singulas foliorum ἐκ φύσος promit candidos, folijs numerosiores, inceptâ ab radice supputatione; qui radicem habet albam, mollem, longam πολυγύνατον καὶ βαρύσμον. Hanc descriptionem vulgari Polygonato conuenire, vt nemo ambigit, ita & mancâ esse nemo non videt; Ad perfectam ergo fruticis huius notitiam cuius descriptionis particulæ adiiciendum non nihil esse videtur. Quod ad caulem spe-

Stat, Polygonato vnicus est, & non brachiatus ramis, nec rectà, sed obliquè assurgere solet. Folia quidem obtinet aliquatenus lauro similia, latiora tamen & leuiora multo: sed nervis multis referta, quæ vtrisque in extremo folij coeunt, vt in Epipactide, aut Plantagine. Superiore etiam parte viridia sunt, infra vero incana: Et ad latera caulis hinc inde disposita alarum instar prominent: Pro flore tubulus est lacteus, caulis petiolis multiplex appensus, extremâ qua hiat parte virescens, atque in quatuor aut quinque breues lacinias diuisus. Excusso flore succedunt baccæ virides per maturitatem nigrae, in quibus 3. aut 4. semina alba continentur. Polygonatum, quod ad radicem attinet non est βαγινιζον, vt pleræque stirpes, sed Polypodij more per transuersum obliquè progreditur. Hæc omnia Dioscorides non expressit, seu quod trita nimis, & cognita planta foret, seu quod per hæc quæ obmisit supplementa, substitutas ac succenturiatas Polygonati species complecti eius esset consilium. Seu etiam fortasse quod aliam plantam à vulgari nostro Polygonato describat, in qua videlicet proxime iuxta radicem flores oriantur ad supputationem. Quod in nostro Polygonato non accidit, in quo caulis ferè ad vsque palmi altitudinem folijs & floribus caret.

Plinius Polygonatum credit esse Polygoni speciem quam Latini sanguinariam vocant, appellarique à multitudine seminis aut densitate fruticis Caligonon. Alij, inquit, Polygonatum à frequentia

geniculorum, alij Teuthalida, alij Carcinethrum, alij Clema, multi Myrtopetalon. D. Goupylus postrema hæc nomina inter adulterina synonyma Dioscoridis, ut & alia quoque plurima recensuit, quæ nihil ad huius Polygonati notitiam conferunt. Quicquid sit, constat apud omnes auctores hoc Dioscoridis Polygonatum esse, id quod mas vulgò nominatur, cuius quidem Camerarius speciem vidit baccis rubris aut purpurascensibus. Tragus tertium Polygonati genus proponit, quod non aliud est, quam quod herbarij Ocymoides vocant, nonnulli Papauer spumeum, Monspellienses Behen album. Clusius marem facit ramosum, & non ramosum: Posterioris tres affert species, quarum prima vulgare Polygonatum est. Secunda caulem pedalem tantum profert striatum (nec exactè rotundum, sed modice in latitudinem compressum, folia obtusiora & rotundiora vulgari.) huic ex singulis alarum sinibus exeunt flores singulis magna ex parte petiolis inhærentes, vulgari maiores & odoratiores, reliquis à præcedenti non differt. Tertia species magnitudine plurimum superiores excedit, huius quippè folia Hellebori albi foliorum amplitudinem nonnumquam assequuntur. Crescit in Silvis supra Viennam Austriæ. Ramosum Polygonatum vnum à Clusio describitur, cuius verba hîc afferro eo lubentius quod discrimen inter illud, & alia quæ à me posthac describentur faciliùs hac ratione cuius innotescere possit. Quarti latifolij caulis pedalis est, nonnumquam cubitalis aut amplior „

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

» rotundus, incuruus vulgaris instar: in vnum aut ab-
 » terum, interdum etiam tertium ramum diuisus,
 » quem alternatim perfoliatæ vulgaris ferè instar
 » amplectuntur folia Polygonati folijs similia, mol-
 liora, saporis initio dulcis, deindè saliuam cientis &
 nonnihil acris: ad singulorum foliorû exortum, sub
 ipsis folijs atque adeo ad illorum latus eadem seriè
 exeunt singulares petioli longi, exiles, incurui, ex
 quibus flores propendent singulares concaui, Oe-
 nanthes, siue lilij conuallium floribus persimiles,
 sed magis hiantes, atque in sex lacinias extrorsum
 reflexas diuisi, interiore parte nigricantibus quibus-
 dam maculis aspersi, odorati. Fructus trigonus viri-
 dis initio per maturitatem rubescens.

VII.

Bauhinus Brasilianum Polygonatum latifolium
 & perfoliatum alterum in prodromo descripsit,
 quod florum amplitudine plurimùm à superiore
 differt: flos enim quinque folijs separatis ab inuicem
 Narcisso minori autumnali similibus & æqualibus,
 sed albis constat. Semen non vidit, quod credibile
 est, capsulâ trigonâ concipi.

Iam vero vt quæ latifolia maris nomen fortiun-
 tur, ita & quæ angustifolia fœmineum sexum præ-
 se ferunt: cuius generis duæ species cognitæ sunt.

VIII.

Prima caulem rotundum habet, qui folijs angustis
 asperulæ modo per interualla cingitur: fructus ex
 interstitio foliorum oblongus & ruber, baccarum
 Berberis forma & magnitudine in orbem prodit.
 hæc esse videtur planta, quam Plinius sub no-
 mine ephemeris expressit.

Cap. 13.
 lib. 25.

Alterum Polygonatum angustifolium Clusij IX.
caulem habet cubitalem, angulosum, in multas tenues alas diuisum folijs quam maxime angustis & longis obsitum: flores præcedenti similes inter folia nascuntur, quibus succedunt baccæ rubræ; sed exacte rotundæ: radix candida nodosa. Hactenus quæ de Polygonato eiusque differentijs auctores ante nos tradiderunt, nunc quinque nouas species ex America allatas breuiter describemus.

POLYGONATVM SPICATVM
sterile.

C A P. XIII.

POLYGONATVM spicatum sterile à natali solo Virginianum dici potest; radice constat alba ex longis interuallis geniculatâ, quæ Lilij quod conuallium vocant, instar repit. Maio mense cauliculus pedalis assurgit, è cuius utroque latere folia exeunt inæquali situ disposita vulgaris facie, acutiora tamen, pinguiora & minus neruosa, imò nec subtus incana, sed gratâ & pellucida viriditate vtrinque micantia. Flos neutiquam ex alarum sinu prodit, vt in cognitis alijs Polygonati differentijs, sed summum caulis apicem occupat, ibique plurimus spicatim aggeritur, vnusquisque proprio petiolo in caulis fastigium desinente sustinetur. Flos exiguus est, & quinque aut sex albis foliolis com-

POLYGONATVM SPICATVM STERILE.

componitur, hæc dum explicant sese, asterisci effigiem signant, filamenta quoque tenuia eiusmodi foliis interseruntur. Floret eodem mense. Iulio statim quicquid floris est veluti marcidum fluit, sicque vniuersa planta sterilefcit.

POLYGONATVM SPICATVM
fertile.

C A P V T XIII.

ECVND A hæc Polygonati species figurâ & situ foliorum, teretis, glabrique cauliculi proceritate, nullatenus à proximè allata distinguitur. Radix alba (numquam ipso caule vastior) per transversum fertur, raro admodum capillitio, & quâ geniculus ipsam discriminat, nouum *μύχνημα* prodit. Flos supremis cauliculi folijs ab exortu abditus delitescit, nec ante apparet, quam illa ab inuicem diducantur: Tumque plures albi flosculi caulis fastigio circumpositi spicam efformant: Singuli quinque aut sex foliolis constant, similis cum superiori Polygonato figuræ. Excusso flore globuli tenues succedunt, qui sensim eam magnitudinem assequuntur, quam in separato folio appingi curauimus. Baccas istas subrotundas excurrentes lineæ plurimum commendant. Sex enim nigræ æquis intervallis vtrimque in puncto velut in polo sese intersecantes, singulas baccas, albidas initio, separant,
E

XI.

POLYGONATVM SPICATVM FERTILE.

velut sphæram Meridionales circuli, pari naturæ ingenio ac si Geometra composuisset. Hæ baccae non mediocrem subeunt maturitate mutationem, sensim enim rufescunt, donec omninò rubeant, ac tum temporis signaturæ linearum penitus obliterantur. Ægrè admodum gustatur, fastidiosum enim saporem obtinet, qui ferè ex dulci in amarum definit, Solani lignosi more, quod eapropter γλυκύπικρον vocauerunt.

Ex America allatum, vigilanti D. Vespasiani Robini culturâ, incolume iam ab aliquot annis seruatur.

Obseruabis interim, flosculorum ocellos orbiculares expressisse chalcographum, cùm paululum in longitudinem extendantur.

POLYGONATUM RACEMOSUM.

CAPVT XV.

XII.

AB eâ quam fructus huius repræsentat Vuæ similitudine racemosum Polygonatum nominauimus. Hoc radice firmatur crassa subalbida, pluribus internodijs extuberatâ, nec paucioribus capillatâ fibris. Caule aliquândo simplici nonnumquam etiam, sed raro, duplici (vt hîc appingi curauî) eoq; rotundo atque atropurpurante in duo cubita eleuatur. Folia habet latissimè expansa. Nerui (quos in plantis *ἵρας* Græci vocant) simili atque in Plantagine ordine, per eorum latitudinem discurrunt: varij coloris, nunc purpurei, nunc atrouiridis. Vt autem folium quam in aliis speciebus durius & nigrius est: ita & eius ambitus rugosior, lineâ obscuriore clauditur. In apice caulis, vuæ floridæ simulachrum apparet. Mollia filamenta dilute pallentia, flosculorum loco petiolis insident, ferè vigent octiduò, quo elapso, succedunt acini rotundi, baccarum Iuniperi magnitudine, eximiam vuam componentes: flauescent hi per initia, & mille notis, quasi sanguineis interpunguntur, longè vero postea maturitatem adepti, euanescentibus maculis istis, toti in Cerasorum ruborem transeunt. Eorum pulpa dulci sapore linguam afficit, seminaque alba continet subrotunda, quibus satis, vel leuissimâ adhibitâ operâ planta hæc facillimè pullulat.

Canadensium Plant. Historia. 37
POLYGONATUM RAMOSUM.

Polygonatum ramosum
flore luteo maius.

CAPVT XV.

XIII. **H**VC Polygonato statim gracilis in exortu
 caulis, teres, & glaber palmarem ferè longi-
 tudinem assequitur, mox in duos ramos diducitur,
 quorum singuli in plures postea diuisi, cubitalem
 sæpe longitudinem superant. Folia caulem per uio
 utrimq; ductu ita excipiunt, ut perfoliatæ ad instar,
 medium penitus obuallent: leuia hæc sunt, oblonga,
 venosa, & extremâ parte obtusa, pallidissimæque vi-
 rent. E supremo cauliculorum apice, & ipsorum
 etiam foliorum sinubus, incuruo deorsumque nu-
 tante pediculo flos luteus propendet, sex angustis,
 sed longioribus foliis compositus, quæ ut in Tuli-
 parum genere fieri solet, separatim diuiduntur. In
 interna floris parte siliquæ rudimentum, cum ad-
 natiscorniculis, sexque longa subluteaque stami-
 nadelitescunt (quæ cum integro flore conspiciere
 non sit facultas, separatim delineari iussi.) Cum
 defloruit, pediculus sursum flectitur. Semen albi-
 dum siliquâ coriacea, initio viridi, deinde furuâ
 triangularisque formæ concluditur. Radix non
 adeò crassa est, nec adeò candida atque præceden-
 tium, sed sola fibrarum copia densius contexta
 capillatur, nec proinde latius graditur, ut superio-
 rum. Floret incunte Iunio. Iulio semina perficiuntur,

quo tempore filiqua reſeratis commiſſuris trifariam
hiat, vt concepto ſemini exitum patefaciat.

POLYGONATVM RAMOSVM
flore luteo minus.

C A P. XVII.

XIII. **A**D E O præcedenti Polygono ſimile hoc
eſt, vt ſeparata hiſtoria non indigeat: cùm
ſolâ ferè foliorum figurâ ab eo deſectat, quippe
quæ & anguſtiora multò & longiora ſint, ac etiam
in mucronem deſinant acutiſſimum. Flore quo-
que nonnihil variat, multò pallidior, cætera pror-
ſus ſimile.

Hanc poſtremam Polygonati differentiam, vt
& præcedentes duas ex noua Francia accepimus.

POLYGO-

Canadensium Plant. Historia. 41
POLYG. RAMOS. FLORE LVTEO MINVS.

DE HEDYSARO.

CAP. XVIII.

Lib. 3. c. 66.

Lib. 3. cap.
146.

Ruellius.

Cap. 13.

lib. 3. pempt.

4.

QVAM herbarij fabam lupinam, alij herbum, vulgòque grauam (quòd, vt arbitratur Ruellius, tritico, hordeo, cæterisque frugibus, cum quibus alitur, suo complexu grauis sit & molesta:) hanc Dioscorides ἡδυῶρον à suauitate odoris, & totius plantæ figurâ nominauit: quasi quis diceret scopas odoratas: frutex enim est ab vna radice flagellis multis emicans. Vnguentarij πελεκίνον, vt & Latini Securidacam vocauere: quamuis Turnebo Securiclatæ potius nomen arrideat, quasi securiculatæ; hoc est à similitudine securis, quæ πέλεκυς græcis dicitur. Hedyfaron enim λοβὸς φέρει χειρτίοις ἐοικότας, ἐν οἷς τὸ σπέρμα πύρρον καὶ ἀμφίστομον ὁμοιον πελέκει. folliculos spargit modo Corniculorum aduncos, semen complectentes ancipitis securiculæ figura. Quamquam non ita strictè recentiores, qui Hedyfari species multiplicarunt: Hi enim nunc à siliquâ falcatâ, nunc à semine securiculato, nunc verò à foliorum Ciceris incisa facie, argumentum suæ nomenclaturæ sumpserunt. Sicque Dodonæus à foliis duplicem attulit differentiam, maius & minus: vtrumque foliis ciceris, maioris siliquæ sunt compressæ, minoris rotundæ & incuruæ. Dalechampius à siliquis, nulla Ciceris foliorum habita ratione, minimum He-

dyfarum descripsit; Illudque trifolij pratensis foliis. Lobelius à seminis figurâ Hedyfarum clypeatum descripsit, quod florum colore, & filiquis à superioribus longissimè abest: huius enim flores sunt Genistæ amplitudine, saturo coccino rubentes. Siliquæ non aduncæ, sed ex orbiculatis loculis asperimis compositæ, in quibus semina genistæ. Clusius Dodonæum imitatus, figuræ foliorum ciceris penitus adherens, Securidacam peregrinam capiti 48. lib. 6 inseruit. Hæc filiquas planas vtrinque dentatas vncialis longitudinis summo fert caulium fastigio: hanc Cortusus scolopendriam leguminosam nominavit.

Prosper Alpinus à Corniculis, non autem à semine amphistomo elegantem in Cræta Insula Hedyfari speciem reperit, quam Hedyfarum argenteum nominat, à floribus candidis trifolio proximis, apicem cauliculorum occupantibus egregia facta umbellâ, quibus cornicula succedunt, in quibus semina rotunda. Hæc planta folia ciceris obtinet, quibus ne ipsa hyeme quidem se expoliat.

Inter dumeta duplex Hedyfarum crescit, quod quidem filiquas profert articulatas: alterum purpurascit quod à Camerario scorpiuron vocatur. Alterû pallide cœrulei coloris est: ad quas differentias cum clypeatum Lobelij referatur; non incōmodè etiam his Canadense Hedyfarum triphyllum adscribetur, quandoquidem cum præcedente plurimum affinitatis habere videtur. Nam floribus & filiquis asperioribus, non per loculos clypeiformes, sed securis

Cap. 46. li.
2. de plant.
exot.

Bauhinus.

Hedyfarum
nostrum.

ancipitis effigie seriatim articulatos, Lobelij Hedyfarum refert: accedit & florum & seminum maturationis tempus idem.

HEDYSARVM TRIPHYLLVM *Canadense.*

CAPVT XIX.

HIVS altitudo in frigidis locis duorum fere cubitorum est, in apricis in vnum tantum erigitur. Caulis numerosus ab radice pullulat, angulosus ac medullosus: fibris ille multis striatur, aliis virentibus, aliis pallentibus, aliis rubentibus: Mediâ caniculâ spicatum flores prodeunt Hedyfari legitimi facie, ampliores multò: horum superiora folia saturatius rubescunt, laterum alæ & subiecta carina dilutius ac pallidius rubet: siliqua per floris marcidicentrum oritur, falcatim per internodia discriminata, asperrima, quæ lineis suprâ & infrâ rubentibus clauditur. Radice nititur fibrosâ, subnigrâ, maxime viuaci. Aprili pullulant folia, initio quidem rubentia, quæ tandem atrouirescunt, & trifolij asphaltitis more diuiduntur. Tota planta inodora est, ac proinde perperam ab aliquibus trifolium asphaltites Canadense creditur. Missa fuit sub nomine Galegæ Americanæ, quo autem argumento, in materia stirpium versatis iudicandum relinquo. Satiùs duxi ad Hedyfari articulatâ siliquâ classem re-

Canadensium Plant. Historia. 45
HEDYSARVM TRIPHYLL. CANADENSE.

F iij

ferre. Medijs enim in siluis nascitur in America Septentrionali, ad nosque ex noua Francia missi sunt eius loculi securiculæ instar, in quibus semen genitæ concipitur.

Sapor virenti non ita conspicuus, siccatae subacris: atque ita calidam in primo, siccamque in secundo gradu esse arbitramur, cum aliqua peculiari purgandi facultate, eius periculo à me facto. Purgantium enim potiuncularum decoctis addita vnc. vnius pondere, catharticum vim promouet, non tenues ac serofos solum; sed viscidiores etiam humores educendo. Incocta atque apposita, frigidiorum tumorum concoctioni maxime conducit.

BUGULA ODORATA
Lusitanica.

CAPVT XX.

IN SIGNIS hæc Bugulæ species annua est, & sat quotannis prouenit; radicem habet nigro capillitio fibrosam, nequaquam humi repentem: ab hac succrescunt quatuor aut quinque cauliculi rotundi, hirsuti, geniculati quâ parte folia exeunt: quæ folia longa sunt, hirsuta, atrouirentia, duabus aut tribus laciniis recuruum dentem referentibus vtrimque diuisa: quò autem inferiora sunt ac terræ propiora, eò ampliora; quò remotiora eò breuiora, & angustiora, vt ferè tandem capillari tenuitate appareant iis

Canadensium Plant. Historia. 47
BUGVLA ODORATA LVSITANICA.

in partibus, in quibus floribus interposita sunt. Flores enim inter foliola caulem à medio fere ad apicem usque quasi verticillatim ambiunt, & intermediis foliolis illis, obducto veluti sepimento muniuntur. Flores sunt violacei coloris, in tubulum efformati, cuius extremum alterum ab exiguis calycibus prodit: alterum ut in Bugulâ nostrate, dū hiat rictum quendam mētitur. Decussio flore (quod circa Augustum mensem accidere solet,) Calyculus seminibus albis turgēt, quæ novam sequente anno progeniem subministrant. Seritur mense Martio. Tota planta odoratissima est, iucundissimiq; aspectus; Et apud nos proceritate vix pedem implet, quanquam in Lusitania vnde eam habuimus, longè elatiorem esse acceperimus. Huius etiam mira vis est, si cum cæteris speciebus addatur portionibus vulnerariis.

CYCLAMINVM ORIENTALE.

Katmer Bouhour Turcarum.

CAPVT XXI.

CYCLAMINVM Constantinopoli allatum
 Opera & studio diligentissimi herbarij Domini Bachelier, in hortis nostris publicis iam satis vulgatum est: præter enim largam huius plantæ copiam, quam postrema nauigatione conquisiuit, non inerti opera seminibus iactis huius etiam propagationi

Canadensium Plant. Historia.
CYCLAMINVM ORIENTALE.

49

tioni consulens auctionem plurimam fecit.

Hoc Cyclaminum pro radice cortice nigro obdutum tuber habet amplissimum, quod infra supraque mediocriter subsidit, vt Rapum: huius media ferè parte vulgari similes, sed longiores extant pediculi teretes, carnei coloris, quorum alij folijs, floribus ornantur alij: eodem enim momento ambo pullulant. Folium ederaceum est, nec angulosum, in ambitu tenuissimè ferratur, illud atro-purpurascit à terra, superne pingitur diuersa viriditate, in quâ etiam albicant maculæ. Flos è calice quinque foliolis composito exit: Varietas in eo multiplex est, ferè quadruplex apud nos obseruatur: nunc quippè folijs quinque tantum constat flos (aliàs purè candidus, aliàs^a colossinus, & imâ parte elegantissimè purpurascens.) Nunc foliorum numerus duplicatur, (quorum duplex quoque est differentia, aut enim flos iste totus albus est, aut huius pars infima purpureo colore fimbriatur.) Folia hæc longiora sunt multo & angustiora nostratium: initio quidem dum è calice erumpunt simul intorta deorsum nutant, nec multo post latius diffusa sursum reflectuntur, ac veluti corollam formant, cui cauum odoratissimum subest, à quo singula folia profluunt: nec enim vnum seorsim decidere potest, quin & vniuersa concidant. In eodem cauo quinque apices subatri, æquali interuallo disiuncti apparent, eidem cauo ita agglutinantur vix vt ab eo diuelli queant. Statim atq; flos decidit, pediculi in spiram serpentium more conuoluuntur.

tur, & semen progignunt rotundâ capsula inclusum. Floret Aprili. Semina Iulio maturescunt, & ferè quod anni reliquum est, foliis destituitur.

Cyclaminos Græce dicta à quodam qui Κύκλος *Isidor. orig. lib. 17. c. 9.* vocatus est, qui primus virtutem huius herbæ invenit. Vel quod talis herba habeat radicem rotundam, Græci enim Κύκλον rotundum vocant. Huius radice succus vino admixtus ebrios facit.

^a Colossinus color à Colossis Troadis vrbe, in qua lanæ tingebantur coloris elegantioris, apprimè florem Cyclamini referentis, qui color inter candorem & purpuram medi-
dius est.

DE ARVNDINE.

CAPVT XXII.

VT est in ijs, quæ ad vsus hominum spectant, naturalis liberalis: ita & in ijs quæ ad vitæ necessitatem pertinent, aut sensum oblectationi conferunt, longè profusior esse solet: vt-pote quæ singulis animantium sensibus pari diligentia consulat. Nec magis est varietatis saporum ad gustus gratiam studiosa, quam & incredibilis colorum mixturæ ad oculorum oblectamentum. Hæc varietas cum in plerisque vegetantibus cernitur, tum maxime in Arundinũ genere manifesta est, quarum est tanta differentia, vix vt certus à quoquam auctore specierum numerus statui possit: Quod animaduertens

*Cap. 12.
lib. 4.*

*Cap. 11.
lib. 24.*

*Plinius cap.
36. lib. 16.*

*Cap. 104.
lib. 2.*

*Cap. 2.
lib. 12.*

*Lib. 2. epist.
2.
Lib. 1. c. 35.*

Theophrastus, vt solet, concisa breuitate in duo summa genera contraxit. Dioscorides variis locis septem enumerauit. Bauhinus 21. agnouit. Plinius 29. Quæ omnia doctissime persequitur Dalecham-
pius lib. 9. cap. 5. primi Tomi. Speciebus Arundi-
num indita sunt nomina ex variis vsibus quibus de-
dicantur, vt apud quosuis auctores legere licet. Dif-
ferentias vero faciunt radix, calamus, panicula, fo-
lia denique ipsa: quarum partium Natura nullam
superuacuum esse voluit. Calamo, qui in Rheno
nascitur, nihil est sagittis aptius; huic namque plu-
rima inest medulla, pondusque volucre, contra fla-
tus quoque perucax libra: Syringias vtilissimus
fistulis. Auleticus tibiis. Pomponius Mela refert
in India vastos adeo esse Arundinum calamos, vt
earum scissa internodia veluti nauitas binos & quæ-
dam ternos etiam vehant. Solinus Arundinis radi-
cem decoqui, exprimique humorem testatur ad
melleam suauitatem. Saccharum vero in ipsis
arundinibus salis modo coactum, dentibus fragile
in India, atq; Arabia felice inueniri, testis est Dio-
scorides. Plinius item affirmat, non amplius nucis
auellanæ magnitudine reperiri. Ac proinde fa-
cile elui potest quorundam opinio qui saccha-
rum priscis ignotum fuisse crediderunt. Inter
quos Ioannes Manardus: quem sequitur Fuchsius
in Paradoxis Medicinalibus: quorum rationes vni-
co verbulo quiuis conuellere potest. Antiquorum
enim saccharum tale erat, quale reperiiebatur, aut
mediis in Arundinum calamis, aut in rimis vi ca-

loris eductum, vnius Solis opificio excoctum, densatumque salis modo, nec amplius nuce auellana, ingratum & tantum medicamentis aptum: Nunc verò naturalem defectum lasciuientis gulæ impetus artificio quodam expoliuit: itavt coctione secunda, tertiâque medullaris eiusmodi succus limpidior redditus, cogatur in panes turbinatos, quales apud Sepiasarios venales prostant. Atque vt obiter dicam, in eo grauiterrant, cum aiunt in foliis Arundinum foliis saccharum colligi: item cum Arundinem cauam esse, nec medulla plenam affirmant: siquidem inter Arundines masculæ omnes solidæ sunt, seu medulla tenui, seu cartilagine dura plenæ, ex Theophrasto ἐστὶ δὲ ὁ μὲν ἄρρῳ στερεός. ὁ δὲ ἥλιος κοῖλος, mascula solida est. foemina inanis. Imò & ipse tales Calamos Indicos vidi, quorum cutis extima variis velut literarum arabicarum figuris naturaliter sculpta erat, intus cartilagine adeò solida plenos, vt cum eos acrius collideremus, scintillæ illicò excuterentur, quæ graui ac sulphurato odore aërem inficerent. Sed & ipse Theophrastus sacchari mentionem fecit libello de melle conscripto, cuius tantum extat fragmentum. Triplicem enim mellis generationem affert: Primam à floribus & odoratis rebus. Secundam ab aëre, cum liquidiusculus à sole cōcoctus cadit. Tertiam ab arundinibus. Per primam enim intelligit mel nostrum vulgare. Per secundam significat manna, quod est mel roscidum, & Αερόμυ apud Athenæum dicitur. Per tertiam saccharum. Sed hæc obiter: nunc de reliquis Arundinum par-

*Lib. 4.
cap. 12.*

Dioscor.

Plinius.

tibus, hoc est de folio & panicula dicamus. Folium
 storeis & tegetibus texendis aptum est: Quibus
 olim excipiebant oliuas, referente Columella: nunc
 verò apud Septentrionales nonnullos sternendis
 Casularum pauimentis instar mattæ vsurpatur:
 apud alios iuncis & aquaticis graminibus permixtū
 stramenti loco domibus tegulum præbet. Calami
 odorati folium ob *ῥωδῖαν* commendatur. Adar-
 chæ vocatæ Arundinis dentibus vtile est. Denique
 Panicula scopas & verricula præstat, pro pluma
 strata cauponarum replet: quæ limosiore callo in-
 duruit contusa & interiecta nauium commissuris,
 ferruminat textus, glutino tenacior rimisque ex-
 plendis fidelior pice. Hoc vno infesta est Arundo,
 quòd eius paniculæ lanugo quam αἰθήλην Græci
 vocant ἐμπροσθα εἰς τὰς ἀκρὰς κώφωσιν ἐργάζεται, in-
 quit Dioscor. cap. iij. lib. primi. reliquis omnibus
 suis partibus utilis.

ARVND O INDICA VARIEGATA
 siue Laconica Theophrasti.

CAPVT XXIII.

PRÆTER traditas ab auctoribus, qui ante nos
 scripserunt Arundinis species, nouam hîc ex
 India allatam proponimus, quæ ob varietatem
 tanti apud nos æstimatur, vt vnius plantæ pretium
 fuerit 12. aureorum. Huius radix vulgaris more na-

turâ viuax & geniculata, singulis annis calamos & folia vere nouat, quæ duo simul apud nos Hyeme intercidunt. Calamus hominis proceritatem implet, ac superat, vix nudus oculis patet. Folia enim quæ in suo exortu tubulo facto pediculi vicem præstant, complexu tenues per ambitum inducunt tunicas, atque ita subinde nascentia ab imo ad summum vsque, calamum operiunt. Inter hæc folia quædam cubitum longitudine superant, latitudine vnciam alteram explent: (Notabis hîc Plinium, qui Indicarum Harundinum folia dicit esse breuia: cùm huius nostræ, quæ ex Indiis Orientalibus petita est, sint amplissima: Nec minora Sacchariferæ, cuius folia binos cubitos æquant,) Incana sunt omnia, varie tamē colorantur excurrentibus lineis latis, quarum aliæ subflauæ sunt, aliæ virides, aliæ subrubræ: quamquam is rubor non omnibus foliis communis sit, sed tantum ad radicem natis. eius paniculam videre non licuit. Hanc Arundinem ex iis esse arbitror, quas Natura potius ad ornatum & oculorum gratiam, quam ad vllum alium vsum esse voluit. Interim nemini dubium esse debet, quin hæc sit, quam Theophrastus lib. 4. cap. 12. Laconicam vocauit, aut saltem eius species. Theophrasti verba hæc sunt ἔχουσι ὁ μέγας διαφοράς ὡς περ ἐλέχθη καὶ κατὰ φύλλα, ὁ πλῆθος καὶ μέγεθος μόνον ἀλλὰ καὶ χροιά. ποικίλος γὰρ ὁ λακωνικὸς καλὸς ἄνθος, plurimum autem differunt folia non magnitudine & numero tantum, sed etiam colore: sunt enim Laconicæ Arundinis vocatæ variegata (intellige folia.) etiā si aliæ Arundines variegatæ

gata in regno Bengala crescant quarum calami & folia pluribus punctis notentur, de quibus D. Paludanus in suæ Histor. Orient. Part. 2. cap. 18. Sed ut nostra hæc arundo longè est illis ornatior, ita & præ cæteris Laconicæ nomen meretur potissimum cum tantum de differentia petita à foliis verba faciat Theophrastus, quæ sola nostra in Arundine vario colore pinguntur.

FUMARIA SILIQVOSA
semper virens.

CAPVT XXIV.

IN America Septentrionali duæ Fumariæ species nascuntur. Altera semper viret: altera autem elapso vere disparet, tametsi viua radix sub terra adolescat, & tecta terræ tepore propagetur, donec sequente anno repullulet. Quo fit ut prior, species esse videatur Fumariæ nostratis, cuius tam frequens est in medicina vsus: posteriorem vero referamus potius ad eam Fumariæ speciem, quam herbarij Cauam radicem appellant.

Prior itaque quam siliquosam dicimus recta surgit, caule pedali, rotundo, glabro, tenui velut cinere asperso, qui leuiore tactu facilè defloratur. In folijs cæsius læuor, & diuisura similis vulgari, amplitudo tamen est maior. Brumale tempus ea non metuunt. Cauliculi alatim pullulant. Floribus in

Huius fumariæ secundam speciem requirere postea

folio 127

FUMARIA SILIQVOSA SEMPER VIRENS.

apice spicantur, radici cauæ similibus, colore autem diuersis: horum enim canaliculus carneo, os autem patulum fuluo, atque aureo colore splendet. Floribus succedunt siliquæ, falculæ in modum contortæ, flauescenres, in quibus semina milij modo compressa, rotundiora tamen concluduntur. Radix fibrosa est, vulgarique densius capillata. Planta hæc acris simul & amaræ qualitatis est particeps: vnde vt ea, quæ est descripta à Dioscoride, efficacius etiam vrinam ciere potest: simulque biliosos humores deducere. Dentibus attrita, & ore contenta diutius, saliuam promouere consuevit. Succo caliginem discutit, itaque in medicamenta oculorum addi potest, vt vulgaris.

Fumaria latine, græcè *καπνός* dicitur, à fumo, inquit Plinius, delachrymationem enim facit, ceu fumus, si oculis eius succus instilletur.

Cap. 13.
lib. 23.

AQVILEGIA PVMILA
præcox Canadensis.

CAPVT XXV.

MINIMA hæc Aquilegiæ species, quod Infelicius crescit, Pumilionis: quod celerrimè, præcociis nomen meretur: nam ante Maium mensem flos ferè elapsus est vniuersus. Folia habet Talietri pratensis figura & amplitudine paria, colore quadantenus similia, nam aliquanto pallidius

AQVILEGIA PVMILA PRÆCOX CANAD.

virent. Caules tenuissimi, rubentes, vix palmum
equant. Flosculi in singulis apicibus crescunt,
quinque corniculis cauis, non vt in nostrate adun-
cis, sed rigidis constantes: quæ cornicula à medio ad
conum vsque punicei obscuri coloris sunt, infrà
autem, quâ parte hiant, croceo colore tinguntur.
Hæc inter cornicula quinque foliola punicei etiam
coloris medium tenent, quorum mucro deor-
sum vergit. Floris in medio stamina sunt alba quam
plurima; quæ luteis apicibus fastigiantur, simul
cum flore defluunt. Quæ in spinulam acuminan-
tur, in 4. aut 5. recurvas filiquas formantur, Del-
phinij similes, in quibus semina nigra & nitida.
Radices subsunt tenuissimis filamentis fibratæ. Cæ-
terum omnis Aquilegia veteribus ignota fuit, à re-
centioribus autem inter coronarias recensetur:
nuncque Aquilina, nunc Aquileia nominatur. Ma-
lim Aquilegiam appellare, cuius vocabuli ethymon
subtexere lubuit. Quod hæc planta, initio dum
crescit nondum explicatis folijs, & nubilo die con-
uolutis in sese, per imbres aquas colligat nec deflue-
re patiatur: pari vocabuli ratione, quâ qui aquas
conquirunt sparsasque hinc inde venulas fontis in
alucum deducunt, *Aquileges* dicuntur.

Lege Plin.
Cap. 6.
lib. 26.

ASTER LUTEVS
alatus.

CAPVT XXVI.

QUAMVIS procera sit, & valdè ramosa huius Asteris species, quæ ab America Septentrionali nuper allata est: vix tamen duo cubita excedunt caules eius rotundi, quos folia obscure virentia longiuscula, sine pediculo vestiunt: pediculi namque loco, appendiculæ quædam alarum instar è marginibus foliorum deorsum flexæ, vtrisque cauli proximè adherent, ibique desinunt unde folij alterius exordia sumuntur. Flores lutei Bellidi maiori similes in summo cauliculorum nascuntur, medio scilicet orbiculo luteo prominente, & folijs è circumferentia exeuntibus, velut Astri radiis aureo colore fulgentibus (vnde nomen.) Flos vetustate in pappos abit, qui, si digitis infries, Chamæmelinum quiddam redolent. Radice nititur fibrosa hic Aster, quem sapor, astringtionis potius quam alterius cuiusvis qualitatis participem esse testatur.

ASTER LUTEVS ALATVS.

ASTERISCUS LATIFOLIVS
Autumnalis.

CAPVT XXVII.

NOV A hæc Americana planta reliquas inter Asterisci differentias Autumno præmaturius floret. Radix huic crebris compacta filamentis; caules lignosi, rotundi subrubri bicubitales; folia in ambitu serrata, longis pediculis innixa (velut pyri) in eximiam latitudinem panduntur, quæ sensim in mucronem gracilescit: coloris quidem suprâluteo-virentis, inferna autem parte velut Cyclamini: caulium cacumini luxurians adeò florum insidet copia, vt quamplurimis contextum flosculis sertum potius, quàm genuinum plantæ florem dixeris. singuli flores duplo minore stella fulgent, quàm vulgaris Aster Atticus (ob eamque causam Asteriscum potius, quam Asterem appellauimus) medium cineracei coloris umbonem habent, circa quem foliola veluti radij dilutissimè purpurascunt.

Sitne vero hæc planta iisdem prædita viribus, quibus Aster Atticus Dioscoridis nondum comperit habui.

DE CENTAVRIO.

CAPVT XXVIII.

TAM varia sunt & intricata, quæ auctores melioris etiam notæ, de specie, & numero Centaurij scripserunt, ut non modo, ex Plinio, imperiti confundant hæc omnia, & vni generi assignent: sed etiam nostri sæculi doctiores, id non satis capientes, vel primas duas Græcorum species duntaxat admittere coacti sint: vel inter eos qui curiosius varietatem stirpium quotidiana exercitatione rimantur, plures eius species assignare. Plinius tres attulit. Prima est Centaurium maius Dioscoridis, quod ille Centauream nominat, siue Chironiam; quod eam curatus dicitur Chiron, cum Herculis excepti hospitio pertractanti arma sagitta excidisset in pedem. Secundam, Centaurium appellat, minorem illam speciem vulgatissimam, fel terræ herbariorum, quam Libadion dici testatur, quod circa *Λιβάδας* & rigua loca sponte nascitur; hocque Synonymum loco Limnæi, in Dioscoride reponendum censet Dalechampius. Tertia est Centauris, cognomine Triorches. Qui eam secatur rarum est, ut non vulneret sese. Theophrastus defendi eam impugnarique colligentes tradidit à Triorche Accipitrum genere. Gesnerus lib. 3. de Buteone quem *τεορχιν* Græci vocant, notat Plinium imperitiæ, dum aliorum insci-

Cap. 26. lib.
25. nat. hist.

Ibid.

Centauriū
maius pri-
mum.

Centauriū
minus.

Cap. 39. lib.
11. Dalech.

Centau-
ris.

De volatilibus.

tiam arguit ; Apparet, inquit ipsum Theophrasti
 verbis esse deceptum (Φυλαγγοῦ Θεοφράστου δὲ καὶ τῶν κενταυρίδα
 τέμνοντα, τειρόμενα, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἀπέλθῃ. Centaurida Theop l. 9.
hist. cap. 9.
 quoque secantes Accipitrem Tritestigerum dictum cauere,
 ut sine vulnere discedant :) quod Centauridi Triorchi-
 discognomen dederit, cum hoc verbum ad Acci-
 pitrem referatur : Fabulosam præterea historiam
 credit de Buteonis certamine ; cum adeo vilis sit ac
 timidus, ut à minutis auibus sæpenuerò pellatur ac
 fugetur : cuius rei gratia apud Italos prouerbum
 transijt in effœminatos & timidos, quos huius auis
 nomine Poyanas vocant. Apud nos etiam *Buzard*
 quasi *vne buze* amentem significat : Et proindè vix
 creditur adeo imbellè animal audere homines ag-
 gredi, aut etiam rostro impetere.

Dalechampius ait Plinium ex suo ipsius iudicio,
 tertiam hanc speciem excogitasse contra Græcorum
 sententiam ; & Theophrastum de Centauride, non
 ut tertia specie scripsisse, sed Centauridem, pro
 Centaurio minore accepisse. Huic sententiæ Gaza
 adstipulatur : Centauridem enim febrifugam vertit,
 quod epitheton vni Centaurio minori ab omnibus
 herbarijs, & Medicis tribuitur. Carolus Clusius in
 sua rariorum Plantarum Historia, præter duas vul- Centauriū
maius Car.
clusij lib. 4.
cap. 5.
 gares Centaurij species, Maioris alteram speciem
 describit à se suprà Olyssipponem in lapidosis iuxta
 Tagum collibus inuentam. Alterum Centaurij Ma-
 gni genus, inquit, longa habet folia non in lacinias
 diuisa ut primum, sed ^a Armoraciæ foliis non dissi- Armoracia
hic Plinij
intelligenda
 milia, & ad Glasti foliorum humi expansorum simi

quæ est pæ-
 garis ægæia
 Diosc. siue
 Raphanus
 Rusticanus,
 non autem
 Dodonæi,
 aut Taber-
 nom. quæ
 est Rapi-
 strum.

Centauriū
 nothum
 Dalech.

litudinem plurimū accedentia, per ambitum fer-
 rata, saturæ viriditatis, & amariusculi saporis:
 caule inter folia prodeunt cubitales aut ampliores,
 rotundi, circa summum bifidi aut trifidi, squamma-
 ta capita sustinentes, prioris Centaurij maioris æmu-
 la: florem villosū coloris albescentis instar Primi;
 semen Cnico ferè simile, seu vt verius dicam, Pri-
 mi, summo hirsutum & molli lanugine inuolutum:
 radicem valdè crassam, duram, longam, denso cor-
 tice tectam, foris quidem nigro, internâ verò parte
 flauescente, succumque croceum resudante, qui
 cum amaritudine quadam aromaticus est.

Dalechampus vltra triplicem istam differentiam,
 quartam attulit, quam Centaurium Nothum ap-
 pellat. In humidis Alpium vallibus prouenit, radi-
 ce crassa, nigra, lignosa, huc illuc sparsa, intus alba,
 gustu amaro, caulibus multis, cubito altioribus, den-
 sa lanugine obsitis, angulosis: foliis Cannabis vtrim-
 que dissectis in vno pediculo villosū & fere cubitali
 multis, ordine collocatis, numero semper imparibus
 vt ferè 13. aut 15. singulis sint pediculis, quâ pediculi
 florem sustinentes è caule prodeunt, ipsum caulem
 vtrimque amplectentibus, & illic in longum & an-
 gustum diuisis, floris capitulo scabiosæ vulgari si-
 mili, hirsutis erectisque squammis, compacto flore
 luteo.

Hiscæ & duas species subtexam tum suo aspe-
 ctu, tum & ipsâ quoque singularitate elegantes.

CENTAVRIVM MAIVS
luteum.

CAPVT XXIX.

CENTAVRII maioris lutei radix crassa, longa, & altè depacta, simplex, nunc bifida in extremo, carne intus alba, foris cute nigra & dura obtegatur: succo madet pallido, saporis acerbi: Caulles inde plurimi exurgunt cubitales, tenues, duri, teretes, & fibris intercurrentibus asperi, geniculati, sursum oblique acti; foliis longis in lacinias vtrimque impares diuisis, inæqualibus inter se, ac dissimilibus vestiuntur, quæ in suo iuxta radicem exortu Anthyllidis leguminosæ folia quadantenus referunt non incisurâ modo, sed etiam colore glauco. (seu vt Diosc. ait viridi Brassicarum colore) differunt tamẽtum magnitudine, tum quòd Anthyllidis foliola suo acumine in folij neruum desinant: quod quidem acumen obliquè expansum in nostro Centaurio velut ala neruum vestit, & in alterum vsque foliolum declinat. Quò superiora folia, eò laciniis pluribus dissecta, in ambitu nequaquam crenata insigni læuore poliuntur. Caulium apicem exornant capita acuta: paulò inferius autem minima adnascuntur, cum folij appendicula: omnia vt in Cyano squamosâ agglutinatione compacta, à quibus per ardores lentus humor destillat. Iulio aut Augusto

70 *Iacobi Cornuti*
CENTAVRIUM MAIUS LUTEUM.

mensibus Luteopallidum florem explicant Aphyllanthon, qui vetustate marcidus fulcescit, ac deorsum in subiectum caput reuoluitur; donec maturitate seminum referatur, tuncque aperto calice plurimum semen fundit Cnico simile, ceu lanceis floccis inuolutum, vt in Centaurio vero. Non mihi constare potuit vnde fuerit erutum hoc Centaurium, quod sine nomine, & sine vlla adscriptione patriæ, aduectum fuit ex Anglia anno superiore. Hæc herba sicut gustu contrarias qualitates sortitur, ita & vsu præstat contrarios effectus. Gustu acida astringensque apparet, sub finem tamen leuicullâ acrimonia linguam pungit: vt ratione astrictio- nis & aciditatis adiunctæ, sanguinis vndecumque ruentis profluuium sistat: Rasa aut contusa radix & apposita, vulnera glutinat vt Centaurium verum. Sed & innocentius plures eius drachmæ sumi possunt, nec opus est febricitantibus ex aqua propinari: satis enim in se frigiditatis succus possidet; vi cuius & viscerum intemperiem emendat & infarctu liberat, & bilem pituitâ velut visco inhærentem deturbat. Siccata autem, & Rhapontici in morem commansa nutritionum viscerum tonum seruat, restituit & vacuum excrementicijs humoribus ventriculum reddit.

CENTAURIVM FOLIIS

Cynara.

CAPVT XXX.

*Plin. cap. 4.
lib. 2.*

CENTAVRIVM maius Panacis genus est, quod ab inuentore nomen accepit: ac ferè genus omne herbarum, quarum vis præcipua in expugnandis morbis haberetur, Panaces nominarunt. Panaces enim ipso nomine morborum omnium remedia promittit: Quamuis & huius genera cibis sæpius quam morbis addicta reperiuntur: qualia inter olera nostri non pauca numerauere, nosque proximè sequenti capite ab orbe nouo delatum vnum eiusmodi referemus.

Mons Pyrenæus eique confines colliculi quibus medicinalium herbarum plurima seges est, inaudito hætenus Centauri genere gloriantur. Hoc brachiali radicis atræ crassitudine in altum descendit, foliis ampla magnitudine laciniosis: diuisurâ Cynaræ folia referentibus, colore suprâ viridibus, infrâ candidis; tenuis quippè lanugo hac parte nascitur adeo læuis & polita, vt coloratam potius quàm tomento obductam putes. Naturæ lusus detegitur cùm rupti folij portio vtraque à se diuellitur. Bicutibitalis caulis, angulosus, lanuginosus, foliis vndique luxurians in plures alas diuiditur; fert in cacumine capitula calathi effigie, squammulis aculeatis imbricatim

CENTAVRIVM FOLHS CYNARÆ.

imbricatim aggestis hispida, quæ exiguæ Cynaræ magnitudinem implent: color fuluus: dum dehiscunt singula, florem Aphyllanthum purpureo quodam glomeratum corymbo expandunt (quod vix ante Augustum apud nos euenire solet.) Excusso flore capitula clauduntur, inest iis semen copiosum Cnico simile: paucis inde diebus maturitate paulatim dehiscentia, inclusa lanugine semina ostendunt. Sapor austerus, & subamarus bilem subducit intestinis morantem, summoque habetur contra Rheumatismos præsidio.

PANACES Καρπινου. SIVE RACEMOSA
Canadensis.

CAPVT XXXI.

NASCITVR & in America Panacis genus cuius elegans est, & à nullo hætenus tradita facies. Vbique prouenit, solo macro, pingui, limoso; etiam inter difficultates saxneas. Radix pollicari crassitudine deorsum fertur, effossam vidi pedem longam, ac ne sic quidem solidam, sed abruptam. Caulis rotundis geniculis articulofus, ramosus, obscure purpurascens, medullosa cartilagine repletur: Folia ab eodem pediculo plura ex rotundo in acumen gracilescent, ambitu serrato. Ex geniculis prodeunt pediculi caulem sinu amplexantes, cuius in sinus capitate oculus delitescit, subsequentis vuæ

PANACES *Καρπώδης* SIVE RACEM. CANAD.

rudimentum; sicque ramuli & caulis per genicula mediâ æstate nō floribus modo, sed & grauidis bac-
cis racematim contextis onerantur. Flos viti æmulus
primū herbaceus est, postea paulò magis candi-
cat: hunc vua excipit, acinis per initia virentibus,
deinde saturè rubentibus; quibus suauitas inest gu-
stu acceptissima, intus pleniori semine turgent.

Sapor foliis & radici Panaci similis, vuæ gratior.
De viribus nihil peculiare accepi: oleraceam esse, &
cibis aptam testamur. Singulis annis caulem & fo-
lia deponit, sequenti anno noua promit.

Christophoriana **ACONITVM BACCIS NIVEIS**
Et rubris.

CAPVT XXXII.

O Pacis & siluestribus locis in eâdem Ameri-
cæ parte frequentissimum est geminum Aco-
niti racemosi genus. Vtrumque apud nos verno
tempore in pedalem caulem profilit. Radix ni-
grior nec imum petit, nec ad latera spargitur; sed
coacta in se adnascentibus vndique fibris capilla-
tur. Caulis purpurascit, pullique pariter qui multi
ab radicibus germinant. Folia ni minora essent
Vitium aut Ribes poterant videri, paulò rugosiora
tamen ac in viridi colore sunt obscuriora. Cau-
lium cacumina Maio mense in vuam se spargunt,
mille apicibus verius quàm flosculis compositam

ACONITVM BACCIS NIVEIS ET RVBRIS

(quamquam si seorsim flosculum vngue molliter præcidas nec vires, sex alba foliola apicibus substrata agnosces, vt tabula fideliter exprimit.) Innascitur singulorum vmbilico turbinata quædam pilula, quæ postquâ pleniore incremento conualuit orbicularis est figuræ. Punctum purpureū istius baccæ extremum signat, similisq; coloris longior subest pediculus. Nondum hætenus de viribus huiusce plantæ constat, sitne in ea velut in nostrate quidpiam deleterium: an verò malignitatem omnem niueus ille, faustusque vt videtur baccarum color abesse testetur. Quidquid sit, Aconitum eam potius à similitudine, quàm à viribus nominauimus. Baccæ plerumque variant: vidimus enim etiam rubellas, quarum pariter vsum exploratum nullum habemus.

GLADIOLVS ÆTHIOPICVS
flore coccineo.

C A P V T XXXIII.

EGRECIA hæc Gladioli species à Promontorio bonæ spei delata nunc primum floruit Lutetiæ Parisiorum, in celeberrimo generosi viri, & nouarum stirpium apprimè studiosi Petri Morini horto, anno Domini 1633. mense Octobri deficiente. Bulbum habet vnicum (non duplicati ordinis vt vulgaris) cumque longe habitioris & adul-

GLADIOLVS ÆTHIOP. FLOR. COCCINEO.

tioris amplitudinis, planum tamen, ac vt nux vomica depressum; eius caro intima fæcis vini colorem refert, & gustanti acerrimè linguam pungit. Bulbus hic multis tunicis obducitur, singulæ nerueis filamentis ductis in sese & in plexum velut retiformem textis fimbriantur. Aliæ alijs insident, vt in Croco Mysiaco vsu venit. Folia sunt Iridi nostrati magnitudine & figurâ similia, longitudine inter se disparia, qualia in Gladiolo vulgari. Thyrsus inter folia medius erumpit, nunc vnus, nunc ramosus (vt vidi) teres, fragilis, glaber, enodis arque ex nigro leuiter purpurascens. Huius suprema pars in coccineam velut spicam fastigiatur: adeò bellè florum germina vtroqueversus disponuntur, vt in hordeo *disticho* videmus: priùs autem quàm singula hæc aperiantur, alia post alia longius excrescunt, tuncque corniculorum modo leniter incuruantur; ac tubulum sinuatum formant lutei coloris, pediculus tamen quo tubus cauli adnectitur ruber est, nec nisi propius intuenti apparet, cùm gemino foliolo atrouirente hinc inde tegatur. Dum tubi huius extremum hiat in sex lacinias diuisum, totidem quoque folia format, quorum tria longiora sunt & obtusa, coccineoque colore rutilant, reliqua tria breuia admodum & acuta: extra puniceo colore tinguntur, intus croceo nonnullis lineis coccineis striato splendent. Eo itaque disposita sunt ordine: supremum amplissimum est; subiectum vtrinque, minimum; quæ deinceps posita, magna; infimum autem valdè exiguum: vno verbo, breuiora longioribus

gioribus interseruntur. A cauo huius floris quatuor stamina fluunt, quæ per supremi folij sinum deducuntur inæquali longitudine: inferiora duo humilia sunt, tertium elatius est, singula purpureis apicibus ornantur, fissis parte supinâ, pronâ verò duplici linea ex pulvere luteo confecta distinctis. Quartum stamen sine apice est, & linguæ serpentis modo trifidum apparet.

Præter vires insignes quibus ab antiquioribus herbariis commendatur Gladiolus vulgaris, observavit Lobelius in suis adversariis, eundem ad tumores strumosos & scrophulas tantæ esse opis, ut nulla planta huic comparanda videatur, recentiorum certissimis periculis factis. Ego vero Æthiopici nostri Gladioli radicem in hoc effectu tantò vulgari præstantiorem arbitror, quantò vis eius acrior, quæ gustu percipitur, vulgaris Gladioli calidum, à quo præcipuè fuit mixtorum actio, superare videtur.

RHAMNVS MYRTIFOLIVS
ex Insula Sancti Christophori.

CAPVT XXXIIII.

NOSTRI inclementia cœli effecit, vt integrum & perfectum eximium hoc Rhamni genus videre non potuerimus. vix enim cubiti proceritatem impleuerat, cùm hyemis asperitas ipsi incrementi simul & vitæ terminum præcidit: Accepimus tamen in amplum fruticem extolli. Quantum autem obseruare potuimus, arbori stipes est rotundus, cortex viridis & nitidus, folia iuglandis modo diuisa, disposita per versus, ex aduerso bina semper, in ambitu non ferrata, sed myrti latifoliæ æmula: nunc octo, nunc decem simul, atque etiam plura in eodem neruo petiolis adhærent, pro vt minorem aut maiorem arbor proceritatem habet. Spina vna aut altera, mollis, & infirmior, caudicis & ramorum leuia tubercula, ex quibus folia erumpunt, vtrâque parte stipat.

CARCHICHEC TVRCARVM SIVE
primula veris Constantinopolitana.

CAPVT XXXV.

IN hortis nostris insigni feracitate atque copiâ pullulat Primulæ veris ornatissima species, quæ folijs ab vulgari non nisi mollitie distinguitur. foliorum medium discriminant costæ albæ, infima parte latiores ac leui rubore aspersæ: margines, vt in lactucâ Romanâ, modice crenantur, numerosè ac confertim in orbem crescunt ex crassâ & fibrosâ radice subalbidâ: hanc solent herbarij ob plantæ raritatem multifariam dissecare, vt præter semen hac etiam ratione propagetur. Inter folia pediculi multi vix vltra digitum longitudinis efferuntur, calices sustinent subuirides, tot sinubus striatos quot postmodum folia in flore succedere debent: non plura quinque illa esse consueuerunt, singula cordis effigiem representant & dilutâ purpurâ colorantur, nisi quâ vnguiculus est: colorem enim hac parte variat, in radium aureum croco adumbratum efformatus. Diceret medium floris vmbilicum stellam esse, adeò radiis quinque fulgentissimis internitet. Pistillum edit medio stellæ concolor. Calida est, & sicca, gustuque non mediocriter astringere percipitur. vsu efficaci pollet ad medendum melancholicis & pituitosis affectibus: cohibendo alui profluuio

magnopere confert: ventriculum atque adeò vniuersa intestina soluta roborat. Integro propè anno floribus ornatur. Hos statim atque vetustas decussit, sequuntur semina alba Papaueris albi facie, quæ leui capsula inclusa maturescunt. Multa inde soboles iuxta deciso semine germinat. Apud Turcas audio nominari *Car chichec* quasi quis niuaalem florem nuncuparet. argumentum nominis floris viuacitas dedit. Media quippè hyeme supra niues etiam caput exerere solet.

DE APOCYNNO.

CAPVT XXXVI.

Cap. 5.
lib. 32.

QUAMVIS *Ἀποκύνον* nomen sit compositionis cuiuslibet ad canum internecionem factæ, ut testatur Hesychius *μάζα μεμασμένη φαρμάκῳ πρὸς ἀνάλρεσιν κυνῶν*. Imò & Plinius Rubetarum sinistri lateris officulum, de quo mira certatim tradunt auctores, Apocynon vocari dicat, quod eo in potionem addito canum impetus cohibeatur: Verumtamen frutex nascitur canum generi ita aduersus, ut epotus, aut præmansus citissimam mortem inferat, eorum coxendices resoluendo; Hic vero est, qui apud Antiquos auctores Apocyni nomen meruit. Quod testatur Dioscorid. Apocyni folia, inquit cum adipe *Ἐρποπινθέντα* canes, lupos & pantheras enecant. *ἡ δὲ ῥίζα αὐτῶν τὰ ἰχθῆα,*

ob id eum magi paralyfin vocauere. Plinius, non canes modo; sed & omnes quadrupedes necat Apocynum in cibo datum. Galenus non modo quadrupedibus, sed hominibus etiam venenum esse affirmat: ob id quamplurima ipsi veteres Synonyma aptauerunt, quæ Iacobus Goupylus inter notha Dioscoridis recensuit: alij enim Cynomoron, alij cynocramben, cynanchen, pardalianches, cynotonon, phaleon, oligoron, onistin, ophioscorodon, cynaricam, elaphoscorodon, Romani Brassicam rusticam appellant. Ruellius ab aliquibus etiam Hippomanes vocari dicit, quamquam apud Hesiodum herba sit quam edentes equi aguntur in furorem.

Apocynum Dioscorides fruticem esse dicit longis viticulis, graecolentibus, obsequiosis, fractu inuictis, folio hederæ, molliore tamen & acutiore, ^c melinoque succo turgentem. Huius siliquæ folliculosæ digiti longitudine protenduntur semine intus albo, duro, paruo. Matthiolus à Syris Apocynon Periploca vocari scripsit, cuius duas species à Syria delatas refert: quarum altera longiori folio, & siliqua, succoque turgida Tithymalli more lacteo, quantumvis proceras arbores scandit: Altera omnibus notis Apocynon Dioscoridis refert. Et huius tantummodo figuram profert, alterius Camerarius. Clusius quatuor attulit, quarum duæ primæ à Matthiolo descriptæ, tertia à Dodonæo primo loco posita, quam anonymon vocat: longis, tenuibus ramulis iuxta posita ad-

*Cap. 81.
lib. 4.*

*6. simpl.
Med.*

^c
Id est subluteo qualis color in malis cotoneis cernitur, quæ propriè *μῆλα* græcis dicuntur.

*Hist. plant.
lib. 1. c. 89.*

minicula smilacis modo ambientibus, folijs hederæ, graueolentibus, floribus albidis in umbellam congestis: filiquis vt vincetoxici: semine plano & lanugine alba propendēte. Quarta maritima est, quam ipse obseruauit in Narbonensis Gallia maritimis, sarmentosis ramulis, & folijs magis orbiculatis, in mucronem tamen desinentibus, cineracei coloris. Tota planta lacteo succo prægnat, & vicinarum stirpium cauliculis sese implicat. Fabius Columna Asclepiadem flore nigro Apocynorum classi annumerat.

Lib. 5
cap. 4.

Clusius præterea ad Apocynum referendam censeret quandam plantam Syriacam aut Ægyptiacam, quæ circa Hiericuntem ad flumen Iordanem crescit in duo cubita, crasso stolone, qui succo ex candido pallescente plurimo abundat, folijs alternatim binis semper, pallide-virentibus, grauis odoris: ex quorum alis petioli emergunt, flores aliquot sustinentes, vnico folio quinque incisuris diuiso constantes, obsolete purpurascētes: quibus succedunt filiquæ incuruæ, sub summa cute imbricatim disposita grana plana continentes, quarum extremæ parti villosa & candida materia inhæret. hanc verò plantam Heidfar ab incolis vocari Weixius testatur. Credit Clusius esse Beidelsar Prosperi Alpini libro de Plantis Ægypti edito, quamuis allata descriptio nullatenus ipsi quadret. Beidelsar enim, vt ait Prosper Alpinus, fruticosa herba est multis stolonibus ab radice rectis, folijs latis, oblongis, rotundis, vt Aloës folia crassis, quibus dissectis lac candidum quidem

Cap. 25.

dem emanat, sed flores fert croceos, Ranunculi floribus proximos: à quibus loco fructuum duo testes inuicem alligati pendent, in quibus alba lanugo & semina parua, Lactucæ æmula. Beidelsar itaque ab Apocyno Syriaco toto cœlo differre nemo non videt. Honorius Bellus epistola 4. ad Clusium hanc fruticosam herbam apud Ægyptios Ossar vocari dicit; eius autem fructum Beid el ossar hoc est eorum lingua ouum ex ossar, à figura videlicet oui, aut testiculi, cordis, aut mali, quæ eius fructus apprime refert. Abembitar medicus Arabs & Malahysach Medicus Persa in sua Simplicium Hist. quam ex Abembitare in epitomen contraxit, huius Apocyni meminerunt, à quibus nullatenus diffidet Prosperi Alpini descriptio: adduntque tanta acrimonia succum eiusmodi lacteum pollere, vt eo veluti psilothro vtantur habitatores Mechæ ad coria depilanda.

Duplicem hic profero Apocyni differentiam: maius & minus. Maius vt opinor idem est, cum eo quod postremum descripsit Clusius sub nomine Apocyni Syriaci. Sed cum eius descriptio manca sit & mutila (nihil enim de radice, de perennitate: de floribus minus scitè, vt & de succo: proindè etiam vir & doctissimus, & alias oculatissimus, hic vtrò fatetur se eius plantæ non nisi siccæ, atque aridæ portiunculam vidisse) Suppondij loco hic addam, quæ in eius descriptione desiderari videntur.

*Lib. 5.
cap 4.*

APOCYNVM MAIVS

Syriacum rectum.

CAPVT XXXVII.

APOCYNVM hęc radice constat alba, pollicem crassa, fibris paucis vestit, aquæ longo radicis reptatu hortis non mediocriter infensa est. Hyemem superat humo sepulta viuens. Sub finem Maij stolones aliquot fundit rotundos, lentos & fractu contumaces: folia fert vtrinque opposita, bina semper, lata tres vncias, sex longa: inter quæ summo caulis fastigio pediculi crassi emergunt singuli (non bifidi) eximiam florum vmbellam sustinentes, nunc 50. nunc 60. eodem aceruo cumulantur: singuli flores tenui longoque petiolo in crassum desinunt, & priusquam dehiscât, in caput exiguum conglobantur: mox in 10. folia finduntur, quorum quinque deorsum, & quinque sursum flectuntur. Superiora sunt inferioribus pinguiora, & exigua cauitate subsidunt: omnia coloris obsolete purpurascens, odorisque sunt suauissimi. Succo tota planta turget lacteo, viscido. Flos etiam lentore quodam extrinsecus obducitur, quo fit vt pedibus implicatæ muscæ hæreant, quæ & odoris & saporis gratia allectæ frequentes aduolant. Ex numerosa florum compage vix vna aut altera siliqua succrescit, quæ longitudine digitum implet, continetque membraneo

inuolucro semina lata & depressa, instar coronæ Imperialis, quibus ad germen promissa lanugo sericea adnascitur. floret Iulio: Octobri marcescit. In tres cubitos attollitur.

APOCYNON MINVS
rectum Canadense.

CAPVT XXXVIII.

LONGE aliter se habet Apocynum minus: neque enim sub terra repit vt Syriacum, sed per summam humum multis radicum fibramentis apri-
catur. Maio reuirescit: foliis angustis, digitum longis & acutis, per teretem & atropurpureum caulem geminatim præcedentis more dispositis; altitudine vix cubitum æquat caulis, qui in summo floribus ornatur multis, vmbellæ forma: hi similis quidem cum Apocyno Syriaco figuræ, sed saturatiore purpura nitent: Cùm defloriut caulis, in duos cauliculos deducitur, qui elatiores facti alteram in fastigio florum vmbellam proferunt. Lentor quoq; pariter florem obtegit, & à muscis tuetur, quæ si temerè aduolent visco implicatis pediculis tenacius adhærescunt, & frustra alarum nisu vitæ consulere tentant: Sub Autumnum è floribus nascitur folliculus vnus aut alter, membraneus, Asclepiadis instar, in quo semina depressa, & lata concluduntur: à quorum acutiori parte papposa lanugo dependet: Planta hæc lacteo

APOCYN. MINVS RECTVM CANADENSE

succo deleterio turgēt, quem credibile est, canes ut
& cæteras animantes interimere: Tametsi per
plantæ raritatem eius rei periculum nobis facere
non licuerit. Defertur ex Noua Francia.

RANUNCULVS LATIFOLIVS
multiplex serotinus.

C A P V T XXXIX.

VIx ante vltimos mensis Octobris dies Ra-
nunculi huius quicquam apparere solet; Sed
tum temporis quinque aut sex folia leniter hirsuta,
conuoluta in sese erumpunt. Hęc dum explicantur,
latæ Plantaginis folia forma & amplitudine aliquo
modo referunt, sunt tamen in ambitu obtusè cre-
nata, neruisque respersa quamplurimis, quæ non
rectà, ut in Plantagine, sed transuersim sæpius in-
ter se coëunt, quod est auersa foliorum parte con-
spectius. Foliorum pediculi lati, oblongi, albidi,
sinuati; vnà cum folijs dum crescunt, in orbem hu-
mi procumbunt: Inter ea cauliculi plures paulatim
in palmam attolluntur, quorum singuli singulos in
apice globulos virides sustinent, qui dum expan-
duntur, aureo splendore fuluos flores exhibent, Bel-
lidi aut potius Hepaticæ flore pleno figura similes:
multis enim foliolis acutis constant, quorum sex
quæ primo ordine locantur, longè latiora sunt; quæ
verò deinceps, angusta & coactæ breuitatis: me-

Canadensium Plant. Historia. 95
RANUNCULVS LATIFOLIVS MULTIP. SE.

dium huius floris umbilicum occupat globus alter viridis, qui marcido priore elatior factus in alterum florem priori congenerem efformatur; quod est maximè Ranunculi speciebus familiare, quamquam id aliis, sed rarius usu venit: ut armeriis & rosis. Hoc Theophrastus *Σκινδὲς* vocat. Non Bellidem, sed Ranunculum esse testatur sapor adurens. Radix grumosa est, ut Chelidonij minoris, aut Ranunculi Illyrici.

Alterius huius Ranunculi differentia, qui est flore simplici, Lobelius mentionem fecit, eumque à natali solo Ranunculum Lusitanicum nominavit.

EDERA TRIFOLIA

Canadensis.

CAPV T XL.

QVÆ sequuntur Ederæ species, non ut vulgares ab auctoribus descriptæ sempiterna fronde sunt; sed inter *φυλλοβόλα* recenseri debent. singulis enim annis accedente hyeme folia deponunt, & vere noua progignunt. Ederæ autem cuius Iconem exhibemus folia Phaseoli modo tripartita, ferè palmari pediculo sustinentur: qui succo turget lacteo dum rumpitur, verum paulò post ita nigrescente, ut atramentum videatur. cuius rei gratia à plerisque habetur præcipuus tingendo capillitio, confectisque ad id tincturis insertus, nuper ad miraculum usque id præstitit.

Ex

EDERA TRIFOLIA CANADENSIS.

Extenui & pallido flore, luteopallidos corymbos profert sparsiore racemo, in quo pulpa nulla est, aut saltem adeò sicca vix ut compareat; sed in eius acinis præter semen rotundum, durissimum, cineracei coloris, membrana tectum arida & corrugata nihil contineri visum est. Floret Iulio mense: semina maturescunt Septembri. Lignum obinet ederaceum (longè tamen mollius ac medulliosius) quod mira varietate lasciuit: nunc enim riger & sine adminiculo stat: nunc ortis ab radice stolonibus per summam tellurem errat, ac si proximo pariete conseratur, tenaces in rimas eius deducit fibras, ramulosque mittit, qui helicis modo radicantur.

De huius plantæ nouæ proprietate nominis diu ad dubitarunt nostri, vitem Canadensem appellantes, fortè quod eius folium, pro more vitis, vindemiauum tempore, priusquàm decidat rubescit, ut eminus intuenti genuina vitis appareat; sed cominus nihil tale conspicitur: nec enim corticem viti similem habet, nec folia similiter laciniata; quin & eius plantæ sapor & odor adeò languidus est, ut propè nullus esse dici possit: accedit demùm in eiusmodi acinis vuidum nihil esse, quod in liquorem exprimatur, quo fit ut eiusmodi plantam arbitrer potiùs ad ederam quam ad vitem esse referendam. Dicitur itaque nobis Edera à radicoso reptatu, trifolia à folij diuifura, Canadensis à patrio solo.

EDERA QVINQVEFOLIA
Canadensis.

CAPVT XLI.

EDERA quinquefolia non enodi fruticat trunco : sed lignum habet sarmentosum, geniculis articulatum, vitis more medullosum. Cute verius quàm cortice obducitur, læui similique nouellæ vitis palmiti. Cùm teritur inter se, tardè friatur. Amplitudo fruticis tanta, quantus paries aut arbor quibus velut adminiculis sustinetur. Pediculi longiores ex alternis geniculis inæquali situ prodeunt, rubri: quibus folia quinque, singula per singulos petiolos inseruntur. Adnascuntur hinc inde ex alterâ foliorum parte clauiculi, qui in plures fibras crispas sparguntur, quarum extremitates limosiore callo teguntur: his velut manibus proxima quæque comprehendit, & parietum asperitatibus illaqueat sese, quos tam iucundo spectaculo obuestit, vt ad topiarium opus nihil commodius natura produxisse videatur. Nec enim ruinosa est ædificiis, vt nostras Edera, quam eam ob causam à domibus procul arcent, qui earum diuturnitati consulunt.

Sapor huic acidus & parùm acerbus. Nec florem, nec baccas vidi. Folia, vt præcedentis, Hiemem non sustinent.

EDERA QVINOVEFOLIA CANADENSIS.

Vfus huic Ederæ non alius, vt opinor, quàm ad
topiarium opus Cùm enim plantigera fit imis par-
tibus, & malleolis facillimè pangatur, circa Au-
tumnus nostri vniuersos auellere solent: tùm iux-
ta parietes raris interuallis scrobes effodiunt bipe-
dalis altitudinis, in quos sub finem Octobris auul-
sos malleolos deprimunt, & terra obruunt, leuiter-
que proculcant: nec enim teporem adeò desiderat.
Inter singulos scrobes quinque pedes, minimùm
quatuor relinquunt, vt cùm creuerint spatium ha-
beant, quo ramos & brachia extendant. Hæc enim
planta citò conualefcit, & quadrima aut quinquen-
nis ad summos parietes adolefcit. Initio autem dum
nouella germina prorepunt, infuesci debent vt
parietem inscendant: adultiora videlicet ferreis vn-
cis, quibus ob id paries crebris munitus esse debet,
fulciuntur: humiliora verò, etiam funiculis com-
prehensa, in vncos versus parietem inclinantur. Sic-
que hortorum claustra, apud nos intra tres aut qua-
tuor annos herbida & præcoci viriditate pingun-
tur: nullâ aliâ quàm Naturæ industria: neque enim
vt vulgaris Edera deputatur, nec vt Arbusta con-
derur.

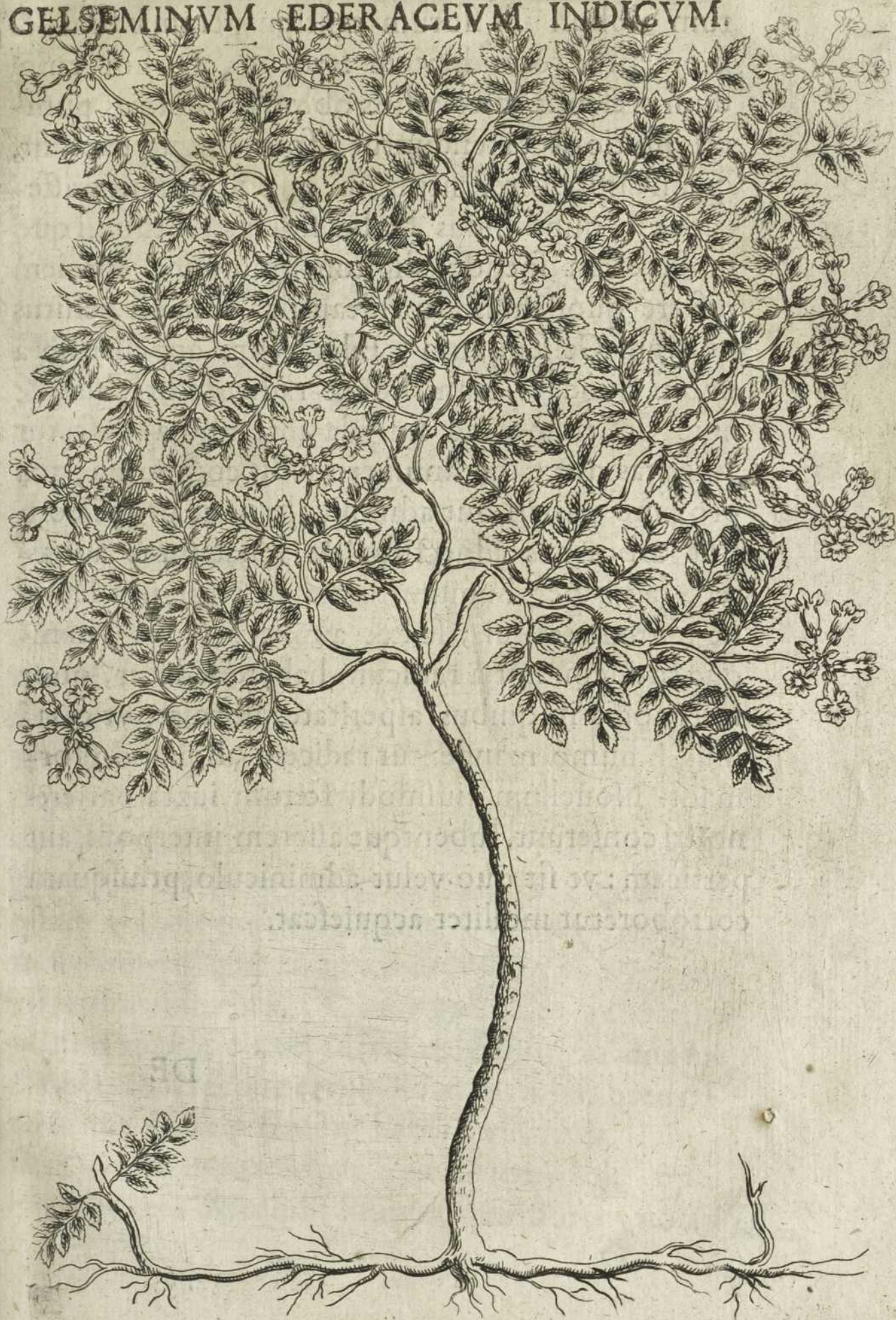
N iij

Bignonia
GELSEMINVM EDERACEVM
Indicum.

CAPVT XLII.

FRUTEX est cui quandiu pedamenta suppetunt, quibus applicetur, tamdiu semper in altitudinem crescit, iuxtaque confitis arboribus, velut Edera consuevit, radicoso brachiorum amplexu maritat sese. Viuaci & lignoso est stipite: folijs quotannis deciduis: floribus Digitali similibus, quæ omnia sigillatim persequimur. Lignum habet rarum, sarmentosum, medullosum, colore pallidum: Corticem asperum, subnigrum, multiplicem, ut qui extrema parte rimis hiulus in plures fibras radicis speciem gerentes finditur. Huiusmodi corticem *ῥιζοφλοιον* Theophrastus vocat, vitique potissimum tribuit. Rami undique luxuriant Sambuci more medulla pleni, tenues, herbacei, geniculati, folia utrinque aduersa ad latera geniculorum oriuntur, Sorbi instar aut Mollis Clusij more diuisa, similtérque ferrata. Sapiunt hæc folia gustantibus genuinos fungos initio, sub finem sine morfu leuiter siccant. Septembri mense in apicibus ramorum corymbus densior apparet, puniceis quibusdam velut racemis in orbem circumactis; ut certè Græcorum Erythranum ederæ genus diceret, si corymbus ille ex acinis seminum conflaretur: ve-

GELSEMINVM EDERACEVM INDICVM.

rum globuli illi florum tantum gemmæ sunt, & momento rotunditatem seruant, sensim enim dum crescunt in calathos oblongos coloris puniceï dilutioris extenduntur, formamque capiunt, quam digitalis recentiorum, quæ id nominis affecta est, quòd huius herbæ flores ærei tubuli quo mulieres in suendo digitum muniunt speciem referre quodammodo videantur. Tale est penitus nostrum Gelseminum, Ederaceum appellatum à nobis, quòd vt omni Ederæ radicata brachia, & huic Gelsemino ad singula internodia nascatur asperitas quædam innumeris villis composita, qua proximo parieti aut adminiculo, aut propè confitis arboribus adnectitur & tenacissime adhæret, radix per humum summam repit, nec semine tantum feritur; sed & auulsis ramulis, namque totidem initia radicum habere videtur, quot internodia in quibus asperitates fibrosæ, vt diximus, si humo mandentur radicem aliquando formant. Nouellum eiusmodi fœtum iuxta parietes nostri conserunt. Iubentque asserem interponi, aut perticam: vt sit quo velut adminiculo, priusquam corroboretur molliter acquiescat.

DE GERANIO TRISTI.

Et per occasionem eius, plantarum in diurnas & nocturnas diuisio.

CAPVT XLIII.

VT in cæteris rebus omnibus, ita & maximè in plantis non discordiæ modo, & cōcordiæ miracula, sed & incredibilis omninò uarietatis velut prodigiosa facies occurrit. Sua quoque singulis præfinita sunt dominationis tempora: nonnullis Verna, vt Paronychiis: nonnullis Æstiuæ, vt Elleboro albo: alijs Hiemalia, vt Aconito ruberoso Hiemali dicto: alijs denique Autumnalia, vt Gentianellæ, Colchico. Aliquæ nouum quot-mensibus florem fundunt, vt Caltha ob id Kalendula appellata. Aliæ pro vita annum exigunt, vt satiuæ plurimæ, Hortenses & coronariæ. Multæ denique viuacitatem suam in plures annos prorogant. Sed omnibus hoc commune est, quod aliquam vel diurno, vel nocturno tempore subeant mutationem, quæ earum indoli solet ab astrorum virtutibus imprimi. Quo argumento generatim plantas diuidere non fuerit absurdum, in diurnas & nocturnas; prout earum flores manifestiorem alterutrius syderis sensum habere videntur. Diurnas inquam in matutinas quæ Oriente sole (qualem arborem descripsit Plinius, quæ florem noctu

*Cap. 11.
lib. 12.*

comprimit, eumque aperit Solis exortu.) In meridianas quæ medio, (velut Alcæa veneta solisequa, cuius flos sub xi. Matutinam aperitur, meridie statim clauditur.) In vespertinas quæ declinante aut pene occidente Sole florēt Luna aut vitam aut saltem vigorem pulchritudinis denegante. Nocturnas verò plantas dici par est, quæ aut medijs in tenebris lucent, aut suavius olent, aliudue quid suæ virtutis magis produnt, quod diurno tempore, illucētēque Solis iubare penitus oblitescibat. Et certè qui herbariorum codices vel momento euoluerunt, quamplurima offendunt plantarum genera quæ ad hasce duas classes referuntur. Sed ut ista paulò diligentius enucleemus, Diurnæ primùm dici debent, quotquot ad Solem se dirigunt, siue serenus, siue nubilus sit dies: conuertuntur autem duplici ratione: folijs videlicet, ut Heliotropium vtrumque; Et floribus, ut Cistus helianthos, Chalta, Chondrila, Cichorium, & Hieracium, maximèque Indicum (de quo citra figuram in calce huius operis.) Diurnis præterea adnumerantur, quibus florum vita est vnus diei. Sic Lilia sphodelus puniceus florem ab ortu Solis aperit, ad occasum vsque: quo tempore flos, cum diei lumine simul & occidit. Phalangij Virginiani pariter vita floris vnus diei spatio clauditur: Eiusmodi flores capropter græco vocabulo *ἡμερησίδας* vocare possumus. Nonnullis denique plantis folia interdiu latissimè expansa Solis excipiunt calorem aperto velut sinu: huius verò syderis absentia occluduntur; siue adducta in sese & contra-

eta, sicut Phascolorum, Lagopodis utriusque, Cytisi, Trifolij bituminosi: siue etiam à mediâ costâ singula inuicem plicata, ut Glycyrrhizæ veræ, & siluestris quæ Glaux nominatur: quod ferè commune est cæteris quibus folia simili ordine digeruntur, etiamque arboribus, qualis est Acacia Ægyptia Prosperi Alpini, & Acacia Americana nostra de qua postea:

Contraria ratione plantæ illæ nocturnæ vocabuntur, quæ aut folijs, aut flore Lunæ sequuntur astrum. Præterea quæ folijs, aut semine, aut filiquis Lunæ figuram exprimunt; folijs quidem ut Lunaria Magorum Arabum, & lunaria racemosa; semine verò, ut viola Bolbonac Dodonæi; filiquis denique aut conceptaculis, ut hæc eadem, & ferro cauillo recentiorum: quas ob id lunarias dixerunt. Sed inter reliquas quibus nocturnarum nomen conceditur, illud sibi maxime arrogant, quarum flos intempestâ solum nocte aut hiat, aut lucet, aut olet: Sole auferente hæc omnia. De nocte tantum florent Smilax leuis, Mirabilis Peruuiana recentiorum, Conuoluulus purpureus, & maxime Conuoluulus Afureus, ex argumento flos noctis dictus herbariis. Harum plantarum flos Solaris est ad eò lucis impatiens, ut diluculo statim claudatur. Inter noctiluca non infecta modo recensentur, ut vermiculi terrestres. Scarabæi lampyrides dicti; aut partes animantium, ut oculus Cati, squammæ piscium: sed & plantæ huius generis sunt non pauca. Et ut quoduis lignum putre taceam, Plinijque Nyctegretum quod ignis modo lucet noctu: vni Lychnidi inhæ-

Plinius
cap. 28.
21.

rebo, quæ inde nomen traxit quòd sit instar lucernulæ: tantum enim splendoris habet, vt iter de nocte dirigere possit, illaque potissimum quam rubello vocant flore: quæ siluestris sit licet, inserta coronis tamen blanditur oculis, nec eorum aciem hebetat interdium. Splendor siquidem ille igneus de nocte tantum micat adeoque fulget, vt inscium quemque rapiat in sui admirationem. Cuius splendoris causâ rectè omninò lucerna nominata fuit, veteribus *λαμπάς* vt notauit D. Goupylus, etiamsi nomen illud velut adulterinum reiecerit Dodoneus. Iam verò quod ad odorem spectat, nullibi maior est naturæ lasciuiæ. Aliis namque virentibus nullus, vt radici Iridis, Musco: Nonnullis verò est tantum virentibus, & siccatis omninò nullus, vt floribus Gelsemini vtriusque, Violarum, atque Narcissorum, quæ perditam semel odoris gratiam nunquam recuperant: Alia contra præarida sine odore cùm sint, vt lens, Cnicum & eiusmodi, sufferuefacta tamen si commanducentur, odorem colligunt, quem ad olfactum per meatus palato proximis transmittunt. Aliis odor virentibus est intimus, vt Spathulæ foetidæ, quæ non nisi tritu aut affricu olet: alijs extimam superficiem occupat, leuique pinguedine qua folia imbuuntur conceptus digitis palpantibus aufertur, vt Geranio Moschi Lobelij, Pimpinellæ & Rubo, odoratis. Alijs denique odor diurnus est, aliis contra nocturnus: vnde & ab odore plantæ non immeritò, etiam nocturnæ dici possunt, quibus odor familiaris noctu

est: Cuius generis Theophrastus affert Hesperidem Cap. 25.
lib. 6. de
caus. Plant. quæ de nocte plus redolet quam interdiu. Ac ferè eiusmodi plantæ, quæ vim suam noctu proferunt, cum interdiu lateat, Tristes vocantur, melancholicæque habentur. Hocque nomine Carolus Clusius Cap. lib. 21.
Indic.
Plant. arborem quæ peculiaris est Goæ, ibique *Parizataco* nominatur Tristem appellauit, quòd non nisi à Solis occasu vsque ad ortum eius floreat, interdiu verò minimè: eius flos quoque noctu dum expansus est, flagrantia odoris quemq; rapiat. De hac arbore multa narrant, vt obseruat Clusius, quæ fabulosa reor: huius verò generis nouam Geranij speciem, cuius gratiâ superior omnis fuit instituta oratio, proponimus, quod quidem Geranium eandem ob causam quòd noctu solum oleat suauissime Triste appellauimus: Huius itaque perstringimus Historiam redituri mox ad tantæ vatiætatìs dictæ causarum inuestigationem.

GERANIVM TRISTE.

CAPVT XLIIII.

GERANIVM Triste radicem habet ex multis coherentibus fibris, quæ in nodulos extuberant Lilia sphodeli, punicei modo. Statim à terra surculosum in altitudinem palmarem exit. Caulis teres est, tener inualidusque, hirsutus: nec enodis, sed per trium digitorum intervalla articu-

Iacobi Cornuti
GERANIVM TRISTE.

latus. Folia in vniuersum quatuor aut quinque ex geniculis prodeunt, initio humi iacentia, subhirsuta, pluribus segmentis diuisa, forma Filipendulæ: breuiora tamen, pinguiora, molliora, & ampliora multo: horum medius neruus, quem vocant costam purpurascit, cætera atrouirescunt. Caulium fastigio infidet densa vmbellæ coma. Flores nihil à cæteris sui generis differunt forma: Quinque enim foliolis constant totidemque staminibus, & pistillo, vt Geranium Robertianum: color tamen buxeus est, singulaque foliola gemina velut acini macula purpurascens inficit. Staminibus & pistillo succedanei rostri rudimento concoloribus. Cùm defloruit longior & acutior stylus prodit rostro Gruis æmulus, in cuius basi quinque sunt exigua & rotunda seminum conceptacula (vt in Geranio Gratia Dei dicto) Alucolis maturitate aut ruptis, aut dehiscen- tibus semina rufa, oblongaque exeunt. Flos noctu est suauitate inenarrabili, interdium nullo: influxum enim illucentis Solis adeò aspernari videtur, vt integro die odorem neget, cùm Lunæ accessu gratissimo odore moschato quasi thure libet, qui odor intempesta quoque nocte ad Auroram vsque perseuerat, statimque solis præsentia euanescit. Sapor huic plantæ acidus, qui & palatum belle afficit, vnde inter olera recenseri potest: vim namque possidet alimenti refrigerantis, & humectantis compotem. Apud Barbaros etiam audio radices eius, vt apud nos Tubera, Bulbocastanum, & eiusmodi; gratiores inter epulas apponi. Floret integra pro-

pemodum æstate, nec nisi incuria foliis per Hic-
mem omnibus exuitur.

Hanc verò plantam ex Indijs allatam commu-
nicavit mihi honestissimus vir & optimus Renatus
Morinus in suo longe instructissimo omni planta-
rum genere horto describendam.

*VARIETATIS SVPRADICTÆ
causarum enarratio.*

CAPVT XLV.

VT furdis etiam rerum mira sunt sympathiæ
& antipathiæ vestigia, qualia superiori ca-
pite perstrinximus : Ita & rationis ordo postulat,
tantę varietatis causas inquirere, & vno aut altero di-
cato capite, quā fieri poterit breuiter enarrare. Cūm
enim ad Solem dirigi non omnibus plantis sit cōmu-
ne : rursus & ad Solem expandi : imò pleræque Sole
præsente occludantur, cūm nocte hient : Aliarū vita
vno die circumscribatur, hæc profectò matura con-
sideratione opus habent. Arduæ enim explanationis
sunt omnia quæ natura latere nos voluit, nec nisi
ea assiduâ meditatione contemplemur, vix quis-
quam possit certi de tanta varietate definire : Sed vt
ab ijs exordiar, quorum oculi cæterique sensus iu-
dices esse possunt. Flores illi Solis tantūm præsen-
tia hiant, & eius absentia clauduntur, quibus plan-
ta humidissima esse deprehēditur : excoquitur enim
ille

ille humor, vique caloris ad cymas allicitur, quo turgidus flos hiet est necesse: absente verò sole clauditur, aut dissipato vi præcedentis caloris humore illo, qui ad florem attractus fuerat; aut præsentis defectu, non euocato nouo. Quod apertissimè senio florum eiusmodi declaratur. Tunc enim cùm florum pori siccitate astringuntur, constipanturque, eorum folia non velut languida, atque vieta resupinantur, sed omnia vetustate obrigescent, clausaque manent, nec amplius à Sole aperiuntur. Idque accidit, seu multis constant folijs vt Chalta, Cichorium, condrilla: seu paucis vt Malua, Althæa frutex: seu vnico vt Conuoluulus & Iasone Theophrasti, quæ duo fortassis vnum idemq; sunt. Quòd autem ista solius caloris opificio, non autem Solis tantum virtute perficiantur, certum est: Siquis enim Anemones florem, quem noctis frigus comprimere solet, decerptum loco calidissimo recondat, velut arculâ exiguâ aut pyxide fideliter obsignata, illico præter tempus aperitur; si modò floris pediculus aquæ repenti immergatur: nec enim aliter subesset calori materialis caussa, quæ tantum ad id confert, vt vel ipsa sola idem præstet aliquando; cùm videlicet planta bibula est, facilèq; per poros in cymas petitus ab radice humor deducitur. Nec in virentibus modo id efficit aqua, sed & in aridis plâtis & ligneis pariter operatur: quod videre est in rosa Hierichuntea 30. postquam eruta est anno, cuius si radicē aquâ madefacias, quæ conglobatis erat in sese ramulis, strigosis, aridis, & mortuis: hu-

ius illico brachia reuiuiscunt, flosculique contracti extenduntur expandunturque, stupendo quodam naturæ miraculo, quo solent obstetrices parturientibus mulierculis illudere: affirmantes hoc ideò contingere, quia proximum est partus tempus: sed fabula est, quouis .n. alio tempore idem accidit, modo subsit humor. Non aliunde etiam peti debet conuersionis plantarum causa, seu totæ, seu tantum folijs Solem sequantur: illarum namque partes infimæ caulis, quæ terræ proximæ sunt, teneritudinis multum habent, radixq; paruula breuissimis fibris hæret: quo fit vt cùm Solcymas plantæ calefecerit, humorem ab radice in cymas attrahat: hinc pars infima tenera & mollis facilè inclinatur, cùm superiores humore turgidæ grauidæque deorsum nutent ad Solem.

Harum verò (cùm radix sit firmior caulisque, frutescens obrigescat, & in lignum solidetur, planta Solis minimè sequax est, folijs tamè nutat in Solem) harum inquam, foliorum pediculi longiores esse solent, maximèque teneri, vt Maluæ arboreæ, Maluæ Crispæ, & vulgaris: quo fit vt humorem quem tenuem, mobilem & vagum obtinent, in appensa folia facile transfundant: Sed de his satis, nunc de floribus qui diem vnicum durant.

PERENNITATIS FLORVM
caussa.

CAPVT XLVI.

INTER flores qui diem tantum vnum durant, alij nocturno tempore tantum vigent (vt Conuoluulus, flos noctis appellatus, Arbor tristis Clusij) Alij interdiu solum, vt Lilio-asphodelus. Quorum causas quàm fieri potest breuiter & enucleatè percurramus. Ac primò quidem florum omnium diurnitatis causa à duplici capite pendet: aut quòd nullum flori subfit semen & fructus: aut quòd flos ille aperiatur, coloreturque, non tam vberiore noui humoris attractione in florè, quàm in flore iam contenti coctione atque elaboratione perfectiori. Et certè quibus nullum semen succedit, diuturniores esse ijs qui præcipitant in semen in confesso est: humor enim qui ante ad florem appellebat, in locum subituri seminis diuertitur: sic Balauftium *αἰγάδες* diuturnius est flore mali punici: in illo namq; totus humor impenditur floris conseruationi; in hoc autè ferè statim atque hiarit, in substratum capitulum, quod propriè cytinum vocant, reducitur, ac proinde quam celerrimè eiusmodi flores deficiunt. Hocque pomiferis arboribus omnibus familiare est, Pyris, Perficis, Cerasis, Mespilis, Amygdalis etiam, & nucum generibus: præterquam si quibusdam earum arborum florem Natura dederit plenioris

elegantia, vt Cerasis nonnullis, Amygdalis, Malis quibusdam Persicis, & Myrto: Quarum ob fructuum inopiam flores diutissimè vigent. In herbis quoque idem obseruatur, vt inter Lychnides, sylvestris rubella, Chalcedonica, Anemone etiam floribus plenis, & Rosa multiplex omnis, viuaciores sunt simplicibus sui generis. Quo sane argumento, non ineptè florum elegantiorum cultores maiorem suis Tulipis diuturnitatem procurant, vnguibus præciso semine, quod in earum medio pistilli valuulis concluditur. Haftenus dictum est, cur flores quibus aut nullus fructus, aut nullum semen succedit, diuturniores sunt ijs quibus contra accidit. Nunc verò de ea florum duratione sermo sit, quæ aut noui humoris appulsum, aut iam in florum folijs contenti, coctionem absolutiorem consequitur. Cuius coctionis vt gradus sunt varij, ita & totidem durationis florum esse videntur; nonnullis enim floris vigor in summâ est tenuis humoris copiâ, quem statim atque Sol calidior illuxerit, radix vbertim effundit in florem: huiusque generis flos tenerrimus esse solet, adeoque succo turgidus, vt ille non tritu modò, sed quantumuis leui digitorum attrectatione exprimatur, spontèque velut aqua defluat: Huic flori properatius tempus est: vno die aperitur, eodem clauditur & perit: cum enim semel clausus est, amplius reſerari nequit, nisi humoris noui accessione, cuius cum flos iam nimis turgidus capax non sit, mirum videri non debet si eodem ille die occidat quo apertus est. Eoque ma-

gis id accidit, si flos ille nullo subeunte semine aut fructu excipiat, nec enim humoris portio in succedens semen impenditur, sed totus in florem confluens eum obruit: Sic Lilio-asphodelus Puniceus etiam si caret semine, eius flos tamen vno tantum die durat. Conuoluulus autem omnis, Mirabilis Peruuiana, & Phalangium Virginianum; & inter vulgares flos Iridis, Papaueris erratici, Citruli, Cucumeris, Melonum, Cucurbitæ, & Peponis; licet aut fructus, aut semina subnascantur, vix vno pariter plus die durant: tum quia eorum natura in semina & fructum properat: tum quod eiusmodi florum vigor humoris attractione perficitur. Nonnullarum verò plantarum florum vigor est, in crudi humoris quem viridia ante eorum folia continebant, absolutiori coctione, per quam plus aut minus imminuitur: & inter eos nonnulli pro diuersa ratione eiusmodi nunc 4. dies vigent, vt Narcissus, nunc 8. vt Ranunculus, alij 12. vt Rosa, alij 15. vt consolida regalis, alij 20. quemadmodum Caryophyllus herbarijs dictus, ille potissimum cui flos est multiplex, nec vlllo semine conferitur. Quibus denique floribus vigor in tanta coctionis perfectione positus est, vt non modo imminui debeat humor, sed penitus digeri & siccari. Ijs flos sæculum durat, etiam decerptus, & à stirpe præcisus, & in arculis muliebribus asseruatus: Tales Gnaphalium montanum, Gnaphalium Italicum, Stœchas citrina & eiusmodi multæ flores proferunt, quos ea propter nostri immortales, Græci autem nonnullos Agerata, aut Atha-

nasias nuncuparunt: summa quoque Amaranthi floris natura est in nomine, appellato quoniam non marcescat: Hæc eadem causa Semina, Legumina & fructus Indicos, in coloris elegantia quavis vetustate inexpugnabili seruat, quod videlicet eorum extimæ cutis humor, ut colorem concipiat absolutâ debet coctione inarescere: sic Phasioli omnis coloris, Indici, pisa Americana, Lachrymæ Iobi, semina Carthami, Pœoniæ maris, & Milij solaris lithospermi vocati: æuo enim manere huiusmodi semina singulis diebus obseruamus, confertis inde rosarijs, corollis, aut torquibus ad nostratum mulierum ornatum.

CVR NON NVLLI FLORES

*ad Solem aperiuntur, alij ad Lunam
solum: & unde tanta in plantis
odorum diuersitas.*

CAPVT XLVII.

QVÆ in plantis florum atque foliorum cognatio cum quibusdam astris obseruatur: ut alij Solis præsentia recreentur & vigeant, alij contra Sole sinistro velut Sidere icti occumbant, cum nocturno vigeant tempore; sic & folia quædam contrahantur noctu adducta in sese aut plicata, cum Solis conspectu latissimè expansa maneant: Ea omninò à succi foliorum aut florum propria quadam naturâ repetenda est. Quibus enim humor ille qui

appellit ad florem, ut aperiatur, paucus est & valde tenuis, imbecillo quantumvis calore facillimè in florem adducitur: Et propterea media nocte eiusmodi solent ad lunam aperiiri & florere. Solem vero ferre nequeunt, qui nimio suo calore dissipat humorem, quem & paucissimum habent, & amplissimo spatio diffusum: quò fit ut *Convolvulus Azureus* dictus, *Mirabilis Peruviana*, *Althæa frutex*, & similes quibus flos de nocte patentissimus est, paulò post feruidioris Solis ortum occludantur, & velut deusta flaccescant. Quibus contrà plantis humor inest copiosus & lentus, is validiori calore indiget, ut alliciatur in florem, atque adeò cum lunæ calor non sit satis, noctis etiam tempore flos eiusmodi clausus esse solet, hiat autem ad Solem, ob potentiores Astri vim.

Quæcumque verò, lucente lunâ, in se plicata aut adducta contrahuntur, Solibus autem expanduntur folia: Horum tam in arboribus quam in herbis pediculi, aut ipsa etiam folia ramulis atque cauliculis per levia tubercula articulantur; inest autem illis paucus quidem, sed viscidus humor, qui cum Sole funditur, collapsa velut folia, & languidant; sed frigore noctis concretus, dum in sese cogitur, appensum quoque folium velut rigidum contrahit.

Nec diuersa diurni, aut nocturni in plantis odoris videtur esse ratio, si ad humoris non aquei, sed oleosi conditionem, quæ præcipua odoris causa esse videtur, accedat & substantiæ raritas. Hæc

enim tanti est momenti ad odorū halitum, vt licet odorem plurimum habeant nonnullarū plantarum flores & folia, quantumuis calore Solis incalescant: neutiquam tamen odorem effundant, nec nisi trita aut defracta olere soleant: Sic spathulæ fœtidæ folia etiam cū ad meridianas horas dies vergit, Inodora sunt, defracta tamen grauiſſimè fœtent. Myrtus itidem non nisi trita olet, Malus medica fructum & florem habet nobilissimi odoris, folia, cū integra sunt, penitus ignaua; defracta tamen ſuauiffimè olent. Hanc in plantis varietatem ſubſtantiæ raritas facit. Quibus enim partibus ea eſt naturalis, il- libatis & intactis, ſolā narium admotione perſenti- tur: quibus contra denſitas eſt, earum odor, niſi di- gitis aut vnguibus violentur, detegi nequit.

Iam verò non mirum eſt, ſi rerum omnium odor in oleo facilè conſeruetur, cū in plantis omnis odor in humore quodam aëreo & oleoſo contineatur: nec aliter ille odor adimi poteſt, quàm oleum eiufmodi, quod eſſentiam noſtri appellant, deſtil- lationis arte exprimatur: Sic quæ ſubſidunt alem- bicis roſarum maſſæ extracta roſacea aqua odorem non ante deponunt, quàm validiori deſtillationis arte oleoſus ille vapor exſpirauerit: nonnulla ob id quoque ardentibus prunis cremantur, vt ligna lu- niperi, Abietis, Cedri, baſami. Et lachrymæ ar- borum, vt Thuris, Myrrhæ, Styracis. Odorum verò diuerſitas inde potiſſimum peti debet, quòd in alijs plantis humor iſte oleoſus tenuis eſt, & valdè paucus: in alijs autem ſpiſſior & multus: in aliquibus nullus

nullus omninò: in alijs multa humiditate aquea permixtus hebetatur; quo fit vt in ijs plantis & fructibus in quibus nullus est omninò oleosus humor, vt in Glandis speciebus; aut in quibus nimiâ humoris aquei copiâ obruitur, vt in Cerasis, in ijs nullus odor persentiat. Flores autem aliqui vt Gelsemini, Hyacinthi Orient. Narcissi Iuncifolij, sicci nihil olent, quia nimium porosi cùm sint euanuit omnis odor dum marcescunt. Qui verò flores aut folia minus porosa sunt, vetustate odoratiora esse solent, vt fœnum græcū, rosa rubra Malabathrum. Quæ cum teruntur odorem perdunt, aquâ multâ eiusmodi perfusa esse consueuerunt, eorumque odor ob expressi humoris admixtionem hebetatur. In virentibus nonnullis plantis, & immaturis fructibus, vix odor percipitur, vt in radice Acori, Pomis, Pyris, Malis perficis: hæc matura tamen odorem assequuntur, cōfecta scilicet humoris aquei vim odoris obtundētis per maturitatem portione. Odoribus quippe omninò interna illa aquea humiditas officit, & externa quoq; non mediocriter obest: per imbres enim assiduos, & in quibus locis est nebulosus aër, & roscidus, naturalis florum odor hebetatur: sic cùm pluit apud nos rosæ & violæ, & apud Ægyptios flores omnes odore carent. Ac proindè rectè Theophr. odorem cū sapore conferens affirmat, vtrumque ὅτε ἐν ξηρότητι, ὅτε ἐν ὑγρότητος πλήρῃ consistere, malèque ipsum arguere videtur Scaliger, vir subtilitatis exercitatissimæ, cū in huius axiomatis cauillationem siccissima quædam commemorat,

Id apparet
in Trifolio
asphaltite
Americano
nostro lege
postea cap.
L I.

quæ sunt odoratissima, vt puta Caryophyllon, Costum vtrumque, & Cinnamomum: hæc enim siccissima quidem sunt, si humiditatem aqueam spectes quâ prorsus carent; sed si oleosum humorem, longè aliter habet: hoc enim multo scatent, & si eum aliquando vi ignis contingit extrahi, inodora prorsus manent & insipida. Est autem in Cinnamomo ita tenuis, vt sponte etiam paucò spatio temporis euanescat. Taleque Cinnamomum vetustate insipidum, & inodorum, apud seplasiarios nostros, non sine graui eorum dispendio, nimium frequenter inuenitur.

Postremò tandem quibus plantis substantia floris aut foliorum rarior est, & odorifer humor ille, quem oleosum diximus, valdè tenuis; per apertos meatus leuissimo calore, vt puta Lunæ syderis euocatus spirat fragrantissime: Intensiore verò dissipatur. Ac propterea in præsentia Solis odore carent eiusmodi. Idque in *parizataco* Clusij, & Geranio Tristi nostro (de quo non nihil Th. Iohnson Anglus nuper vernaculè scripsit) & in Hesperide Theophrasti obseruare licet. Horum enim flores, vt noctu iucunditate insignes, ita & alio quouis tempore sunt ignaui. Quibus contra cutis florum densior, humorque odorifer crassior est aut spissior, ille non nisi feruentissimo calore exhalat: quo fit vt eiusmodi flores interdum tantum oleant. Sed hæc satis, licet breuiter pro rei dignitate explicata. Fortasse aliquando verbosius de hisce, & alijs plantarum obseruationibus dicemus.

SCORDIVM SPINOSVM
odoratum.

CAPVT XLVIII.

ANNVVM est hoc scordij genus ex Hispania nuper aduectum, quod in siccis & arenosis montibus sponte nasci accepimus, apud nos autem primo verè seritur. Huic caulis est quadratus, molli-ter hirsutus & multis distinctus articulis, à quibus ramuli emergunt similiter quadrangulares, lentâq; pinguedine obsiti. Mira est in folijs varietas, quæ inferiorem situm obtinent maiora sunt, nonnullisque lacinijs diuisa: qualia sunt Triflaginis aut Scordij vulgaris: quæ superiorè ramorum partem occupant longè minora sunt, minusque diuisa: donec tandem in extremis cauliculis nihil incisuræ præ se ferant, adeò verò decrescunt, vix vt cymæ adæquēt Serpilli nostratis folia. Flosculi sparsim inter folia pullulant Scordij aut Teucrij maioris figurâ albidî, tribus tenuibus filamētis abintimo calyce ortis donati. Spinulæ leues, & molles aculei folijs & floribus interiacent: nonnumquam cauliculi qui in suo exortu foliosus & mollis erat, extremitas tandem processu in spinam acuminatur. Floret Augusto mense, cùm flos lapsus est, calyx remanet, quo velut alabastrulo semina 4. compacta & minima conduntur. Sapor huic plantæ vietus est: sed eius odor insigni

fragrantia commendatur, ac ferè ocymo gratiam parem obtinet: radix oblonga est, tenuibus fibrata capillamentis. Hæc fortasse ipsa est herba quam Plinius Cunilaginem mollem vocat, de qua ita habet. Quæ Cunilago mollis vocatur, pilosioribus est folijs, quàm origanum heracleoticum, ac ramis, aculeatisque; trita mellis odorem refert, digitis tactu eius cohærentibus.

Cunicula autem siquidem hæc vox irrepsit, Græcis Κονίλη nuncupatur, quam vocem Schol. Nicand. in alexiph. Κονίαν, hoc est lexiuium interpretatur, fortè legens Κονίην, aut consilio quodam inde nomen Cunilæ deducens, quasi lexiuialem diceret, quòd ea commodissimè, quippè fragrantissima lexiuijs addatur: quæ consuetudo apud nos etiamnum inualuit, ijsdem lixiuijs admiscentes Iridis, aut Inulæ radices interfectas, aliaque similiter fragrantia inodorandis linteis. Scordium verò ab allijs, quæ σκώρδα Græcis dicuntur nomen accepit, trita siquidem Scordij folia Cepino quodam foetore digitos imbuunt, quod diuerso eiusdem plantæ synonymo δύσσομον appellantes significarunt, contraria causa δύσμορον nostrum appellauimus.

FUMARIA TUBEROSA INSIPIDA.

FUMARIA TUBEROSA
insipida.

CAPVT XLIX.

EST & altera fumarix Tuberosæ species, quam insipidam ideò appellauimus: quòd gustanti & olfacienti omnis pene saporis & odoris expers esse percipitur. Ramosum huic & velut pennatum folium nascitur, tam tenui diuisura, quam est Iuniperi, eiusdem coloris est cum reliquis fumaris. Pediculi ab radice ad folia vsque dilutissimè purpurascent. Radix in duo tubercula rotundatur, quæ geminum velut testiculum repræsentant, villis quamplurimis velut adnatâ pube vestitum; ac ferè ea similis est Satyrio, quod ab eadem radice figura Cynosorchidem nominarunt. De flore nihil statuo, nec dum enim apud nos floruit, cum tamen album, esse intelligo. Ab eodem Canadensi solo reperitur. Cæterum hanc plantam fumarix speciem esse nemo ambigit, qui radicem cauam nouerit, omnis fumarix ortus tempora, radicum formas, & foliorum naturam intellexerit.

Reddenda hæc est Fumarix species paginæ 59. subiicique debet capiti xxiv. quia eo loci negligentia Typographi prætermissa fuit.

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

CAPVT L.

EGREGIUM hoc Lamium ab Hispania allatum non repit vulgarium more; sed velut illud quod in Pannonia crescit stato se limite continet, restibili semper per Hyemem radice quæ capillaris est. Caules mittit palmares quadrangulos atropurpureos. Folia Lamij rubri colore & specie, vtrimque ex aduerso posita nascuntur, pari intervallo ferè distant: ex suo quæque sinu ramulos fundunt: qui ex superioribus oriuntur proceritate reliquos superant, sed folijs carent & floribus ornantur, foliorum vices explent tenues appendiculæ singulorum florum lateri appositæ, inter quas geminas semper, situs est calyculus apprimè referens imaginem tali vulgaris, qui mulierum calceis suppingitur: hoc velut alucolo flos & semina delitescunt. Calyculus ille inferiori parte rimâ finditur, illac nimium qua erumpere debet Amethystini coloris tubulus, qui floris loco est; tubulus inquam qui dum longior euadit modice dilatatur, dumque desinit in rictum hiat: cùm defloruit tubulus decidit, atque hiulca priùs calyculi rima strictè obsignatur, inibique velut in arcula 4. semina iuxta posita albida continentur. Totius plantæ & odor & sapor eadem quæ Lamio, de viribus nihil peculiare compertum habemus

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

Cap. 15.
lib. 21.

Cap. 14.
lib. 22.

Cap. 25.
lib. 3.

habemus. *Lamium* autem dicitur, quod vrticam referat innoxiam, morfu carentem, qualis iners, mortua & vulgo archangelica nominatur: à Plinio autem *Lamium* dicitur, ab eo fortasse quod florum figura veluti cucullo laruatam lamiam quandam repræsentet, vt credit Dalechampius. Cæterum vires illæ apud eundem Plinium integro capite reperiuntur. Adeo efficaciter autem lieni obstructo mederi dicitur, vt inde Itali, apud quos vernaculo sermone Milza splenem significat, Milzatellam appellauerint. Nostram autem Lamij speciem eo efficacius idem præstare conijcimus, quo præter odorem & saporem, & partium similitudinem Lamio vulgari congenerem, florum accedat color violaceus, redolens quidpiam spleni magis sympathicum, ac melancholico humori dicatum: namque à coloris similitudine consortes quoque vires venari licet, vt testatur Galenus de simpl. Med. facultatibus, & illustrat feminis Cnici exemplo. Vide Ioan. Baptistam à Porta, in suæ Phytognomonic lib. 2. cap. 39. & cap. 18. lib. 1.

TRIFOLIUM ASPHALTION Canadense.

CAPVT LI.

FRUTEX hic ad cubiti altitudinem in America Septentrionali attollitur, virgam habet tenuem, iunceam, atropurpuream, quæ statim ab

TRIFOLIUM ASPHALTION CANAD.

R ij

Ex relatio-
ne Domini
Robini nec
enim licuit
ob frigus
intempesti-
uum videre.

Cap. 123.
lib. 3.

infima parte *ῥαφιδας* hoc est ramulares propa-
pagines emittit, Summitate in plures diducitur,
à quibus folia loto arbori similia prodeunt, acutio-
ra tamen & angustiora, qualia *ῥαφιδας* Dioscorid.
nominare consuevit; leuiter etiam hirsuta sunt, ac
velut oleosa pinguedine obsita: ex vno longiori pe-
diculo nascuntur. Hæc, vt dixi, c. 47. defracta, aut ex
attritu non olent, verum cum leuius attrectantur,
oleosus hic humor digitis apprimitur molestus gra-
uitate odoris, qui quidem odor in nouella planta
Rutæ est, in adultiore hirci, aut bituminis: cuiusque
rami extremum flos occupat purpureus, vt in scrofu-
laria tribus exertis foliolis constans, & vno semper
intus reflexo, quod postremum superant tenuia fi-
lamentum tria albo apice donata. Floris foliola in-
tus alba sunt, licet à tergo purpurea sint. Flori suc-
cedunt siliquæ digitum longæ, æquæ quàm folia
hirsutæ, oleosæ, virides, extremo purpureæ, in quibus
alueolis discreta conduntur semina lata, oblonga vt
cytisi, medio sinu excauata, vt faba purgatrix, aut
renes animantium: quo fit, vt intortum veluti cor-
niculum efformet. Radix longa, fibrosa, insigni fer-
uore prædita est, ac ferè pari acrimonia linguam
mordicat, qua Anemone. Annua est, & non nisi satu
perennat. Cæterum à nemine hætenus proditum
fuit Trifolium, quod suis omnibus partibus Trifo-
lio bituminoso à Dioscoride allato aptius respon-
dere videatur: nulla siquidem est in nostro Trifo-
lio particula, siue folia, siue florem, siue semina,
aut caulem spectes, quam non delinearit ad vnguem

Dioscorides : nam quod atropurpureos ramulos dixerimus, cum simpliciter nigros ille descripserit, hoc parum est, nec ferè apud auctores discriminis alterius, quàm quòd saturatoris aut dilutioris coloris sit. Sed cum odoris & coloris præstantia locorum ratione contingat ex Theophrasti sententia *ὅτι ὁ λένω παρ' ἐλέγῃ καὶ ἡ Δοσμία καὶ ἡ Δ' ἡροία καὶ τῆς πόποις ὅτιν* vt habetur cap. 6. lib. 6. Hist. Plant. causam huius rei esse arbitror, quòd hæc Trifolij species apud nos velut extorris viuat : ac proinde sicut in iustam magnitudinem vix adolescit, ita neque completam fructus eius maturitatem, neque viuudum caulis & flores eius colorem adipiscuntur.

Matthiolus Iconem vnus plantæ dedit pro Trifolio bituminoso Dioscor. quæ præterquam quod nec caulem, nec semina, nec florem ostendet, folijs etiam nullatenus respondet: siquidem rotundiora sunt, quàm vt oxytriphylli nomen mereantur. Accedit & quòd nullam illius descriptionem fecerit, quasi satius existimasset de incognita sibi herba tacere, quàm temerè quidquam enunciare. Dodonæus aliud trifolij genus dedit, quod bitumen olet (nam huius generis plures sunt species.) quam sæpè etiam in hortis nostris obseruauit: huic caulis est viridis, flos cæruleus vt Scabiosæ compactus in globulum. Sed his notis plurimùm dissidet à Genuino Dioscoris trifolio, cuius non modo caulis niger est, sed etiam flos purpureus. Allucinatur etiam grauissimè, cum purpureum colorem interpretatur

Cap. 4.

cæruleum. Sequutus omninò Ruellij sententiam, & non audito Galeno, qui lib. de Theriaca ad Pisonem, Trifolium vere cùm floret Hyacintho similem esse testatur: at hyacinthus veterum non cæruleus est, sed purpureus, eâque purpura tinctus, quæ in rubrum tendit; siquidem flos est ex Aiakis cruore æditus, vt vult Ouid. Fab. 6. lib. 10. Metaph.

Tyrioque nitentior ostro.

*Flos oritur, formamque capit quam Lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.*

Lib. 9. cap.
36.

Vbi aduerte Tyriam purpuram rubram esse ex Vitruuio. Hic enim auctor est purpuras pro soli proprietate alium atque alium habere colorem: Apud Tyrum quidem rubrum; circa Africam autem Puniceum succum emittere. Idem confirmat Plinij auctoritas, liquor purpurarum nigrantis rosæ colore subluet. Sanguinis color purpureus est apud Virgilium.

Purpuream vomit ille animam, &c. & 11. Æneid.

Labitur exanguis, labuntur frigida letho

Lumina, purpureus quondam color ora relinquit.

Vnde videtur natum purpurisso verbum quo vtitur Plautus in Truculento.

Istas buccas tam belle purpurissatas habes.

Cap. 26.
lib. 22.

Refert Plinius Hyacintho pro cocco hyssginum tingi in Gallia, coccus autem rubrum pingit, non Cæruleum. Et sanè æquum est lapidem Hyacinthum quem vocant, sic appellari quod floris Hyacinthi herbæ colorem referat, quod si ita est cùm Hyacinthus lapis ad obsoletum rubrum tendat, &

viniquodammodo colorem imitetur. Cuius ergo apparet, & Hyacinthum purpureum & Trifolium bituminosum, quod ex Galeno flore colorem Hyacinthi refert, nullatenus ad Cæruleum tendere colorem; sed omninò ad rubrum. Non negauerim tamen purpureum colorem aliquando pro violaceo sumi posse, vt cum purpureæ dicuntur violæ: idque obseruauit Plinius dum triplicem purpurei coloris facit differentiam, vnus in rosa vulgari, secundi in viola, tertij in malua; nam & ex purpurâ quæ circa Africam reperitur, & puniceum & violaceum colorem tingi notauit Vitruuius: qui color Cornelij nepotis tempore vigeat; fiebatque potissimùm cum vetustate collaberetur purpurarum succi vigor ille puniceus, cui succo diutius asseruando, cum summa & peruigili cura opus esset, ne situm contraheret, ob eam causam & magnopere commendabatur purpura violacea, nec minore pretio quàm Tyria aut Punicea æstimabatur: Sed Cæruleum colorem dici purpureum nunquam obseruauimus. Nolim tamen affirmare hoc Trifolium nostrum, verum esse Trifolium Asphaltion, siue bituminosum Dioscoridis: licet nullum fuerit hætenus inuentum cui magis quadret allata à Dioscorid. descriptio, vt conferenti perspicuum erit: idque potissimum, cum ad semina & folia & florem, & colorem, quibus fert omnes descriptionis Dioscoridis notas: accedat & qualitas veneno aduersa, huic plantæ nostræ tam à natiuâ proprietate insita, quàm & ab insigni calore, vique attractrice quâ pollet sum-

*Plin. cap. 8.
lib. 21.*

*Cap. 123.
lib. 3.*

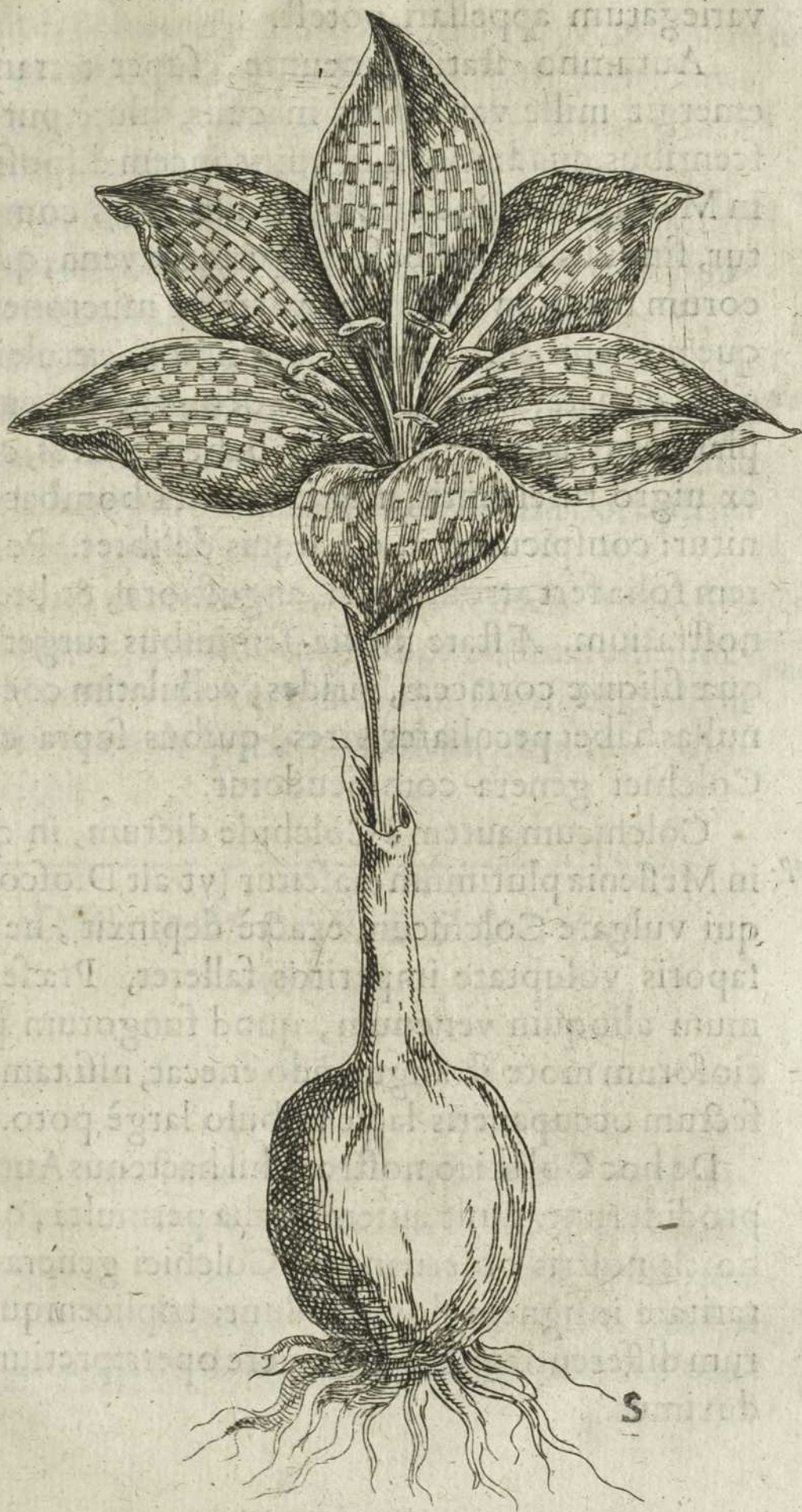
mâ. Nisi fortè hoc Trifolium nostrum alibi nascatur, quàm in Americâ: vnde venire in cognitionem Dioscoridis potuerit: quod nemo hætenus obseruauit: licet id crebro in plantis accidat, vt varijs & maxime distantibus regionibus, eadem omninò generentur à natura, quæ vt vbique eadem est, ita & vires suas æqualiter vbique diffusas esse aliquando demonstrat. Sic Glaux exigua, quæ maritima à Dioscoride dicta fuit, in continenti reperitur, eamque sæpius Meudoni, in siccissimis & editissimis locis collegi; fortasse ita fuerit de hoc Trifolio, quod alibi fortè natum & vidit & descripsit Diosc. Nemo enim est tam rudis, vt ignoret Dioscoridis ætate nondum Americam, nedum Canadensem regionem detectam fuisse.

COLCHICVM VARIEGATVM.

CAPVT LII.

RIGVIS maximè pratis gaudet Colchicum omne; quanquam & siccanæ non auerfetur, illudq; potissimum genus, quod ex Insula Chio differtur, hoc enim cultu aut nullo aut leuissimo contentum est. Cur autem fritillare dictum fuerit, ab ijs, qui eius figuram citra Historiam dederunt nuperrimè, non facile capio. Nam cum huius flos fritilli in modum quo tessera agitata mittuntur in alueolum latissimè non sit excauatus, imò fundum habeat

COLCHICVM VARIEGATVM.

habeat perangustum; aptius, ut videtur, Colchicum variegatum appellari potest.

Autumno statim incunte, super terram flos emergit mille variegatus maculis, dilute purpurascentibus, quadratis, & in quincuncem dispositis, ut in Meleagride Dodonæi. Sex ille folijs componitur, singulis inest albescens quædam vena, quæ per eorum medium ab infima parte ad mucronem usque prorepat. Filamenta sex longiora cæruleis apicibus donata, à cavitare floris oriuntur. Bulbus huic plantæ pro radice est, tunicas habens plures, coloris ex nigro rufescentis, interior multâ bombace munitur: conspicuum id est, si quis delibret. Post florem folia fert atrouirentia, angustiora, & breviora nostratium. Æstate media seminibus turgescit rufis, quæ siliquæ coriaceæ, virides, cellulatim coercent: nullas habet peculiare vires, quibus supra cœtera Colchici genera commendetur.

Lib. 4. cap.
84.

Colchicum autem à Colchide dictum, in qua ut in Messenia plurimum nascitur (ut ait Dioscorides) qui vulgare Colchicum exactè depinxit, ne fortè saporis voluptate imperitos falleret, Præsentissimum alioquin venenum, quod fungorum perniciosorum more strangulando enecat, nisi tamen effectum occupaueris lacte bubulo largè poto.

De hoc Colchico nostro nihil hætenus Authores prodiderunt. Sunt autem & alia permulta, quæ in hortis nostris observantur, Colchici genera, quæ raritate insignem florem edunt; triplicemque eorum differentiam hic subtexere operæpretium esse duximus.

Primum ergo flores habet lacteo candore insignes, qui variis colorum picturis luxuriantur, venis nonnullis excurrētibus, nunc diluta purpura, nunc saturatione tinctis. Apparet etiam in foliis huius plantæ virentibus similis varietas, quod & in Tuliparum genere, & (vt semel dictum sit) in reliquis plantis omnibus, quarum flores quos striatos nostri vocant simili varietate commendantur, obseruare licet.

Colchicum
striatum.

Secundum verò Colchici genus & florum minore copia, & innumera prope foliolorum serie à reliquis distinguitur. Nuncque languidè, nunc vero obscurè purpurascit. id Colchicum flore pleno ea propter appellamus.

Colchicum
flore pleno.

Tertium denique in pratis Pallefiacis, vt postea indicabimus, sparsim vulgaribus permixtum inuenitur. Huic flos est Amaranthinus, florisque pediculus, qui in cæteris speciebus albicat, purpureo colore inficitur.

Colchicum
amaranthinum.

DE MILLEFOLIA *tuberosa.*

CAPVT LIIL.

II A P V D quos stirpes prosequendi laus viget, id imprimis, arbitror, cauere debent, ne dum apertis inambulant campis vel minimam herbulam negligentius prætereant: nam multæ quotidie incredibilesque differentiæ pedibus pro-

culcantur, ob affinitatem quam cum similibus primâ fronte præ se ferunt: quas si propius intueremur, aut etiam erueremus, alias sæpè, aut saltem in aliquo diuersas nemo nostrum non deprehenderet; hoc mihi sæpius initio contigisse ingenuè fateor: verumtamen postea cum paulò diligentius rei herbariæ incubui, vt ardere hac exercitatione cœpit animus, ille & oculos & manus, nares & palatum in consilij sui societatem adsciuit: ita vt nullam postmodum plantam offenderim, quæ eruta hisce sensibus non subijceretur. Neque verò aliter exacta haberi potest plantarum cognitio, testâte Galeno cap. 3. lib. de Theriac. ad Pisonem, quot enim sunt herbaræ quæ variant partibus ijs quæ terrâ occuluntur, cum sint eadem alijs quæ prominent? exemplo fuerint Cynosorchis, & palma Christi: Valeriana & Nardum Montanum: Ranunculi species inter sese, aliæq; quamplurimæ. Saporis ratio discriminis pondus non leue affert; sed primas tenent vires eximæ, non illæ tantum quæ sapore deteguntur, suntque velut in propatulo cuilibet expositæ, sed illæ quas vt quid maximè pretiosum auara natura penitior earum sinu vt gazophylacio condidit, noluitque mortalitatibus nisi longâ annorum vsurâ per experimenta promi, vtpotè quibus nullum est cum saporibus commercium. Experientiam itaque (non inertem illam, sed eam quæ ratione fulcitur) vt arbitror potiorẽ esse trutinam, quâ quæ prisci vtriusque linguæ auctores de plantis expresserunt, verane sint, an fabulosa ponderentur: ita & vnicâ esse

viam cenſeo, quæ nos in plantarũ ab ijs traditarum cognitionem deducere poſſit, ac proinde Dioſcorides, Iulio Baſſo, & Nicerato, & Petronio, & Aſclepiadi minus aſſentiendum ſuadet, in præfatione libri primi, qui τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, καὶ δοκιμασίας, ἃς ὑπιδρομῆς παρέδωκαν, καὶ τῇ πείρῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν χαλινάζοντες, qui medicamentorum vires probationeſq; curſim cõplexi, nullo experimento eorũ effectus cõprobarunt. Sic lien accõmodatum Splenium fortuna detexit, euentus comprobauit, ratio ſtabiliuit: huic claſſi Alyſſon, Phalangium, Alimus, Pœonia, & aliæ adnumerantur, quæ tantum experimentis vera eſſe comperimus: Sed de millefolia ſtratiote, quam Achilleon veram eſſe nonnulli cum Plinio contendunt, longè aliter habet. Nemo enim eſt Antiquiorum, qui non ipſi aſtringendi vim concedat, & ſingularem ſanguinis vndecumque fluentis ſiſtendi facultatem, ac proindè eam (inquit Plinius) vt vulneribus præcipuam cum ærugine in vulnũ Telephi decutiens Achilles pingitur, Dioſcorides idem cenſer lib. 4. cap. 103. Millefolium ſtratiotes quod χιλιόφυλλον vocant; ἐστὶ δὲ αὐτὴ ἡ βοτάνη σφόδρα ἀγὰρ πρὸς αἱμορραγίαν, καὶ ἑλκὴ παλαιὰ, &c. Galenus libr. 7. de ſimplicium Medicament. facult. ſub nomine Millefoliæ ait ξηραντικὴς ὅστιν εἰς ποσὸν δυνάμειος, ὡς κολλᾷ τραύματα. Et libr. 8. ſub nomine ſtratiotis terreſtris, quæ mellifolia eſt. Habet, inquit, πῖ φύλως ὥστε δεῖ τὸ καὶ τραύματα κολλᾷ δυνάσκει, ἐνιοὶ δὲ αὐτῇ καὶ πρὸς αἱμορραγίαν χρῶνται. Cũ tamen, quod nemo hæcenus obſeruauit, con-

Galen. c. 3.
lib. de The-
riac. ad Pi-
ſonem.

Cap. 5. lib.
25. nat. hi-
ſtor.

trariam vim ipsi inesse experientia comprobarit, Naribus enim indita, non longè post sanguinis stillicidium infert, ac si diutiùs contineatur hæmorrhagiam ciere consuevit, proindè felicissimo successu ipsam addere soleo medicamētis, quæ ad menstrua, aut lochia suppressa componuntur, siue enematis aut aposematis, aut topicis; quin etiam ipsa per se locis inserta plurimis opem attulit: ob eamque causam Naturam existimo tantâ copiâ ipsam humanis vsibus exposuisse, vt nullibi non nascatur, solo restibili, fœcundo, macro, ubique; sed maximè in siluis recens detonsis aut saltem, non opacis. Ex quibus colligitur verum Dioscoridis *χλίοφυλλον* stratiotes Millefolium vulgare non esse, aut certe, quod existimo, Dioscoridem & Antiquiores potius ex saporibus deductas vires expressisse, quàm eas quæ experientia multis post sæculis demonstravit.

Apud nos autem in suburbano nemore quod Bononiacum vocant, Millefolia crescit, quam fortuitus casus detexit. Huic radix est tuberosa nucis auellanæ aut Ponticæ magnitudine, ac ferè in eiusmodi tubere nascitur animalculum, colore viridem inter ac cæruleum mediò, quod millepedam refert, adeò exile & exiguum, vix vt oculis deprehenderetur, nisi lucidissimo splendore intermicaret: Quo factum est vt initio existimauerim, tuber illud ab esu eiusmodi vermiculi inesse huic plantæ, sed cùm etiam in hortum meum transtulissem, occiso vermiculo, ferè anno post crassius tuberculum obseruasssem, meis quoque amicis accuratis stirpium obser-

uatoribus communicassem, diuersam eius statui-
mus esse à reliquis differentiam in solo tamen radi-
cis discerniculo positam.

ALTHEA ROSEA PEREGRINA
forte rosa Moscheutos Plinij.

C A P V T LIIII.

PLANTA hæc quam Africa genuit, quotannis
ex viua radice longa, alba, lenta, circa Maium
mensẽ erumpit: caules habet rotundos, virides,
medulla plenos, vno verbo maluaceos; folia sunt
subrotunda, & aliquo modo Cyclamini, propius ta-
men Mori nostratis folia referunt, pronâ parte
molli & tenui lanugine canescunt, oleæ foliorum
instar, supinâ aliquanto magis virent. Cuiusque
caulis fastigium globulos virides admittit non pau-
cos, qui singuli & singulis pediculis teretibus inni-
runtur, & quamplurimis filiolis oblongis & angu-
stis omni ex parte circumdantur: oriuntur hæc fo-
liola à basi globuli, distant inter se aliquo interual-
lo, egregioque ordine disposita, velut cancellis eun-
dem globulum obsepiunt, qui dum maturitate de-
hiscit, in quinque partes finditur, alueoque suo con-
dita quinque fundit latissima folia, quæ roseum
florem exprimunt, similem, atque etiam amplio-
rem Maluâ roseâ Lobelij. In huius floris vmbilico
stat panicula albida, pistillo tenui fulta, qualis in
floribus

ALTHÆA ROSEA PEREGRINA.

floribus Althææ fruticis conspicitur. Hæc Althæa quam vocamus roseam, florem edit in fine Augusti rosæ similem: ut certè videatur esse illa rosæ species, quam Plinius concisâ breuitate, ut solet, subindicauit potius, quàm descripsit, c. 4. l. 21. suæ Naturalis Histor. Hancque Moscheuton vocat: quod verbum, Gaza interprete apud Theophrastum, viuiradicem significat, quale epitheton nostræ Althææ valdè competit. Quamuis enim reliquæ rosarû species, quæ malleolis panguntur, ita nominari possint; quia tamen non radice tantum, sed & stipite viuaces sunt, huic vni autem singulis annis frigore intermoritur quicquid supra terram est, caulis, folium, flos; solaque superat hyemem radix, quæ quotannis circa Maium mensem nouis partibus, nouis veluti membris repubescit; idcò Moscheutos præcæteris appellari meretur. Cæterum ut quiuis intelligat, quàm apte suis partibus noua hæc rosa Plinianæ respondeat, lubuit subnectere Plinij verba, *Alia Rose species funditur è caule Maluaceo, folia oleæ habente, Moscheuton vocant, & postea inter rosas odore carentes recensetur. Caulis nostræ Althææ Maluaceus est, folia quoque sunt oleæ, non figura quidem, sed canicie simillima; præterea odore vacat; florem roseum habet; nouamque singulis annis formam induit; coronamentis additur. Ac proindè non abs re, quis hanc Althææ speciem, Moscheuton rosam appellauerit. Iam vero ut nostræ nomenclaturæ rationem reddamus, Certissimum est hanc plantam maluaceam esse siluestrem: Hæc*

Cap. 4.
lib. 21.

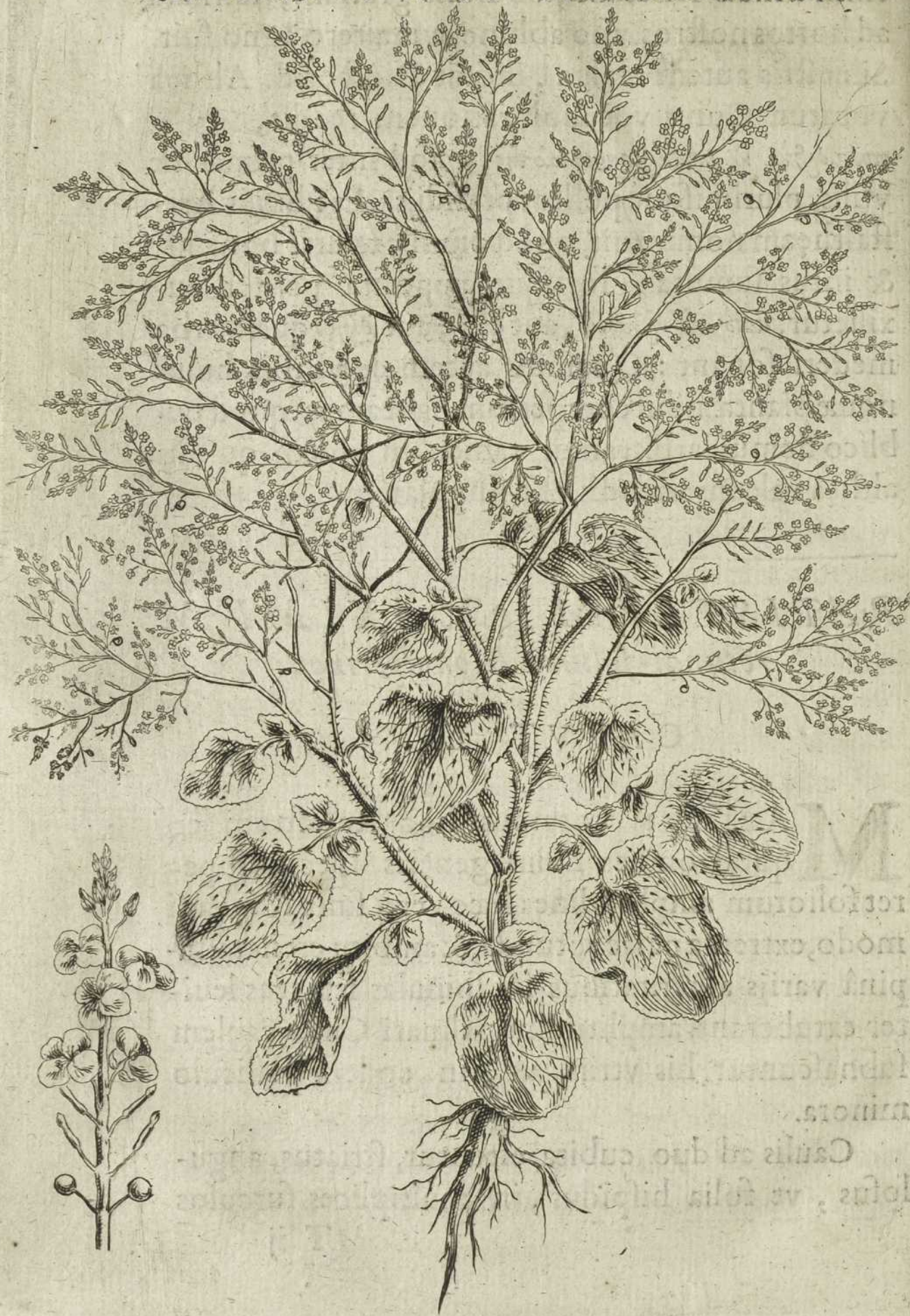
enim à siluis Africanis, ob floris gratiam, translata ad hortos nostros vno abhinc, aut altero anno fuit. Siluestris autem malua, inquit Dioscorid. Althæa vocatur. Cuius vocabuli rationem reddit, Ἀλθαία πολυδής ἢ πολύχρηστος αὐτῆς, quòd inter primas sit utilis, plurimisque polleat præfidijs. Et Plinius Aristaltheam nominauit, quòd omni ex parte bona sit, & intus sumpta, forisque apposita pariter auxilietur, ἀπὸ τῆς ἀγλαίας, aut ἀγλαίας, aut ἀγλαίας quæ verba mederi sonant: Quamuis autem de viribus huius nouæ plantæ nihil compertum habeamus, quod publico demus; arbitramur tamen in iisdem quibus althæa valet præstandis, esse singularem.

RAPISTRUM MAXIMUM
rotundi-folium Monospermon.

CAPVT LV.

MAXIMUM vocamus hoc Rapistrum eo quòd omnes huius generis species superet foliorum amplitudine: hæc verò sunt Raphani modo, extrema parte rotunda, & ambitu crenata: supinâ varijs asperitatibus in spinulas setaceas leuiter extuberant, amplitudine palmari. Circa caulem subnascuntur his vtrimque, in eodem pediculo minora.

Caulis ad duo cubita eleuatur, striatus, angulosus, vt folia hispida, in multiplices furculos

diuiditur, in quibus longè minora, quàm in Caule folia glomeratim aggeruntur, & sine ordine locantur: sunt enim illa & magnitudine, & figura vrticæ græcæ similia: onusti sunt surculi innumera florum propagine, adeò vt integrâ vigeant æstate: flos ex rotundo capitulo subflauo in quatuor candida foliola separatur, inter quæ tenuia filamenta & pistillum viride, cum apicibus luteis apparent. Cuique flori succedit semē vnicum, paruum, subflauum, rotundum, rotunda quoque capsulâ membranacea coriandri magnitudine inclusum: quamuis initio dum viret, paulo longior appareat; per maturitatem tamen orbicularis est figuræ. Et ea propter à singularij semine, Monospermon appellauimus (quali epitheto, ob eandem causam *brassicam marinam* insigniri voluit Turnerus) quòd videlicet non vt vulgare Rapistrum, longioribus siliquis plura semina contineat, sed unicâ eâque, vt dixi rotunda, vnicum tantum. In Hispania nascitur.

RUBUS ODORATUS.

CAPVT LVI.

HIVS fruticis radix Rubi vulgaris modo, per summa cespitum vagatur. Folia fert ex longo pediculo leniter hirsuta, latissima, in angulos excurrentia; seu vt Theophrastus ait, *ῥακαλιζοντα ἐκ τῆς ἀκρῆς καὶ ἐκ τῆς πλαγίῳι*, hoc est, quæ cū extremo

tum, lateribus sinuata confidunt: vno verbo *σολο-
πώδη*: hoc enim vocabulo peculiarem istam folio-
rum figuram, quæ viti, aceri maiori, & rubo de quo
sermonem habemus communis est, Theophrastus
explicat. Quamquam cap. 18. lib. 3. Rubo folium
tribuat *ἀγνώδες* (malè enim quicumque huius no-
minis loco *ἀγνώδες*, *ἰγνώδες* reponunt, corruptè etiam
legitur apud Athenæum *ἀγλάδες*, vt aliquando de-
monstrabimus, si Deus dederit) quod nomen *ἀγνώ-
δες*, non tam Rubi folio, quàm diuisuræ proprium
est: sunt enim Rubi folia quinque sinubus, & plu-
ribus aliquando ad pediculum vsque diuisa, simili
prorsus modo ac in vitice accidit, quam Græci *λύ-
ρον*, aut *ἀγρον* appellant, vnde deductum nomen *ἀγνώ-
δες φύλλον*, folium viticeum. Sed ista obiter & ad
Theophrasti mentem aperiendam, quam nemo
vnquam assequi potest, nisi qui in cognitione stir-
pium tam indigenarum, quàm exoticarum versa-
tissimus sit. Sed vt ad propositum redeam: elegan-
tissimi huius Rubi folia fragrantissima sunt, parem-
que agrimonio odorato aut pimpinellæ odoratæ
spirant odorem: sine ordine circumposita sunt cau-
dicibus, qui plurimi & ramosi ab radice se attollunt,
sarmentosi, flexiles, medulla pleni, spinis vacui, mol-
liter hirsuti: nudantur folijs autumnò, præterquam
in cacumine; cymæ etenim in Hyemem vsque pro-
rogant moras, quo tempore & ipsæ cadunt, vnâque
& arefcit caulis, nec enim Hyemis inclementiam
patitur; sed quotannis renouari solet. Flores fert
in summo, magnitudine & figura rosæ simplicis,

quam caninam vocant: nam & in Rubo quoque
 prouenit rosa, inquit Plinius; quo fit vt veteres
 κινώρεον idem esse ac κινώρεον existimarint, cum
 Dioscoride cap 124. libri primi, quamquam à neo-
 tericis toto cœlo distinguantur. Cæterum roseus
 iste Rubi nostri flos, quinque folijs sinuatis constat,
 colore est dilutissimæ purpuræ violacæ, in calicis
 medio sui mille luteos apices complectitur, vt rosa,
 succeditque tandem fructus, vulgaris Rubi Horten-
 sis figura, non adeò gratus sapore; sed forma similis,
 ὡς ὁ θεός καὶ ὁ πλῆσιος τῷ τῆς ῥόδου, vt de vulgari
 inquit Theophr. hoc est vt interpretor, ex granulis
 Rubris compactus, vt malum punicum. Nec enim
 satis appositè ad Theophrastimentē, nonnulli hanc
 Rubi similitudinem cum malo granato eruunt à
 Cytino, hoc est vt Celsus vocat à mali punici ca-
 pitulo, quod Cælius Aurelius ambulacium aut am-
 pullacium latine dici testatur; quamquam huius rei
 nullam faciat mentionem Theophrastus. Malim
 itaque potius de pomo Rubi, quàm de putamine
 rosæ caninæ, quod vernaculè *grate-cul* vocant, inter-
 pretari; est enim pomum Rubi quamplurimis aci-
 nis & granis Rubris ita congestum, vt malum gra-
 natum exempto cortice perbellè referat.

Cap. 18. lib.
 31. Histor.
 Plantar.

*NARCISSVS PVMILVS**Indicus Polyanthos.*

CAPVT LVII.

HVIC Narcisso, quòd infelicius crescat, nec
vltrà palmum eius caulis adlescere consue-
uerit, pumili nomen dedimus.

Radix est carnosior, maiorque bulbus : folia
oëto aut nouem, palmum longa, lata pollicem,
glaucè virentia, non recta vt reliquorum, sed mo-
dicè flexuosa, iuxta terram nata obliquè prodeunt.
Inter quæ non medius caulis, sed relictis ad latera
folijs, nudus & liber erumpit. Hic non rotundus
vt reliquorum, sed semunciam latus, postquam me-
dij palmi proceritatem impleuit, membranam tur-
binationem, quâ velut capite clauditur, aperit; ap-
paretque tandem eximia nouemdecim, aut viginti
florum vmbella, qui pro soli cælique ratione lan-
guidius aut saturatius rubescunt. Singulis est Col-
chici pratensis & figura & magnitudo : sex enim
constant folijs, quæ ab angustijs in latitudinem pau-
latim sese laxant. Foris sinus secundum eorum lon-
gitudinem fertur, qui & in subiectum flori capitu-
lum producit, tot pariter cristis extuberans, quot
folia strijs excauantur. Sex stant in medio filamenta
longiora apicibus cæruleis donata. Subsunt quibus-
que floribus pediculi triangulares, hi cum inter se

caulis in apice cōmittuntur, admirando prorsus ordine dispositi, naturale, sed vix imitandum Icosædrum formant. Flos quoque ut aspectu, ita & suauitate est inenarrabili; præcocior est etiam reliquis: floret siquidem ante Arcturum; octiduo post autem apud nos semine viduum collabitur.

Maioris autem Indici Narcissi duplex apud nos observatur differentia. Alter quippe floribus est præcocioribus, ex rubro candicantibus, & odoratissimis: caule dum semina maturescunt virescenti.

Narcissus
maior Indi-
cus præcox.

Alter verò florem edit post Arcturum, longè rubentiolem, sed ignauius odoratum: caule semper atropurpurascete. Communem autem habent florendi modum, siquidem vtrisque caulis exit sine folijs, subnascantibus tantum elapso flore. In eoque maxime differunt à pumilo antea descripto, cuius non solum vno eodemque tempore caulis & folia prorepunt, sed etiam per Hiemem tabido caule, eadem virere perseverant: imò nunquam ea marcescere nisi per extremum quisquam observavit. Differentiam facit & caulis, quem illi nunc geminum, nunc etiam triplicem, semper verò teretem habent, cum sit huic usque singularis, & in amplitudinem latefcens. Eadem tamen omnibus radix, bulbus scilicet vnus, mollis & carnosus, multis obductus tunicis, quæ siccitate (Eriophori bulbi modo) in sericeam lanuginem discerpi possunt; subsunt verò maiores fibræ quibus altius infixis velut osculis bulbus humi teporem ebibit.

Narcissus
maior Indi-
cus seroti-
nus.

Has omnes plantas, etiamque proximo capite se-

Cap. 12. lib.
7. Hist.
Plant.

Ibid.

Cap. 6. lib.
6. Hist.
Plant.

Cap. 19. lib.
21. Plin.

quentem, vt inter liria aut Narcissos (quæ duo apud Theophrastum vnum idemque sunt) commodissimè numerari posse censemus, ita & liliorum generi nul-
latenus ascribendas testamur. Ac in eo sequimur Theophrasti mentem, qui quatuor affert in vniuer-
sum proprietates Narcissorum generi communes, quas in lilijs nemo repererit; hæ verò familiares sunt nostris, indicis Narcissis. Prima est quòd cum satorum omnium ac proinde liliorum, τὸ φύλλον ἀνατέλλει πρῶτον. Εἰθ' ὑστερον ὁ καυλὸς. Narcissus contra caulem prius, deinde folia promit. Secunda à radice peti-
tur, quæ Narcisso est περιεμφερὴς κατὰ τὸ γῆμα παρ' βολβῶν πλὴν ὃ λεπυρώδης. Lilijs autem bulbus squam-
mata velut agglutinatione compingitur.

Tertia à situ foliorum humili, & quarta à tunicis quibus flores Narcissorum concepti ante partum includuntur. Narcissus enim τὸ μὲν ἐπὶ γῆς φύλλον ἀσφαλῶδες ἔχει, &c. τὸν δὲ καυλὸν ἀφυλλον μὲν, καὶ ὅτε ἀκρὸς τὸ αἶθος, ἔστιν ὅμειν πνί, κατὰ πρὸς ἐν ἀνέλει, &c. folium Albuci terræ proximum gerit, habet cau-
lem sine folio, florem suo ferentem cacumine, in membrana veluti vasculo inclusum largè. Lilium autem & folia per vniuersum caulem habet dis-
posita, & flores apertos nullaque ante vagina in-
clusos.

A Narce autem, & stupefactoriâ facultate Nar-
cissus dictus est, non à fabuloso puero.

NARCISSVS IAPONICVS
rutilo flore.

CAPVT LVIII.

INTER omnes Narcissos qui hactenus inuisi
apud nos extiterunt, prima ut arbitror auctori-
tas nobilissimo huic generi debetur; quod paucis
ab hinc annis ex Iaponia allatum, strenui admodum
& nullis sumptibus parcentis viri Ioannis Morini
cultura, tandem in florem profiluit septimo mensis
Octobris, anno Domini 1634.

Spectabilis thyrsus per initia nudus folijs, paula-
tim se in pedis altitudinem subrigit, superiore par-
te virens, infernâ mille atropurpureis notis infus-
catus. In cuius fastigio nouem aut decem florum
gemmæ totidem petiolis hærentes, in vmbellam dis-
ponuntur, quæ prius oblōga & rotunda quadam va-
gina membranacea celabantur. Hæ dum florem
patefaciunt, in sex folia diduci solent; Si potissi-
mum planta hæc resoluta, & pingui humo seratur:
nam si siccâ aut confectâ posita sit, soli macies ple-
rumque nonnullos vno aut altero folio mutilat.
Quod omnibus fere floribus familiare est, qui ab
exteris Regionibus, aut saltem extra natale solum
transferuntur: quorum integritatis & elegantiae non
minimum soli macies detrahit: Hæc namq; fructus
etiam natura dulces in acerbos, & læues in hispidos

NARCISS. IAPONICVS RVTILO FLORE.

vertit. Grossulæ fidem faciunt, quarum pomum spinis vndique aculeatum nuper vidimus; licet huic Grossulæ aculeatæ id tantum generi peculiariter ingenitum affirmant. Quanquam certum sit plantas omnes, ut culturâ & optimæ terræ adiectione feritatem omnem deponunt, ita & faciliè eandem aut incuriâ, aut soli siccitate resumere. Singula ergo cuiusque floris folia duas uncias sunt longa, admodum angusta, & exigua veluti lacunâ sulcata: iuxta floris centrum breui acumine gracilescunt, extrema parte inflexa resupinantur (pro more Lilij Montani, quod Martagon vocant) Color floris est Cinnabaris, aut laccæ elegatioris, venâ sanguineâ tamen lacunarum media discriminatæ: Sex stant in medio filamenta folijs longiora & pallidius rubentia, totidem apicibus atropurpureis ornata. Vnus odor abest, eius defectum natura suppleuit viuacitate coloris, quem non modo pigmentorum mixturæ artificio quisquam assequi nequit, sed nec vllis hactenus floribus similem concessisse naturam obseruatum est. Nam præter eximium hunc colorem, quo intuentium obtutum hebetat; si fortè serenus dies affulserit, floremque radijs sol meridianus illustrauerit, mille velut scintillas euibrat, quas pertinax oculus, inconniuenſque, vix momento sustineat.

Subest bulbus prioribus similis. folia verò non nisi tabido caule erumpunt: quorum color non glaucus, nec obscurus, sed grata viriditate renidet.

ORNITHOGALON LVTEOVIRENS

Indicum.

CAPVT LIX.

QUAMVIS à flore lacteo Ornithogalon, aut Ornithogale herba, vt Plinianũ loquar, deducta esse videatur; Verumtamen huius quoque species nonnullæ florem edunt croceum, qualem in pago Iuryaco iuxta Sequanam reperiri Enchiridium nostrum indicabit. Nihilque vetat quominus natura varietatis studiosa, coloris etiam alterius alibi produxerit, quibus non floris albedo, sed effigiei similitudo Ornithogali nomen conseruat; Nisi fortè, quod fanius interpretatur Dalechampius, Ornithogalon potius dictum fuerit à lacteo candore bulbi, figuram ouorum auium referentis, quàm à flore, qui cum aui- bus aut auium partibus cognationem nullam habere videtur.

Ornithogalum itaque nostrum quod ex Indijs accepimus, primùm floruit in horto nunquam satis laudato D. V. Robini mense Septembri 1633.

Huic Caulis & folia simul emergunt longa, lata, vt Pannonici, similiter etiam sulcata. Caulis inter hæc medius ultra pedalem longitudinem assurgit, rotundus, glaber, virensque: hunc tenuis veluti glauci coloris halitus suffundit, qui leuiore tactu defloratur, vt in prunis integris, vuisque præmaturis videre licet.

A medio

A medio ferè ad apicem vsque flosculorù globulis spicatur, adiectâ quibusque folij appendiculâ cuius cavitatibus flores singuli celantur, ad modum granorum in spica triticea, quæ gluma solet obtegere. Id quod familiare est vulgari nostro Ornithogalo. Paulatim globuli se è cavitare illa subducunt, subiectique eorum pediculi longius producuntur, vnaque cum flore deorsum nutant: flos tandem luteouirens dehiscit sex foliis cõstans, quorum tria externa latissimè expansa luteo colore fimbriantur, tria verò interna in se compressa manent, vt Leucoij minoris verni, & mucrones habent intrò reflexos, quibus stamina alba cum apicibus luteis reconduntur: tria verò his interposita stamina apicibus carent. Pistillum triangulare medium floris occupans, seminibus paruis turgēt: huius in apice mollis stat epiphyxis, quæ cum flore marcescit. Nunquam floris huius folia vento aut vetustate decutiuntur, sed in se contracta & occlusa tabescunt.

PLANTAGO MAXIMA

*Hispanica, quam Hispani caulescentem
vocant.*

CAPVT LX.

HOc genus plantaginis, quod Hispania gignit, mirâ foliorum amplitudine, & thyrsi proceritate luxuriat. Pedalis illa sunt longitudinis,

Canadensium Plant. Historia. 163
PLANTAGO MAXIMA HISPANICA.

latitudinis semipedalis, excurrentibus non paucis, ut in vulgari plantagine, per longitudinem nervis; nec non & substrato singulis folijs palmari pediculo latiore. Thyrsus in duo cubita plerumque surgit: flores, si magnitudinem excipias, nostratium sunt omninò similes. Radix pariter multâ fibrarum copiâ constat. Totius plantæ folia, caulisque ex viridi colore obscure rubescunt. Floret apud nos sub exitum Septembris. Refrigerat impensè, minus tamen astringit; huius quippe laxa admodum est, & pinguis substantia, nec nisi humecta loca desiderans.

SISYNRICHIVM INDICVM
V. Robini.

CAPVT LXI.

ELEGANS hoc Sisynrichij genus, nuper ex Indijs Orientalibus accepit D. V. Robinus. Huic radix bulbacea, Nuculæ magnitudine, Croci effigie Myrsiaci, quam incolæ lubentius esitant (sicut eiusdem etiam generis indigenas Hispani opiliones edunt, quas Noselhas appellant, vocabulo vernacule auellanam significante) Postrema æstatis parte, quam oporan vocant, flores fundit in singulis caulibus nunc singulares, nunc etiam plures, sex folijs variè coloratis compositos: Interna siquidem pars cærulea est, circuloque flauo diuisa, dorsum autem mediâ & infimâ parte cineraceum; media verò

X üj

quæ in mucronem porrigitur, languidè cæruleum. Elapso flore semina in folliculo subrotundo & carinato, vt Gladioli, concepta subnascuntur. Folia vt Iridis bulbosæ, aut Asphodeli lutei minoris, teretia sunt, & per longitudinem striata, modicèque in terram reflectuntur.

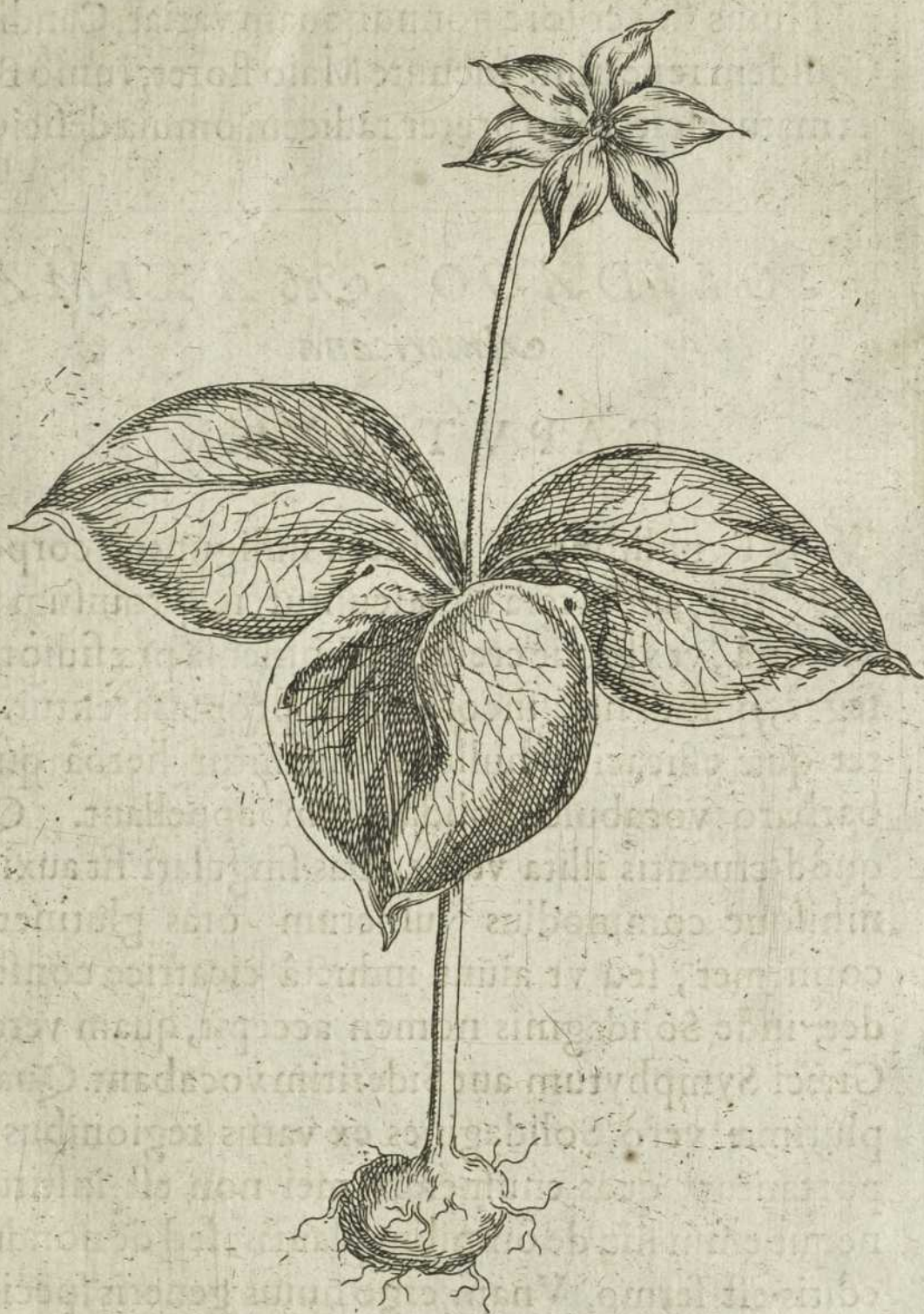
SOLANVM TRIPHYLLVM
Canadense.

CAPVT LXII.

VT herba Paris nostras, quæ passim inter siluas Meudonenses riguis maxime locis reperitur, solet ab herbarijs Tetraphyllos nominari, quod quatuor omninò folijs constet: Eadem ratione & hanc Canadensem plantam, quæ superiorem apprimè refert, tribus tamen folijs tantum præditam, Solanum Triphyllum appellauimus.

In pedem surgit Cauliculus, teres & viridis, qui in medio sui tribus folijs aduersis inter se, latioribus & in obtusum mucronem desinentibus, colorisque obscure virentis intercipitur. Ultra hæc enim nudus transilit caulis, qui in summo florem vnicum gestat, sex folijs conflatum, quorum tria subiecta tota viridia sunt, & breuia: tria verò superiora longiora, & latiora atropurpurascunt. Nascitur in eorum medio pomum exiguum, quod maturitate pullum & nigrum redditur, seminibus paruis Solani hortens-

SOLANVM TRIPHYLLVM CANADENSE.

sis æmulis turget. Sapor huic dulcis. Radix non per summam tellurem errat vt nostras, sed in tuberculum conglobatur.

Huius flos colore nonnunquam variat, Candidus siquidem reperitur. Ineunte Maio floret, Iunio Bacca maturefcit. Iulio præter radicem omnia deficiunt.

SOLIDAGO MAXIMA
Americana.

CAPVT LXIII.

VT nullibi non vulnera infliguntur corporibus, aut vlcera innascuntur; ita prouifum fuit à naturâ, vt vbique creſceret immenſa præſidiorum ſeges, quibus hæc incommoda propulſarentur. Inter quæ efficacius nullum inuenitur herbâ quam barbaro vocabulo Solidaginem appellant. Quæ quòd cruentis illita vulneribus ſingulari ſit auxilio, nihilque commodius vulnerum oras glutinet & confirmet, ſeu vt aiunt inductâ cicatrice conſolidet, inde Solidaginis nomen accepit, quam veteres Græci Symphytum aut Sideritim vocabant. Quamplurimæ verò Solidagines ex varijs regionibus aſportantur, quas enumerare mei non eſt inſtituti; neque enim hic de omnibus plantis, ſed de nondum editis eſt ſermo. Vnam ergo huius generis ſpeciem ex America allatam propono, quæ caule multiplici, rotundo, glabro, leuiterque purpureſcente, in
tantam

tantam proceritatem attollitur, quantam cubita tria aut quatuor implere solent: Circa quemque folia subpinguia, & sine ordine hinc inde disponuntur, formam habent singula Saponariae, aut Plantaginis aquaticae, minus tamen densa sunt, nam aduerso sole intuenti mille velut foraminulis pertusa apparent, quod fibrarum crispitudo facit, nec magis inde scabra sunt ad tactum, attenuatae siquidem membranæ planicies asperitates illas velut læuore quodam perpolit & exæquat; quò fit vt splendè admodum vireant. Flos adeo serotinus est apud nos, vt sæpius hyeme præoccupatus, velut foetus in ipso vtero ante partum elidatur: si verò aut æstas plurimum deflagrarit, aut intempestiui calores autumnino incesserint, paniculam promit verius quàm florem, luteam, nec nisi tubulis & filamentis per floccos prodeuntem, ac non longè post maturitate in Pappos abeuntem. Radix numerosâ fibrarum copiâ contextitur. Inest plantæ sapor iucundus, odoratusque, citra acrimoniam calefaciens, nec parum habes astringentis; quò fit vt inter Consolidas siue Solidagines non postremum locum habere mereatur: confertque ad id etiam substantiæ ratio, quam viscidam atque glutinosam obtinet. Peculiaris in huius plantæ partibus viuacitas obseruatur: exsectus namque ramulus sine aquæ præsidio diu vitam seruat, nec etiam si è lacunari suspendas inarescere deprehendes, quin contra longiùs excrefcere tandemque liberius in florem profilire animaduertes: pari modo ac si matri

continuus esset. In eo namque velut in Aizoo, in Aloë, aut Telephio inferiora folia marcescunt. Sicque eorum succus cedit in superiorum alimentum.

ACACIA AMERICANA
Robini.

CAPVT LXIV.

ACACIA frutex est in Ægypto nascens, aculeatus, flore albo, semine Lupino simili, in lobis & folliculis contento; cuius summa vis est ad refrigerandum, maximèque astringendum efficax. Alterum huius genus in Cappadocia & Ponto provenit, semine in siliquis trichoris aut tetrachoris, hoc est, ternum quaternumque seminum capacibus concluso. Viribus hoc genus longè inferius, superiori esse tradit Dioscorides. Prosper Alpinus Acaciam ab Ægyptijs Sant aut Kakia appellari, & in montibus Synai copiosissimum reperiri testatur. Multa etiam refert de lachryma huius arboris, quæ gummi Arabicum in officinis vulgò nominatur: florum figuram depingit, cuius non meminerat Dioscorides; Sunt inquit parvi admodum, lanæ floccis & Platani fructibus forma planè similes. Vno verbo nihil aliud esse videntur, quàm parva lanugo in globulum efformata. Colorem habent, inquit, flores arborum quæ Cayri aluntur pallidum, aut flauum: album verò quæ in Arabiæ montibus crescunt.

*Cap. 134.
lib. 1.*

*Cap. 4. lib.
de Plant.
Ægypti.*

ACACIA AMERICANA ROBINI.

America Septentrionalis nec huius generis arbore caret, quæ etiam translata in hortos nostros non infelicitè adolefcit: adeo vt intuentes floris elegantiâ, foliorumque ordine concinno plurimùm oblectet. Arbor itaque est caudice amplo, & duro; cortice nitido & subnigro, nec spinis armato, vt *Ægyptiacæ* aut *Cappadocicæ*, sed læui. Firmissimis radicibus heret. Cacumina longè latèque diffunduntur, multiplicibus diducta ramis, teneris, medullosis, aculeis crebris & acutis horridis. Obserua tamen aculeos non rotundo stylo minaces, vt *Rhamni*: sed ex basi in amplam latitudinem compressâ, acutè gracilescentes; vt *Rubi* aut sentis *Caninæ*. Folia in eodem neruo sunt vtrinque dena aut octona, vno semper extremû nerui claudente. Peculiaris est in eis noctis sensus: statim enim sub vesperum in se adducta per media plicantur, donec sequenti die Sol postliminio reuersus aperiat. Floret Augusto: flos albus est, *Piso* similis, in vuam compositus, vt *Cytisi*, non adeò tamen fragilis, nec deorsum nutans, sed se in sublime erigens. Succedunt semina *Lenticulæ* similia, quæ singula singulis nucleis duris admodum, & ex omni parte echinatis clauduntur. Florum & seminum in naturali magnitudine positorum vuas, vt & icones folij tam patefacti, quàm & occlusi ad latera arboris in tabellâ delineari curauimus.

Totius arboris foliorum succus, aut ligni decoctum, vi summâ ad refrigerandum & astringendum est.

PIMPINELLA MAXIMA
Canadensis.

CAPVT LXV.

RADIX vasta & fibris carnosioribus diducta, caulem facit, vere desinente, procerum, rotundum & articulatum geniculis, à quibus egerminant ramuli plures, ex interuallis foliis donati, Pimpinellæ nostræ maioris effigie & colore similes. Cauliculorum apices non in globum, aut in glandem abeunt; sed milleflosculis in longiorem spicam compositis fastigiantur. Flores alternis vicibus hiant, aperiuntur inferiores primi, superiores postremi: singuli quatuor foliolis crucis modo aduersis inter se constant, & vasculo adnectuntur subrotundo, quatuor sinibus sulcato, velut plicati aut contracti marsupii rotundi sinus referentes: ab huius cavitare tres aut quatuor apices funduntur. Flos ex viridi subalbescit. Sapor, odor, color, nullatenus à vulgari nostrate differunt, ac proindè in iis immorari diutius superuacuum est, reliqua satis manifesta sunt, potissimùm cùm ad viuum delineatam huius plantæ iconem oculis legentium subiiciam.

CEREFOLIUM LATIFOLIUM

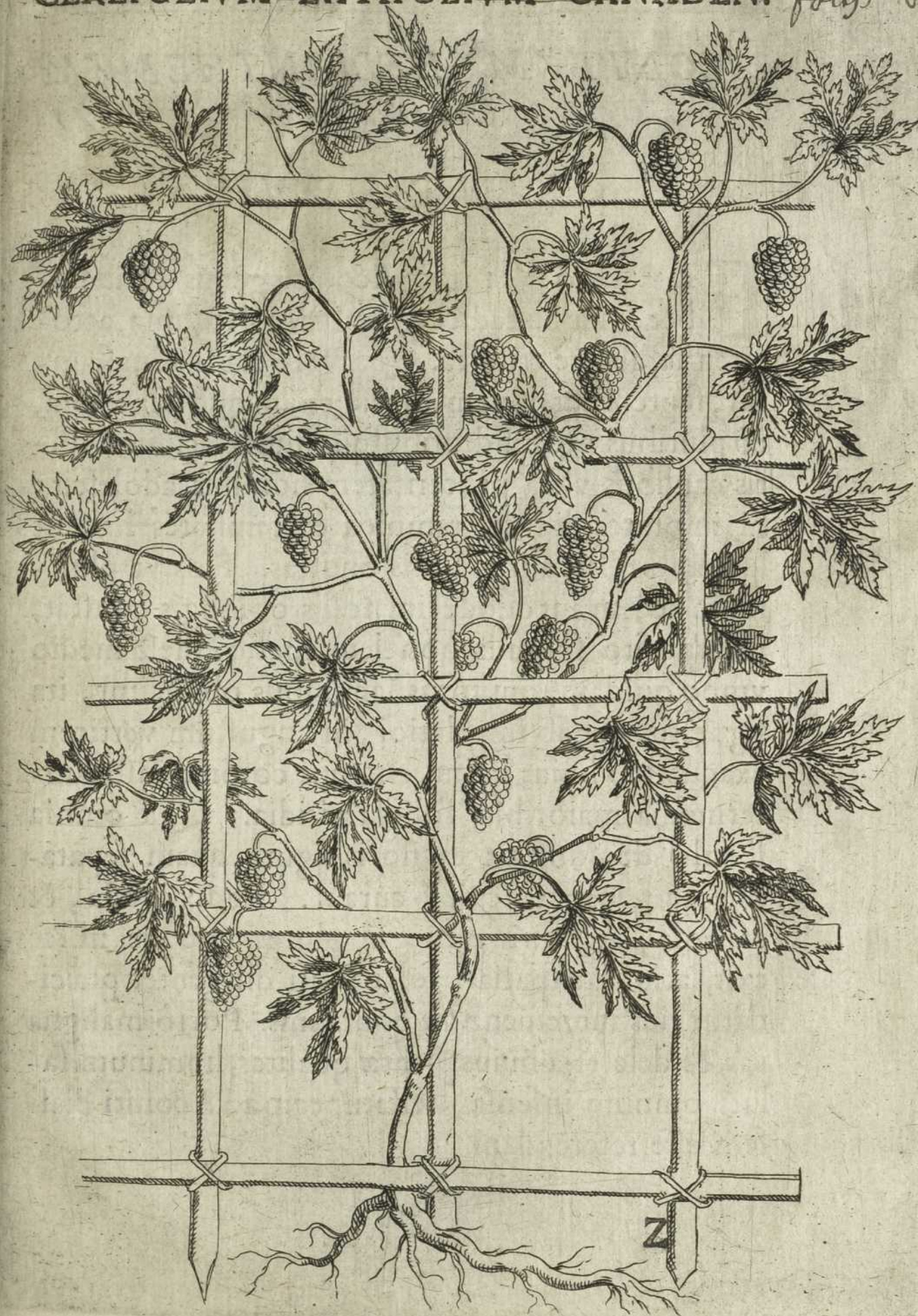
Canadense. vide iconem fol. 183

CAPVT LXVI.

SVFFICIENT Ceresolij huius iconem genuinam demonstrasse, omnes enim nostratis Ceresolij particulas ad vnguem refert, sed plenioris incrementi cauliculum facit & cymam. Flos itaque albidus muscarij effigie summum caulem occupat, hunc sequuntur semina longiuscula, ex vno pediculo plura. Caulis fragilis, & tener glaucéque virens vltra cubitum adolefcit. Folia sena semper ex singulis pediculis prodeuntia, in ambitu incisa Petroselini modo, latitudine & longitudine quadruplò superant nostratis. Tertio à satù anno moritur: semine perennat tamen, quod statim atque decidit, etiam non obrutum sponté terræ infigitur, & germinat: nec enim nostri instar agrum lætum & stercoreatum desiderat: sed in qualicumque terrâ, ac vel crudo, vel effœto solo si seritur, prouenit.

Sapor huic dulcis est, odorque non insuauis; ac proinde esculentum testamur: sed & aliis oleribus permixtum gratiam auget saporis.

CERE-

ACONITVM HELIANTHEMVM

Canadense. vide pl. 181

CAPVT LXVII,

FRUTICOSVM hoc Aconiti genus folia habet, quæ ab radice germinant, latissima, atrovirentia, ac ferè trifulca. Quæ verò cauli adnascuntur, septem aut nouem, atque etiam quo superiora, eò pluribus profundioribusque diuisa laciniis. Multis caulibus vltra proceritatem hominis adolescit; hi in plures diducti ramulos extremitates habent luteis floribus amplissimis onustas. Flos vt plurimum decem aut duodecim folijs oblongis constat, interposito singulis non leui spatio; inest medio umbo quidam, qui totus feminibus obducitur, ita figuratus, vt ab imo latior, in angustum verticem exacuatur: huius basim cingunt coronæ instar intermedia maioribus foliola viridia. Quæ omnia sedulò demonstrat ea floris figura quam separatim ampliorem sculpi curavi. Radix crassa, & carnosa, Aconiti more in plures quoque fibras exit, latiusque spatium solet, nisi diligenter præcidatur eius incrementum quotannis. Porro maligna vis, & deleteria huius plantæ qualitas, hominum salutis omnino infensa, testatur eam ad Aconiti classem esse referendam.

ACONITVM HELIANTHEMVM CANAD.

Aquifolium Echinos-
-ata folij superficie
vide fol. 180

Z ij

*AQUIFOLIUM ECHINATA**folij superficie. vide fol: 179*

CAPVT LXVIII.

TAM notum est aquifolium vulgare, quàm quod ubique, & in siluis, & inter vepres est frequentissimum: tum arcendo à claustris pecori, tum obuiis quibusque furibus repellendis accommodatum. Huius fruticis sæpes sunt tutissimæ: & licet eius rami caudexq, vt arbuſtorum Rhamni, Cynobati, & ſentis caninæ, rigentibus ſtylis non armentur; foliorum tamen ambitus ſpinulis acutiſſimis ſimbriatur: quibus obnitentis cuiusque facillimè tranſitus inhibetur. Materies etiam antiquiſſima ſemper fuit in vectibus, in manubriis bipaliorum, aliisque eiufmodi vtenſilibus ruſticis; eamque cæteris lignis vetuſtiores rei ruſticæ autores prætulerunt. Superuacuum itaque fuerit in eius cuius iconem proponimus aquifolij ſpecie deſcribenda diuagari: nec enim à vulgari diſtat ligni duritie, corticis læuitate, fructu, radice: ſed ſolâ foliorum figurâ, quæ non ambitu modo, ſed & totâ quoque ſuperficie ſcabra ſunt, & ſpinis horrida.

~~AQVIFOLIVM ECHINATA FOLII SVPER.~~

*Monium glaberrimum
canadense vide fol: 178*

VITIS LACINIATIS

folijs. vide Gronov. vol. 17.

CAPVT LVIII.

LICET infinitæ vitium differentia antiquis cognita fuerint, quas etiam nonnulli proprijs nominibus expresserunt, alij verò prudentius innumeris & confusis nomenclationibus studiosos demorari noluerunt: nemo tamen est qui non intelligat à fructus differentia fuisse natas eiusmodi nominum varietates. Nunc verò promimus nouam, & nulli hactenus cognitam vitis speciem, cui non fructus, sed folium ab omnibus alijs differentiam facit. Vua siquidem huius & racemi possunt, & ad escam, & ad effusionem deponi, & sunt hyemis tempore durabiles vt aliarum omnium, sed tantæ est apud nos raritatis, vt nemo non potius totius plantæ conseruationi, quàm vino ab ea petito consulat. Et ea propter cum nullius ferè sit incommodi patiens, caloribus verò minus contristetur: solent nostri iuxta parietes disponere, quâ parte maximè Sol plenius calorem vibrat. Huic lignum est sarmentosum, gemmis vtrinque per æqualia spatia diuisum: ex quibus aliæ palmitibus egerminant, aliæ in flores abeunt Vitis nostræ similes: hi si euanidi fuerint contortos transeunt in vitices, quibus velut clauiculis proximis perticis se maritat. Sequitur flo-

Cosmofolium
latifolium
canadense
vide fol. 176

rem vva albula, grano minore, acinis albis, interdum
iisdem carens. Sed quod præcipuum in hac vite ha-
betur folium est, crebris scilicet profundioribusque
laciniis extenuatum.

F A S E O L V S P V N I C E O
flore.

C A P V T L X I X.

Vix differunt à faseolo vulgari huius plantæ
elegantioris partes: folium enim ex longo pe-
diculo prodit, trinum semper & ex latiore basi in
obtusum mucronem retunditur: coloris obscure vi-
rentis, interdum expansum, in se de nocte, & sub se-
ram vesperam contractum: frequens inter plures
cauliculos, qui numerosi ab exigua & fibrosa radice
pullulant, teneri, viticei, adeoque inualidi, ut peda-
mentis indigeant, quibus acquiescant & sustinean-
tur. Flos etiam figura similis vulgari, at colore longè
diuersus: vulgaris etenim candidus est, hic verò
puniceus & durabilis: quem ob coloris præstan-
tiam non dedignantur nobiliores matronæ no-
strates fertis & coronis intexere. Siliquæ falcis in-
morem contortæ subnascuntur, quibus Faseoli Fa-
bæ Græcæ modo, subrotundi & nigri nec nitida
cute obducti, sed obscura concluduntur.

FASEO-

THALICTRUM CANADENSE.

CAPVT LXX.

IN Canadensi solo nascitur Thalietro similis bicubitalis planta, foliosior tamen, florisque elegantioris, quæ caulibus ab radice multis frutescit, atropurpureis, geniculatis per intervalla; quibus & hinc inde plures adnascuntur cauliculi, foliaceâ quadam valuulâ candicante à primario caule separati. Folia hoc Thalictrum habet Aquilegiæ & ordine & figura similia, colore tamen glauco diuersa. Flos in cacumine, muscarij specie, globulis multis dilutè purpurascentibus conflatur, qui dum dehiscunt, singuli in quinque folia diuisi, mille alba filamenta ostendunt, quibus luteus apex præficitur. Iulio mense singula filamenta dum deficiunt, in totidem semina degenerant, longiuscula triangularisque formæ, extante quadam per singulos angulos epiphyssi membrancâ. Sapor totius plantæ dulcis est, radixque dentibus præmansa, & linguæ apposita, substantiæ pinguioris & viscidioris esse sentitur, cum pauca admodum acrimonia. Glutinandis vulneribus præsens est remedium, si contusa apponatur: ex aquâ cocta suppurationem molitur.

Canadensium Plant. Historia.
THALICTRUM CANADENSE.

187

Aa ij

*AGEM LILAG PERSARVM.**sive Lilac inciso folio.*

CAPVT LXXI.

QUOD arbustum ex Perside nuper allatum Gelseminum appellant, mihi omninò Lilac aut syringæ species esse videtur. Siquidem & lignum medullosum, cortexque lævis, flos & semen id satis superque ostendunt. Flos in botrum congestus confectâ brumâ temperius statim hiat, suauissimè spirans, purpureique coloris. Gelseminum non nisi sub finem æstatis florem edit singulis separatum cauliculis, & nunquam in vuam compositum. Gelsemino præterea semen carnosâ cute obtegitur: Lilac verò omnis generis siliquis duris, exiguis & mucronatis reconditur Sapor quoque differentiam facit, qui Lilac initio subasper, tandem sub finem leniter astringens: Gelsemino amarus, acer, & mordicans ac summoperè astringens.

Postremo Agem lilag ab incolis audio vocitari, quasi ipsi nominarent florem Persicum, per anthonomasiam. Agem enim Persidem significat vt Ligag florem. Frutex est Jergonunctrium, nunc quatuor cubitorum longitudine, ligno molli, subalbo, multâque intus medulla alba repleto: cortice pullo, aut fuscè rubente, milleque punctulis sublu-
teis maculato. Radix subest lignosa & fibrosa, vt

Aa iij

Punica. Varietas est peculiaris in folio, quod in humiliori ramulo Gelsemini diuisurâ laciniatur; in editiori autem sine laciniis est, refertque quodammodo Ligustri vulgaris folium, cui magnitudine & figura est æquale. Biferum est, primus flos ante solstitium racematim coherens dilutè purpurascit, efflatque odorem, vulgari nostro longè suauiore. Alterum floris tempus est serus autumnus, (quam apud nos id accadat rarè, & si quando contingit tunc temporis in florem proflire, non ille perfectus esse solet, nec pari copia subnascitur.) Excipit florem siliqua brevis & latior quæ acumine extenuatur, vtrinque lineolâ discreta, quâ parte per maturitatem media diffinditur. Apparetque semen subnigrum vulgari simile, sed minus.

EV P A T O R I A F O L I I S
Enula.

C A P V T LXXII.

F V I T hic quondam ambitus nominibus suis plantas adoptandi, & hoc olim fecisse Reges testatur Plinius, inter quas ut cæteras sileam Eupatoria Regiam auctoritatem habet, (adeo ut æqualis tunc censeretur gloria herbam iuuenisse, & vitam iuuisse) huic enim inuentæ quam plurimis morborum generibus vnicè auxiliâti, nomen dedit Eupator Rex. Hanc vero fruticosam plantam iisdem viribus

præditam, & flore non dissimili ornatam eodem nomine insigniimus. Caules huic glabri rubescentes (cinereo tamen colore suffusi) rotundi, inanes intus, per intervalla geniculis intersecti. Folia palmari longitudine sunt, latitudine triunciali, Salviæ modo scabra, in ambitu serrata, non incisa quinque-partitò ut Cannabinæ, fuscè virentia, à geniculorum tuberculis quaterna semper, aduersa inter se Cruciatæ modo nascuntur. E cuiusque folij sinu ramulus exoritur, breuioribus tamen foliis cinctus, neque vnquam in florem profiliens. Radix coherentibus vastioribus implexa est fibris. Nulli Eupatoriæ caulis procerior, qui æstate media in quinque cubita eleuatur: comatibus in cacumine mille flosculis, non foliaceis, sed lanugineis (qualem florem Theophrastus *χρῶδν* solet appellare) vno verbo si odorem excipias Eupatoriæ Cannabinæ nostræ similibus, licet paulò saturatius purpurascentibus. Hos excipiunt semina papposa, quæ cum villosa sua cæsarie à vento decutiuntur. Saporis est aliquantulum amari, subeunte momento postea leui acrimonia: quo fit ut soluendis obstructi iecoris meatibus præcipuum habeatur: pituitam namque fundit, subducitque per aluum, robur pariter visceribus addit: ac si ore contineatur diutius saluiam prolicit non paucam.

Cap. 21. lib.
1. Hist.
Plant.

*BELLIS RAMOSA UMBELLI-
fera.*

CAPVT LXXIII.

QVI flos pratensis, albus, & aliquatenus rubens, pastillicantibus quinquagenis quinque barbulis est coronatus: non fuit in usu apud Græcos auctores, ut arbitror. Theophrastus enim & Dioscorides, Galenus & cæteri, qui proximi ab eorum morte de plantis scripserunt, de eo flore siluere omnes. Plinio inter Latinos Bellis, aut Bellius dicitur. Cuius nominis causam ut inueniant, non parum desudant recentiores. Pet. Perrottus dici existimat à funestis 50. Beli Danai regis filijs, quæ Belides vocabantur: hæ fabulis dicuntur nuptiarum die, singulos viros suos vino & venere sopitos, iugulasse. Quia vero Bellis per geminum L. pronunciatur, malim à pulchritudine floris quasi bellulas, deriuari. Nisi forte melius quispiam Bellium florem, quasi bellicum à Bello dici credat; quòd Belli tempore maxime huius probetur efficacia in curatione vulnerum, quibus nihil in Bello frequentius est. Cùm enim ad frigidam & siccam huius herbæ temperaturam accedat & substantiæ foliorum crassities, mirum videri non debet, si præstantius nullum ab herbariis præsidium huic muneri dedicetur (qui eius usum ea propter composito vocabulo, licet bar-

Bb

BELLIS RAMOSA VMBELLIFERA A.

baro designantes, Consolidam mediam vocauerunt: alij verò longè aptius symphytum medium appellant. Eius enim folium præpingue impositum, vulnerum labia vnit, & cicatrice obducit: succus inditus aut linamentis exceptus, inflammationi quæ superuenire solet validè obsistit. Sed & ad omnes ceruicis dolores, tumoresque quacumque in parte illinitur, strumas discutit, podagras lenit, in feruentium intestinorum cruciatibus vtiliter inijcitur. Vlcèratis bibendus datur. Denique ad omnia propè incommoda, quæ belli certamina inuehere solent, natum hoc vnum fuisse videtur præsidium, quod præsto est, & ad manum vbique.

Aduecta est autem ex America nuper Bellis, quam umbelliferam appellamus, quòd huius flos, non vt aliarum, in vnoquoque caule singularis nascatur, sed in ÿmbellam se spargat. Sesquipedalis herba est, radice minutissimis contextâ fibris, folijs longiusculis, pinguibus, asperis, obscure virentibus, crenaturis ambitus altissimè laciniatis. Caulem habet pariter scabrum, pullulantibus omni ex parte ramulis, quibus in apice numerosa florum copia crescit, Bellis minoris effigie, densioribus tamen barbulis medium Luteouirens orbiculum concinnè stipantibus: barbulae nunquam rubescunt, vt nostratis, sed immaculato semper candore sunt insignes. Obseruandum quoque, quod pictura fideliter expressit, singulos flores singulis sustineri pediculis, qui licet ab eadem cauliculi parte prodeant, diuersæ sunt & inæqualis semper longitudinis. Flos Iunio, Iu-

lio, & Augusto viget, ambitus postea marcescit, medius orbis in semen formatur, caulis tandem & plantæ pars omnis arescit: nec nisi semine vegetat, quod à satù duodecimo ferè die germinat: nouella planta hyemem sustinet. Sicca quidem est temperaturæ, sed non parum caloris habet; gustata linguam acriter pungit, eamque amaritudine inficit non ingrata, nescio quid enim aromaticum præ se fert, cuius odoris halitus cerebrum ferit, è quo pituitam crebrâ spuitione subinde per os exigit. Vt propterea minus efficacem arbitrer vulneribus persanandis, quàm vlceribus: his enim incredibili celeritate, seu vetera sint, aut noua medetur. Sordida quæcumque expurgat succus ex melle instillatus, puluis insparfus putria exest; caua denique explet, si cruda & contusa indatur.

ANGELICA LUCIDA

Canadensis.

CAPVT LXXIV.

INTER siluarum aprica duæ Angelicæ species offendentur, quarum alteram lucidam, atropurpuream alteram appellamus. Nec enim viribus à nostrate differunt, sed proceritate, aut colore tantum: harum ergo breui attextâ cuique narratione iconem proponimus.

Angelica lucidæ vix cubitum implet caulis, nul-

ANGELICA LUCIDA CANADENSIS.

Bb iij

lâ tenui medullâ repletus, nisi in ijs spatiis quibus ille nodis intercipitur ad foliorum exortum: foliorum pediculi teretes, iuxta caulem in latitudinem membranaceam expansi nodos tegunt, caulemque amplexantur; mox producti longius in quamplurima folia, saturè virentia, ambitu serrato, desinunt: foliis splendida viriditas inest, (qualem inducto gelu per hiemem reliquarum plantarum folia contrahunt.) Flores albidii non Angelicæ aut Imperatoriæ nostræ modo in orbem conglobantur, sed velut Anisi umbellam formant: quos statim excipiunt semina minus foliacea vulgaribus. Radice nititur crassâ, quæ in fibras etiam pinguiore exit. Statim atque decidunt semina, caulis arefcit, vnâque planta commoritur, vt nostras. Semina colligunt, afferuantque in vernum tempus aliqui: alij ad præcipiendam hiemem statim obruunt, sicque ferè ante Arcturum nouellæ plantæ germinant, possuntque plenius ante hiemem conualescere. Angelicæ saporem redolet, acriter linguam exurit, sudores mouet, saliuam ciet, vno verbo ad eadem est, ad quæ vulgaris nostra, efficax.

ANGELICA ATROPURPUREA
Canadensis.

CAPVT LXXV.

ANGELICA atropurpurea, vt & præcedens, non nisi trima caulem facit, instar nostratis.

ANGELICA ATROPURPUREA CANAD.

Huic radix est crassior torosa, nigrâ cute obducta carne intus albâ & neruo: carnosioribus etiam fibris adiectis. Folia longè maiora, & plura quàm præcedentis, longiore etiam pediculo emergunt: huius inferior pars, quæ radice aut caule attinetur, in profundam cavitatem sulcata, resupinis caulem labris amplexatur. Caulis ultra hominis proceritatem adolefcit, per semipedalia spatia nodis, vt Calamus, & foliis interceptus. A medio ad summum multis luxuriatur cauliculis, qui & foliis minoribus semper ornantur. Flos antequam appareat, in cymis sulcatâ folij cavitare obtegatur, quam productior caulis proscindit, flosque apparet in rotunditatem circumactus, quem sequuntur semina. Caulis huiusce plantæ, foliorum pediculi atropurpurascunt: folia quoque & semina obscura viriditate infuscantur. Vt odore & sapore est ignauior superiori, ita vt virtutibus videtur esse inferior.

APIOS AMERICANA.

CAPVT LXXVI.

EX semine leuibus siliquis contento, & in fictili vase decenter fato, adoleuit planta admodum viuax intra quadriennium, cuius radix exijt in multas subrotundas & oblongas, oliuarum magnitudine, fibras mediis inter se neruulis coherentes. Veris initio surculis multis, vitilibus, non validioribus

APIOS AMERICANA.

ribus conuoluulo pullulat, quibus proximis quibusque circumuoluit sese, & illaqueat pedamentis aut perticis, quarum proceritatem vel summam crescendo assequitur. Folia his inde nascuntur non è regione cauliculorum disposita, sed inæquali situ in amplas lacinias dissecta, nunc septem, nunc nouem, numero semper impari, ex eadem costa oriuntur. Singula sunt asclepiadis figuræ, breuiore tamen pediculo fulciuntur.

Flos Galeatus aconitorum modo, carneo velut colore longè diuersus, in spicam aut spiram breuem agitur. Folia simul Octobri incunte decidunt, cauliculiue tabescunt. Tubercula radicum sub terra adulescunt, & hieme tota interquiescunt: donec sequente vere regerminant.

Sapor foliorum & tuberum dulcis est, quæ vesca ob id esse existimo. Comparauit, sibi hanc plantam ex siliquis Americanis Vespas. Robin.

MYRTVS FLORE PLENO.

CAPVT LXXVII.

DE hac nonnihil Ioannes Baptista Ferrarius commentatus est: lubuit tamen huiusce fruticis iconem subijcere vt cuique & genuinus foliorum ordo, & naturalis florum figura, totiusque pateret plantæ concinnitas. Nec enim flores habet Bellidis, qui barbulis albis, æqualibus, & rigidis pastil-

MYRTVS FLORE PLENO.

Cc ij

licentur, sed *Matricariæ* modo multiplici foliorum, subrubetium tamen, ordine constant: quæ in medio densius congesta leuiterque crispata, oriuntur ex subiecto capitulo globoso, & aliquatenus rubente, quod longiore tenuique pediculo in fragiles plantæ ramulos inseritur. Folia quæ oblonga sunt, & in acutissimum mucronem desinunt, maioris *Myrti* speciem hanc esse declarant. Nec enim ad hæc usque tempora auditum est, minorem *Myrtum* floris duplicitate usquam visam: Porro vt nulla species *Myrti* pluribus floribus luxuriat, ita nulla est floris diuturnitate commendatio: nec enim geminum exacti mensis spatium florem decutit, sæpe trimestre durat, nec gelicidiis terretur, quorum inclementiam innoxie sustinet. Tanta fertilitate floret, vt nunquam sine flore deprehendatur, priorum siquidem defectum occupant noui. Raro in semina profilit, quæ si fortè subnascuntur, infœcunda effesolent, velutque elisa, aut semiformia in ipsis vteris apparent: nimia quippè florum duratio, & eorum pabulum aufert & incrementi materiam consumit.

CALCEOLVS MARIANVS
Canadensis.

CAPVT LXXVIII.

A Figura calcei vulgaris, *Calceolus Marianus* herbariis dicta fuit planta pedali caule sur-

gens, foliis Plantaginis, latis, in longitudinem venosis. Radice Ellebori nigri. Flore nunc vno, nunc gemino, in calceolum figurato: quatuor siquidem foliis ille constat atropurpureis, è quorum medio prominet vtriculus subrotundus, colore luteus; vacuus intus & inanis, os patulum superius promens, quâ parte solet pes inseri. Noster verò Calceolus Americanus, figura quidem nullo modo, sed magnitudine & colore differt à iam descripto, cuius ob eam causam de industria historiam attuli: folia siquidem longe maiora sunt, & ferè tantum gemina nascuntur. Floris vero vtriculus candidus est, lineis rubentibus hinc inde distinctus. Radicem quoque transversam habet, & Ellebori modo fibrosam. Floret Maio. Flore elapso, apud nos semine vidua tota planta, præter radicem, hieme tabescit.

LUPINVS INDICVS.

CAPVT LXXIX.

NIHIL Lupino apud Veteres vulgatum magis, eius enim crebrò inculcant, tum ferendi modum, tum & vsum in stercorendis agris, & pecoribus alendis; dum farraginis mentionem faciunt: verum id præstat siluestris noster, & satius Lupinus vulgaris. Paucis verò ab hinc annis, à nemine quod sciam descripta altera huiusce plantæ species ex Indijs allata est, quæ multò feliciter adolescit, aspecta-

bilique florum iucunditate præ cæteris commendatur. Semina huius quotannis vltimo mensis Martij commodissimè terre committuntur, & statim atque pluuiæ inceserint, teporque eorum oscilla madesecerit, illicò germinant, & intra quadrimestre confirmantur. Caulem faciunt cubitalis altitudinis, multisque brachiatum ramulis. Folia circumquaque sine ordine digeruntur: nunc nouem, nunc vndecim in vnum orbem composita, & per media singula plicata, longoque pediculo fulta, vnicum folium constituunt, quod præ languidâ viriditate canet. Incymis hinc inde flores, velut Pisi, verticillatim caulem ambiunt, coronæ cærulei coloris instar: quos excipiunt filiquæ latæ, & breues, trium ad summum feminum capaces. Caulis, folia, & filiquæ, promissâ & candidâ lanugine muniuntur. Semina ex rotunditate valdè compressa, non alba sunt vt vulgaria, sed fusca: nec leuem etiam vt illa superficiem habent, sed pumicosâ asperitate rudem. Sapor subamarus est, ac proindè ad eadem huius Lupini farina valet, ad quæ communis vsus instituitur.

APPENDIX

NONNVLLARVM STIRPIVM

NONDVM DESCRIPTARVM, QVARVM

mentionem verbo tenus fecimus,

nec earum Iconem adiecimus.

CAPVT LXXX.

Pilosella Indica.

QUAM plantam Hieracium Indicum appellant, ad Pilosellæ genus referenda illa esse videtur: folium enim oblongum, pilisque longioribus hirtum habet: radicem quoque carnosam oblique reptantem, & fibris munitam longioribus, ad instar vulgaris nostræ Pilosellæ: cùm Hieracium unicâ & longiusculâ radice altius terræ infixum hæreat, nec usquam eius superficiem obambulet. Caulis huic herbæ exit palmaris, & singularis, floribus apicem ornantibus nunc 7. nunc 8. Pilosellæ similibus; præter colorem, qui in eis est Croci, aut malorum aureorum. Odorem moscho fragrantiores efflat flos alioquin vt solstitialis, ita Solaris lucis & audus & sequax. Ex Indijs affertur.

Saponaria flore pleno.

SAPONARIA hæc, adeò vulgaris modò in hortis nostris habetur, vt etiam ferè tædio sit per-

multis : eaque potissimum de causâ, quòd nimium loci spatium serpendo consumat. Itaque aut omnino à cultioribus hortis exulat, cum reliquis reptantibus, & serpigiosis plantis : aut saltem fictili vase committitur, eo ut ergastulo quasi contenta, ultra eius oras non excurrat. Nonnisi floris carnei, multiplicis, sese Augusto explicantis elegantia distinguitur à vulgari nostra, quam primam nominauimus in catalogo Botanico, & quæ passim ad vitium margines, scrupulosq; locos I V R I A C I iuxta Sequanam nascitur: folia tamen pinguiora habet. Nec viribus, nec semine, quo plurimo turget elapso flore, à nostrate differt.

Viola matronalis flore multiplici.

N V P E R aduecta est quoque Violæ matronalis species flore multiplici, quæ ut iucunditate aspectus, ita & odoris suauitate, nihil vulgari nostræ cedit.

Hiacynthus Chalcedonicus flore pleno.

EST & Hiacynthus Chalcedonicus, quem Lobelius miniatum appellat, cuius iam satis vulgaris extat apud nos species, flore pleno elegantissima.

Hiacynthus comosus calamistratus.

HIACYNTHVS Comosus iste quàm maximè puro & subacto solo lætatur; nec nisi in præpingui crescit. Et ferè solum iuxta pagum B O R A N in Galliâ prouenit. Quare lusum potius esse arbitror naturæ præ nimiam alimenti vbertate lasciuietis, quàm veram & ab alijs distinctam speciem: siquidem si transplantetur in macro aut sabuloso solo, statim perit, ac si superstes viuat, ante biennium elapsum to-

tus in vulgarem transit, ac pristinam velut faciem resumit. Subest ergo bulbus, & folia vulgaris effigie subnascuntur. Thyrsus verò medius eleuatur amplitudine palmari, qui omni ex parte cingitur viticeis mille filamentis contortis, & intricatis, pulchrèque puniceis; quæ vnciali longitudine producta, in plura & breuiora distribuuntur, & instar plumæ quæ galeas exornant, miro ordine crispantur. Vnde & accommodato hanc plantam nostri vocabulo, *Hiacynthe à pennache*, nominarunt. Floret Maio & Iunio: reliquo tempore tota coma arefcit, nec in fermen vnquam proflire solet.

Cyclaminum, quod vocant, montis Libani.

H V I V S Cyclamini folia & flores simul prorepunt Autumno. Flos vt amplior reliquis omnibus, ita minore copia subnascitur: colossini coloris est quidem, sed dilutissimi. Folia habet amplissima, quæ cordis effigiem repræsentant, tenuissimè in ambitu ferrata; suprà versicoloribus viriditatis maculis picta, à terra obscurè punicea: statim autem à radice oriuntur (est enim, vt Theophrastus ait, non solum planta hæc ἀκλάνητος ἀλλὰ καὶ προσειζόφυλλος) Radix in orbem modicè depressum conglobata nullis circumquaque fibris vestitur, vt vulgaris Cyclamini, sed longiora filamenta tuberi solum subsunt per quæ, vt Ceba solet, humi teporem exfugit.

Chelidonium maximum Canadense ἀνγύλον.

EGREGIÀ hæc planta tribus tantum foliis constat, amplis, glaucè virentibus, & vitium modo laciniatis: radicem habet carnosam, succoque, ut & folia, turgidam flavo, & virus quoddam olente: quod maxime familiare est Chelidonii speciebus. E radice sine caule ut folia emergunt, ita & flos albus statim profilit, tenuiq; petiolo subrubenti, velut Cyclamini flos sustinetur. Huic Chelidonii nomen dedimus, tum à similitudine nostratis, tum etiam quòd Hirundinum tempore floreat.

Herbatum Canadensium, siue Panaces moschatum.

SVBIICI debuisset hoc Panacis genus capiti huius libri, si iconem ære insculptam habuissemus: verum id non licuit, quia Calchographus noster peregrè profectus erat. Ac proinde huic loco inseruimus. Est ergo planta bicubitalis, radice albâ, longâ, carnosâ: foliis, quæ prima prodeunt, longis & latis, Costo hortensi, aut Lepidio similibus, (hoc est leuiter solùm in ambitu dentatis) sequentibus verò in profundas adeò lacinias dissectis, ut illæ folij costam ferè pertingant, pedalis folia longitudinis esse solent, & orbiculariter caulem iuxta terram cingunt. Nec enim vlla per caulem distribuuntur: nisi fortè vbi caulis in ramulos didu-

citur: hac enim parte breue foliolum nascitur, sed mutilum nihilque debitæ formæ retinens, ibique est potius vinculi loco quàm folij, sacrâ ita disponente naturâ, ne videlicet ea pars, quæ est fragilis & impar capitis oneri, ventorum flatibus disumpere-
tur. Hac ergo parte caulem nodo velut geniculo roborauit, muniitq; tuberculo adnati ramuli extremum, & vtrumque foliolo, velut membranâ latius extensâ obduxit quò validius obfirmaret. Cymæ singulorum caulium in vmbellam se spargunt, adeo grauem vt antequam flosculi hient deorsum vsque nutet, Flos albus est, vt Panacis vulgaris, odore præcipuus, qui è longinguo quemque inuitat halitu moscho gratiore. Semina succedunt minus lata vulgaribus. Floret Septembri, & Octobri. Tota planta subalbido & asperiore tomento obducta est.

Sapor foliorum acer est & odoratus, sub finem aliquantulum amarus. Radix verò non tantum amaritudinis habet.

Statiche maxima Americana.

HIC radix longa est, nullisque aut rarissimis fibris hirta: folia ex triunciali longitudine in vncialem latitudinem extenduntur, obscurâ quidem sed nitidâ viriditate prædita. Omnia iuxta terram nascuntur in orbem composita. In singulis gemini neruuli excurrunt, velut in Plantagine; estque foliorum mucro valdè retusus. Cauliculus vnus aut alter iunceus è medio pullulat, in cuius apice floscu-

lorum alborum globulus emicat, ante partum quidem tenui & pellucidâ membranulâ velut vteri ergastulo conceptus, quæ dum florendi tempus instat, (quod est prodigio proximum) sensim hiat, nec rumpitur: & licet tunc sit latior, in subiectum tamen cauliculum reuoluta contrahitur, ac densat sese in angustias cauliculo pares. Huic est frigida & sicca facultas: peculiaris in eâ vis est ad prociduam anum, aut vuluam: validiusque id præstat si inflammatio vtramque obsederit partem. Acidus quoque plantæ sapor eam in putridis febribus magnoperè commendat.

Radix Snaqrøet nothæ Angliæ.

MISSA quoque est ad me lex nothâ Angliâ Radix quam Serpentariæ vocant, vernaculè *Snaqrøet*, cum hac inscriptione. Hæc radix Alexiterium præsentissimum est, contra morsum serpentis ingentis, perniciosissimique in nothâ Angliâ, cuius morsus intra duodecim horas interficit, nisi huius radicis sumatur portio, quâ sumpta nullus vnquam auditus est periclitari de vitâ.

* *Populearia
virginiana
vel guakroot*

ENCHIRIDIVM

BOTANICVM

PARISIENSE.

Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis,
Siluis, Pratis, & Montosis iuxta Parisios
locis, nascuntur.

*Per IACOBVM CORNVTI, Doctorem
Medicum Parisiensem.*

*Per portam Nouam iter est in Pagum à saxis & lapici-
dinis dictum Chaillot, in quo post hospitium è regione
Conuentus Minimorum positum, & in colliculis editioribus
incultis iuxta sitis, hæc plantarum genera reperiuntur.*

Silybum. siue Carduus lacteus. Leucographis Pl.
Argemone capitulo torulis canulato.

Argemone capitulo longiore.

Rubia maior .f. Rubia tinctorum officinarum.

Gallium.

Fœniculum.

Meum Spurium.

Beupleuron .f. Costa bouis.

Linaria .f. Osyris.

Anthyllis leguminosa.

Tragopogon minus.

Cynanchica Dalechampi.

Stœbe capitata.

Irio .s. Erysimum Diosc.

Si paulò amplius processeris, profecturus in Suburbanum nemus, quod Bononiacum vocant: per viam in scrobibus satis ibi frequentibus, & in aggeribus lapidum offendentur.

THlaspi minimum flore luteo.

Trifolium Cochleatum.

Anthirrhinum medium.

Anthirrhinum minimum.

Rhamnus Catharticus. inter sepes vinearum. *In*

Pago dicto Autheuil.

At tractilis.

Acarnæ varietas.

In Siluis Bononiacis.

Si diligenter perquisiueris, nunc rectus & ambulans, nunc stans: plerumque flexus & in genna procumbens, nulla plantarum quæ sequuntur effugiet aspectum tuum.

Hiacynthus stellaris autumnalis.

Hieracium minus præmorsa radice,

Hieracium longius radicatum.

Hieracium Sabaudum.

Papauer corniculatum flore luteo.

Pulsatilla flore violaceo.

Pulsatilla atropurpureo flore.

Virgā

Virga aurea.

Glaſtum fatium.

Cataputia maior.

Perfoliata filiquoſa.

Hypericum.

Centaurium minus flor. rubris.

Linaria purpurea.

Lithospermon maius.

Veronica mas.

Veronica recta minima.

Prunella .f. ſymphytum petræum minus.

Symphytum petræum maius .f. Bugla. { flor. albis.
cæruleis.
& carneis.

Scordium alterum. f. Salvia Bokij.

Agrioriganum.

Alliaria.

Betonica.

Serratula Matthioli.

Scrophularia maior.

Verbena Dioſcor.

Scabioſa minima Glabra.

Scabioſa ſilueſtris incifo folio.

Stœbe vulgaris.

Morſus Diaboli .f. ſuccifa.

Horminum ſilueſtre.

Verbascum mas.

Verbascum fœmina.

Blattaria flore { luteo.
albo.

Cynoglossum.

Symphytum maius offic. .f. Consolida maior

Pulmonaria maculosa.

Pulmonaria Gallorum.

Lappa maior .f. Personata. Bardana.

Saxifragia alba Chelidonides.

Asclepias .f. Hirundinaria.

Caprifolium .f. matrisilua.

Polygonatum mas.

Polygonatum tertium Clusij.

Geranium Batrachioides minus.

Ranunculus nemorosus flore albo, & carneo

Saxifragia.

Ammi vulgatus.

Oenanthe .f. filipendula.

Cicutaria maxima.

Thalietrum minus.

Millefolium { florib. albis.
&
rubris.

Millefolium tuberosum, quod tertio à saty
anno in hortis nostris degenerat.

Cistus humilis .f. flos folis.

Mollugo vulgaris.

Cruciata minor .f. asperula aurea.

Filix fœmina.

Carduus fullonum.

Virga pastoris.

Natrix Plinij.

Melilotus coronata.

Cistus humilis annuus folijs Salicis.
Symphitum maius.
Labrum veneris.
Lychnis repens.
Fragaria.
Fragaria quadrifolia, & trifolia minimè vesca.

Lustrato vniuerso nemore, egressio fiat per portum Neüilly, obiterque subi pratum ponti subditum, obseruaturus numquid in eo natura noui produxerit. Ego quidem peculiare nihil vniquam comperi: verum fortassis aliquando præter expectationem rarum quid in eo offendi poterit; quod eo maxime fiet, quia secundum fluuium est: secum enim longinquarum plantarum semina fluuij conuehunt, quæ dum illi ex alueo per hiemem exundant, proximis quibusque locis inferere solent.

MONS VALERIANVS.

Pete inde montem à Valerio Valerianum dictum. In huius pede, & decliniori parte per vineas, hæ maxime nascuntur plantæ.

TUssilago.

Condrilla viminea.

Draba aruensis.

Mille-grana Thlaspi species.

Behen album .s. Papauer spumeum.

In vertice verò, singulares hæ crescunt.

Orcoselinum.

Cynoglossum.

Symphytum maius offic. .f. Consolida major

Pulmonaria maculosa.

Pulmonaria Gallorum.

Lappa maior .f. Personata. Bardana.

Saxifragia alba Chelidonides.

Asclepias .f. Hirundinaria.

Caprifolium .f. matrisilua.

Polygonatum mas.

Polygonatum tertium Clusij.

Geranium Batrachioides minus.

Ranunculus nemorosus flore albo, & carneo

Saxifragia.

Ammi vulgatus.

Oenanthe .f. filipendula.

Cicutaria maxima.

Thalictrum minus.

Millefolium } florib. albis.
 } &
 } rubris.

Millefolium tuberosum, quod tertio à satu
anno in hortis nostris degenerat.

Cistus humilis .f. flos folis.

Mollugo vulgaris.

Cruciata minor .f. asperula aurea.

Filix fœmina.

Carduus fullonum.

Virga pastoris.

Natrix Plinij.

Melilotus coronata.

Cistus humilis annuus folijs Salicis.
Symphitum maius.
Labrum veneris.
Lychnis repens.
Fragaria.
Fragaria quadrifolia, & trifolia minimè vesca.

Lustrato vniuerso nemore, egressio fiat per portum Neüilly, obiterque subi pratum ponti subditum, obseruaturus numquid in eo natura noui produxerit. Ego quidem peculiare nihil vniquam comperi: verum fortassis aliquando præter expectationem rarum quid in eo offendi poterit; quod eo maxime fiet, quia secundum fluiuium est: secum enim longinquarum plantarum semina fluiuij conuehant, quæ dum illi ex alueo per hiemem exundant, proximis quibusque locis inferere solent.

MONS VALERIANVS.

Pete inde montem à Valerio Valerianum dictum. In huius pede, & decliuiori parte per vineas, hæ maxime nascuntur plantæ.

TUssilago.

Condrilla viminea.

Draba aruensis.

Mille-grana Thlaspi species.

Behen album .i. Papauer spumeum.

In vertice verò, singulares hæ crescunt.

Oreoselinum.

Genistella tinctorum.

Lychnis filuestris 3ª Clusij cauliculis striatis.

Asclepias non scriptum, folijs nigris, in summo hisp-
pidis.

Campanula rotundi folia, inter saxa pullulat.

SAINCT CLOUD.

*Soleo ab isto monte in Pagum à Sancto Clodouæo, Sainct
Cloud dictum proficisci. In quod te etiam, si animus ferat,
à dextris semita recta deducet. Interim si (obsonando fa-
mem, donec cæna frugalior, qualis ingenuos decet herbarios
apparetur) secundum Sequanæ ripas deambulatio fiat, occurrent.*

Lingua maior Dalechampiij.

Potamogeton perfoliatum.

Potamogeton persicariæ folio.

Hepatica aquatica. *medijs in aquis.*

Muscus aquaticus ferulaceus.

Hippuris foetens. *sub aquis.*

Maratriphyllon aquaticum.

Nymphæa vtræque.

A LA BUTTE DE SEURE.

*Sequenti die summo te mane committes itinert, vt ma-
ture & ante æstum diei, in Pagum Seure dictum perue-
nias. Ibi colliculus est plurimi apud herbarios nostros nomi-
nis, quem nonnulli montem Anglorum vocant; alij verò
Monspeliensem monticulum, in quo precipuæ hæ crescunt,
& nusquam tales reperiuntur.*

PHalangium ramosum.

Phalangium non ramosum.

Orchis Sphegodes Cornelij gemmæ rubentibus floribus alis.

Bursa pastoris minima.

Pneumonanthe.

Trachelium minus.

Aster Conizoides montanus minor.

Linum silvestre flor. albis.

Globularia Monspelliensis.

Consiligo Ruellij .f. Elleborastrum.

Carduus acaulis Septentrionalium.

Ononis minor non spinosa lutea.

Linofyris purpureo cærulea.

Sferro Cauallo.

Lotus Enneaphyllos .f. coronilla & Colutea minima.

Digitalis purpurea.

M E V D O N.

Meudoni per semitam quæ est post Parrochiam, patet iter in Prata irrigua, in quibus offenduntur.

TRifolium pratense filiquosum.

Solanum Tetraphyllum .f. herba paris.

Bifolium .f. Ophris.

Plantago minor .f. quinqueneruia.

Elleborine Pratensis flore rubicundiore.

Calamintha altera odore graui pulegij.

Mentha Cataria.

Cirsium alterum. f. Carduus pratensis Tragi.

Cirsium Anglicum.

Chelidonium minus.

Angelica pratensis minima.

Angelica aquatica maior.

Angelica fuchsj.

Elcoselinum. f. paludarium, G. Asche.

Ophioglossum.

Rorida. f. ros solis.

Alliaria.

Herba turca. f. herniaria.

Satyrij multæ species, folio { maculato.
aut
non maculato.

Gramen bombicinum.

Gramen cyperoides.

Gramen villosum.

Valeriana minima pratensis.

Cotyledon minus repens.

Lamium luteum repens.

In editioribus & apricis locis

Gnaphalium flore rubro.

Gnaphalium flore albo.

Genistella aculeata.

Scorpius. f. Genista aculeata maior.

Genistella infectorum.

Oxyacantha. f. berberis.

Muscus cyphoides.
Muscus corallinoides.
Pentaphillon argentatum.
Tormentilla.
Tragorchis .f. testiculus hircinus.
Ampeloprasson.
Tota bona .f. Bonus Henricus, & spinacia siluestris.
Oxalis veruecina.
Plantago major.
Plantago incana.
Rapuntium minus.
Telephium .f. Crassula.
Sepæa.
Glaux vulgaris .f. Glycyrrisa siluestris.
Arum officinarum .f. pes vituli.
Smilax læuis.
Conuoluulus minor purpureus.
Bryonia .f. vitis alba.
Tamus .f. sigillum Beatae Mariæ.
Flos amberualis .f. astragaloides herbariorum.
Ononis.
Polypodium murale.
Polypodium quernum.

In Dumetis , quæ alluuntur riuulo præterlabente.

Oxys pliniana .f. Oxytriphyllon, officinarum.
Saginæ spergula.
Asperula. f. aspergula.
Melissophyllon fuchsi.

Veronica serpilli-folia.

Morsus Gallinæ folio Ederulæ.

Alfine myosotis hirsuta.

Caryophyllus nemorosus minor.

Tunica. f. Caryophyllus siluestris minimus.

Caryophyllus Montanus.

Lysimachia filiquosa siluestris.

Lupus salictarius.

Lamium luteum repens.

In Siluis maioribus.

Cratæogonum.

Gramen leucanthemum Dodonæi.

Hiacynthus non scriptus Dodonæi.

Serapias montana maculatis folijs.

Tithymalus Characias.

Valeriana maior mas.

Valeriana siluestris fœmina.

Peucedanum.

Filix mas.

Filix aculeata major, *in siluis Capucinatorum.*

Bruscus.

Sorbus.

Geranium facie pedis columbini.

Glaux exigua maritima Dioscorid. *In siluis Castelli.*

Gratiola minor Bauhini. *ibid.*

Myosouros Lobelij. f. Cauda muris *inter segetts.*

Chamædryis laciniatis folijs, flore purpureo, & albo.

Asperula cæruleis flosculis & purpureis.

Polytrichon Apuleij.

Trifolium maculatum flore luteo.

In Pratum GENTILY.

*Itur per portam Sancti Marcelli. Statim in ingressu
secundum riuulum qui Pratum alluit, sese offerunt planta,
quæ sequuntur.*

Solanum lignosum .f. dulcamara.

Lyfimachia purpurea.

Lyfimachia lutea .f. salicaria { trifolia.
&
quadrifolia.

Lyfimachia siliquosa pratensis.

Lyfimachia Galericulata.

Vlmaria .f. Regina Prati.

Alnus aquatica.

Gramen Iunceum palustre articulato folio Bauhini.

Cyperus longus odoratio.

Gramen Cyperoides.

Gramen panniculosum.

Acorus nostras palustris.

Sparganium .f. butomos Theophrasti.

Sparganij secunda species.

Iuncus Cyperoides floridus, paludosus.

Crateux Sion Erucę-folium .f. berula minor aquat.

Nasturtium aquaticum.

Cardamine altera .f. sisymbrium.

Plantago aquatica.

Hidropiper .f. persicaria vrens.

In ipso Prato reperiuntur.

Gramen phalarioides.

Serapias palustris latifolia.

Iacobea.

Perficaria vtraque, maculata & immaculata.

Gratiola maior.

Ptarmica .s. sternutamentoria.

Anagallis aquatica.

Nummularia.

Teucrium pratense.

Euphrasia minor.

Cardiaca .s. agripalma.

Marrubium aquaticum.

Cannabis aquatica.

Eupatoria Cannabina.

Crista Galli herbariorum.

Betonica aquatica Septentrionalium.

Iacea nigra vulgaris.

Tragopogon luteum maius.

Scorzonera pratensis.

Caltha palustris Gesneri.

Ranunculus palustris { rotundiore folio.

.s. flammula aquatica {

& angustiore folio.

Argentina.

Daucus pratensis .s. carui, Gallis Cherüys.

Oenanthe aquatica repens.

Oenanthe aquatica { tuberosa

maior.

minor.

Thalictrum maius .s. phellandrium Dodon.

Seseli pratense.
Pedicularis.
Cynanchica Dalechamp.
Trifolium pratense.
Trifolium paludosum.
Trifolium fragiferum.
Armoraria .f. Veronica pratensis.
Alfene myosotis scorpioides.
Chamælinum serotinum floribus albis.
Bellis maior.
Bellis minor.
Chamæbalanos flore luteo.
Mentha aquatica.

In Pago dicto IVRY iuxta Sequanam, per vineas.

A Ristolochia clematidis.
Hyoscyamus niger.
Saponaria vulgaris.
Saponaria altera, pulvere nigro floris infesta.
Solanum alchekengi.
Elleborine .f. epipactis flore viridi maior, in silvis domesticis.
Chelidonium minus *ibid.*
Ornithogalum flore luteo, in nonalibus primo vere.
Chamædrys laciniatis foliis, *ibid.*
Phyllitis .f. lingua ceruina, in puteis.

In Pratis Pagi PALLESEAV.

Colchicum vulgare.
Colchicum Amaranthino flore.

*In Porta Sancti Antonij, in interstitiis lapidum quæ mæ-
nia urbis componunt.*

Salvia vita.

Hydrolapathum maius, *in aquis stagnantibus.*

A LA RAQVETTE.

Berula maior.

Scordium.

Xanthium .f. Lappa minor.

In Pago CHARENTON.

Armeria prolifera.

Arthemisia tenui-folia.

Viscaria .f. muscipula flore muscoso.

Polium Montanum.

In silvis vite sanæ, quæ vernaculè Visaine dicuntur.

Orchis sphegodes C. Gemmæ obscuris floribus.

Tithymalus Cyparissias.

Tithymalus helioscopius.

Polygala .f. flos ambrualis, { cæruleus.
&
rubellus.

Serpillum maius.

Serpillum minus.

Coronopus silvestris.

Coronopus repens Ruellij.

Paronychia alsinifolia.

Paronychia altera rutaceo folio.

Chamædrys.
Pinus siluestris.
Ornithopodium verum.
Genista scoparia .f. spartium.
Erysimum aquaticum.
Orobanche.
Linodorum.
Fungi clypei-formes.
Fungi fauis similes, Gallis *Morilles*.

In Claustro Minimorum.

Narcissus luteus siluestris Dodonæi.

In Campo dicto LA VARENNE DE S. MAVR.

Gramen nodosum bulbosum.
Ornithogalum flore albo.
Chamælinum siluestre.
Fagopyrum Dodonæi, vulgò *bled Sarrazin*.
Glastum satium.
Esula minor.

In Cruce FAUBIN, iuxta Pagum Charonne.

Absynthium tenuifolium.
Tribulus terrestris.
Verbena.
Fœnum Burgundiacum.

In Prato Saint Geruais.

Gramen exile durius.

Psyllium maius & minus.

Cotonaria. f. gnaphalium vulgare, & herba impia.

Titymalus leptophyllos.

In montefalcone dicto MONTFAVLCON.

Perfoliata.

Caryophyllus siluestris minor.

Centaurium luteum perfoliatum.

Statiche Dalechamp.

In Pago AVBERVILLIERS.

Sinapi sativum & agreste.

Eruca sativa.

Irio. f. Erysimum Dioscorid.

Peplis. f. Esula rotunda.

Esula exigua Tragi.

Petroselinum.

Pastinaca domestica.

Pastinaca Dioscorid.

Pastinaca sativa attrorubens.

Melo.

Pepo.

Cucurbita, omnis generis.

Cucumis, &c.

Asparagus domesticus.

Fœnum græcum.

*Eundo in Pagum dictum LABARRE iuxta Salicta
reperiuntur.*

Conysa maior.

Conyza minor.
Juncus lævis vulgatus.
Linum.
Pulegium regium.

In Pago MONTMORENCY.

In stagnantibus Piscinarum aquis & vicinis locis.

Aquatica cotyledon.
Anagallis aquatica altera.
Calamintha aquatica.
Mentha vulgaris.
Helenium. f. Enula campana, à l'estang sec.
Mentha sisymbria.
Mentha rotundifolia.
Nymphaea alba.
Nymphaea lutea.
Morus Ranæ.
Gramen Parnassi.
Myriophyllum equisetifolium.
Myriophyllum aut marathriphyllum palustre.
Equisetum. f. Hippuris.
Osmunda regalis.
Ranunculus aquaticus hepaticæ facie.
Salix.

Pasim inter silvas, iuxta Castellum dictum à
venatione DE LA CHASSE.

Asphodelus Hyacinthinus fortè Galleni.
Allium vrsinum.
Moly serpentinum.

Cynocrambe .f. mercurialis siluestris.
Alfene repens, fortè Cacubalum Plinij.
Circæa Lutetiana.
Pyrola .f. limonium Cordi.
Trachelium. f. Ceruicaria.
Rapuntium maius .f. alopecuroides.
Chamænerion Gesneri.
Tithymalus leptophyllos.
Daphnoides .f. Laureola.
Androsæmon maius .f. periclymenon Italorum.
Linofyris nuperorum.
Linaria aurea Tragi.
Acinos .f. Bethonica Pauli.
Clinopodium.
Helxine Cissampelos altera, triplicis effigie.
Aracus.
Lathyris leguminosa.
Sorbus domestica.
Fraxinus.
Nux iuglans.
Aquifolium .f. agrifolium.
Quercus vulgaris.
Fagus.
Castanea.
Ebulus.
Sambucus.
Euonymos Theophrasti.
Cornus Dioscorid.
Cornus fœmina. f. Virga sanguinea.

Asarum.

Viorna vulgi .f. clematis altera Matth.

Lupus salictarius .f. lupulus.

Clematis Daphnoides .f. peruinca.

Bruscus .f. myrtus aculeata.

Malua siluestris repens pumila.

Althæa.

Alcea.

Sanicula.

Pentaphyllum vulgare.

Pentaphyllum argentatum.

Agrimonia offic. f. Eupatoria Græcorum.

Tormentilla.

Caryophyllata.

Fragaria.

Podagraria.

Angelica siluestris.

Tanacetum.

Inodorum.

Matricaria nostras.

Anthemis vulgatio .f. camomilla.

Asperula aut aspergula.

Alysson Germanicum Echioides.

Rubia minor siluestris.

Trichomanes.

Lagopus maior.

Vaccinia nigra & rubra.

Buxus.

Ligustrum.

Frangula. f. alnus nigra baccifera.

Prunus siluestris.

Tilia mas & fœmina, *Tilleau.*

Ulmus, *Orme.*

Betula. *Boulleau.*

Carpinus.

Corylus.

Populus alba.

Populus nigra.

Acer maius, *Sycomore.*

Oxyacantha, *Aulbespine.*

Vua crispa, *Groiselles sauvages.*

Ribes, *Groiselles rouges.*

Erica pumila.

Erica flore purpurante.

Erica scoparia flosculis herbaceis.

Iuniperus maior.

Iuniperus minor.

Cannabis spuria.

Sambucus aquatica.

In oppido FONTAINE BLEAY.

Orchis spiralis odorat C. Gemma.

Gentiana cruciata.

Filix aquatica repens. à *Malzerbe.*

In pago BELE.

Doronici varietas.

In pago SAINCTE RENE.

Gentiana maior.

In Claustro Carthusianorum, Parisijs.

Abrotanum { *foemina.*
mas.

Absynthium vulgare.

Pilosella.

Ranunculus pratensis reptante cauliculo { *vrens.*

Ranunc. prat. surrectis cauliculis. { *dulcis.*

Ranunculus dulcis Tragi. s. morsus equi.

Panax heracleum.

Spondylium.

Pimpinella.

Ruta hortensis.

Iuxta Castellum GRIGNON.

Polium Lauendulae folio.

Genistella pinnata.

IN MACERIIS.

Iris vulgaris.

Keiri arabum .s. leucoium flore luteo.

Aizoon maius.

Semperuium minimum .s. illecebra, in regulis.

Illecebra maior.

Sedum scorpioides.

Sophia Chirurgorum.

Turritis.

In pago Montis Martyrum dicto.

Hiacynthus botryoides .f. comosus minor.

Leuco-narcissolirium minimum.

Epithymbra .f. Cassitha.

Inter SEGETES.

Gramen Caninum.

Ischæmon .f. Galli crus Apuleij.

Bromos .f. sterilis auena.

Ægylops Bromoides.

Lolium.

Vstilagine segetum.

Melampyrum .f. triticum vaccinum.

Nigellastrum Dodonæi.

Hiacynthus comosus.

Thlaspi umbellatum florib⁹ albis. à Breuane.

Atriplex olida.

Heliotropium maius .f. verrucaria.

Papauer erraticum.

Eranthemum Gesneri. f. flos Adonis.

Isatis siluestris .f. Vaccaria.

Chamæpitis mas .f. aiuga.

Onobrychis.

Lithospermon minus flore albo, purpurante.

Anagallis phœnicea mas.

Anagallis cærulea fœmina.

Elatine Dioscorid .f. veronica fœmina fuchs.

Euphrasia altera.

Terrahit. f. Heraclea syderitis Dioscorid.

Scabiosa fatorum.

Cyanus vulgaris.

Chrysanthemum segetum. f. bellis papaueri-folia.

Olus album Dodonæi. f. phu. minimum.

Scandix. f. pecten veneris Plin.

Caucalis albis floribus.

Caucalis flore rubro.

Consolida regia. f. Calcaris flos recent.

Melanthium. f. Nigella Romana.

Lagopus minor.

Melilotus.

Aphaca.

Aracus. f. Craca minima.

Ischæmon vulgare.

Trifolium luteum minimum.

Per Margines viarum.

Lolium.

Gramen pratense.

Hordeum spontaneum spurium.

Lampfana.

Barbarea. f. pseudo-bunias.

Thlaspi Drabæ folio Lobelij, quod peltatum vocant.

Thlaspi vulgatissimum vaccariæ folio.

Bursa pastoris major.

Reseda Plinij. f. Herba amoris.

Senecio.

Seris siluestris. f. Cichorium siluestre.

Taraxacon. f. Dens leonis.

Gg ij

16.00

Sonchus vterque.

Blitum.

Atriplex. f. pes anserinus.

Atriplex vulgaris.

Parietaria.

Mercurialis mas & foemina.

Solanum hortense .f. morella.

Papauer spurium .f. Behen album Monspel.

Luteola.

Polygonum. Affine.

Marrubium nigrum .f. ballote.

Marrubium album.

Galeopsis .f. Vrtica non mordax purpurea.

Lamium .f. angelica flore albo.

Vrtica minor .f. græca.

Echium .f. Borrago officinarum.

Malua vulgaris.

Geranium Robertianum.

Geranium pes columbinus.

Cicuta.

Capnos .f. fumaria.

Asperugo .f. phylantropos.

Acanthium.

Carduus stellatus .f. calcitrapa, *Chaussetrage*.

Carduus vulgarissimus viarum.

Eryngium.

Rosa canina.

Rubus.

Lamplana.

FINIS.

PRIVILEGE DV ROY.

NOUS PAR LA GRACE DE DIEU,
ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE,
A nos Amez & Feaux Conseillers, les Gens
tenans nos Cours de Parlement, Baillifs, Se-
neschaux, Preuosts ou leurs Lieutenans, & à
tous nos Iusticiers & Officiers qu'il appar-
tiendra. Salut, Nostre bien Amé Maistre IACQUES
CORNUTI Docteur Regent en la Faculté de Medecine
à Paris, Nous a fait tres-humblement remonstrer qu'il
auroit fait & composé vn liure lequel il desireroit donner
au public, & faire Imprimer sous le tiltre de *Canadensium
Plantarum, Aliarumque nondum Editarum Historia*, enrichie
de la figure en taille douce de chaque plante, & sur la fin
du liure est adjousté vn *Enchiridium Botanicum Parisiense*.
Mais il craint que quelques Libraires ou Imprimeurs autres
que ceux qu'il auroit choisis pour cet effect, ne voulussent
s'ingérer de l'Imprimer semblablement, ou suscitassent les
Estrangers de ce faire, ce qui tourneroit au dommage &
à la perte dudit exposant, & de ceux auxquels il auroit
fait entreprendre ladite Impression sur l'esperance d'en re-
tirer avec la recompense de leur labeur les frais & mises
qu'ils y auroient aduancez. Pour à quoy obuier il nous a
tres-humblement requis & supplié de luy octroyer nos
lettres sur ce necessaires. A CES CAUSES, desirans bien
& fauorablement traiter ledit exposant recognoistre son
labeur, & qu'il ne soit frustré des fruiets d'iceluy, luy
auons permis & octroyé permettons & octroyons de nos
grace speciale, pleine puissance & autorité Royale par ces
presentes, d'Imprimer ou faire Imprimer & mettre en lu-
miere ledit liure en tel volume, marque & caractere que bon
luy semblera, & par tel Libraire qu'il voudra, & iceluy met-
tre & exposer en vente & distribuer durant le temps & es-
pace de dix ans accomplis à commencer du iour qu'il sera

acheué d'Imprimer, faisant tres-expresses inhibitions & deffences à tous Imprimeurs, Libraires Estrangers & autres personnes de quelque qualité qu'ils soient d'Imprimer faire Imprimer ou mettre en vente durant ledit temps ledit liure sous faulces marques ou autres desguisemens sans l'expres consentement & permission dudit exposant, ou de ceux ayans charge de luy, sur peine de confiscation d'iceluy, de mil liures d'amende, applicables moitié aux pauvres de l'Hostel Dieu de cette Ville de Paris, & l'autre moitié audit exposant, & de tous despens, dommages & interrests enuers luy, à la charge d'en mettre deux Exemplaires en nostre Bibliotecque publique, auant que de le faire exposer en vente, suiuant nos Reglemens, & vn en celle de nostre tres-cher & feal le sieur Seguier Cheualier Garde des Sceaux de France à peine d'estre descheu dudit priuilege. SI VOUS MANDONS, & à chacun de vous enjoignons que du contenu en ces presentes vous faciez souffrir, & laissez jouyr ledit exposant pleinement & paisiblement, & à ce faire & souffrir contraigniez tous ceux qu'il appartiendra, & en mettant au commencement ou à la fin dudit liure ces presentes ou vn bref extraict d'icelles. Voulons qu'elles soient tenuës pour deuëment signifiées, & qu'au Vidimus d'icelles foy soit adjoustée comme au present Original. CAR tel est nostre plaisir. Donnè à Paris le 23. iour d'Octobre, l'an de grace 1634. Et de nostre regne le vingt-cinquiemes. Par le Roy en son Conseil. G V E R O V L T.

Mende que incuria correctoris obrepserunt.

- Prima pagina ad Lectorem auctoris lege ἀναγινωσκ.
- Fol. 13. versu 17. caulem enim, &c. lege florem enim.
- Fol. 17. in titulo de Valeriana, lege Erica maxima Canadensis.
- Fol. 22. ultimo versu, expressum, lege expressam.
- Fol. 37. in titulo ramosum, lege racemosum.
- Fol. 51. versu 21. sensum, lege sensuum oblectationi.
- Fol. 71. versu penultimo Nutritionum, lege Nutritiorum.
- Fol. 96. versu ultimo præstit, lege præstitit.
- Fol. 112. versu 13. vix quisquam possit, lege quidquam possis.

Acheué d'Imprimer le 30. Decembre 1634.

1,500. =

